

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Наука и техника за младежта“

1974 г.

София, 2014

Библиография

[Човекът, който не съществуваше](#)

Кибернетична утопия. Автор Х. Харгрейвз. Преведе от руски Емил Зидаров. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 1 от 1974 г.

[По образ и подобие](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Игор Росоховатски. Преведе от руски Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 2 от 1974 г.

[Акордьорът на пиана](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Виктор Колупаев. Преведе Лиляна Георгиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 3 от 1974 г.

[Ел Стоу](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ерик Франк Ръсел. Преведе от руски Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 4 от 1974 г.

[Нищо и никаква бензиностанция](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Г. К. Кирилов. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 5 от 1974 г.

[Колко приятно е било...](#)

Фантастичен разказ. Автор Айзек Азимов. Преведе от руски Елка Хаджиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 6 от 1974 г.

[Дяволската стена](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Сергей Житомирски. Преведе Елка Хаджиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 6 от 1974 г.

[Лекуването](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Уилиам Морисън. Преведе от руски Елка Хаджиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 7 от 1974 г.

[Вестникарска будка](#)

Фантастичен разказ. Автор Виктор Колупаев. Превела Л. Георгиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 8 от 1974 г.

[Вестникарска будка](#)

Фантастичен разказ. Автор Виктор Колупаев. Превела Л. Георгиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 9 от 1974 г.

[Търсете фараона!](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Петър Лъчев. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 10 от 1974 г.

[Скъпо струващ опит](#)

Фантастичен разказ. Автор Михаил Грешнов. Преведе от руски със съкращения Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 11 от 1974 г.

[Човекът, който промени света](#)

Фантастичен разказ. Автор Юрий Никитин. Преведе Елка Хаджиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 12 от 1974 г.

Човекът, който не съществуваше

Кибернетична утопия

Х. Харгрейвз

С шепот, изплетен от хиляди едва доловими звуци, огромната изчислителна машина точеше тихо своята безкрайна песен. Тя пееше единствено за себе си, защото никой друг не би могъл да я чуе. Неин дом бяха гигантските подземни пещери край град Ръгби в щата Северна Дакота. По безбройните ѝ канали, подобно на кръв, се струяха бързо, уверено и точно двеста и петдесет милиона картончета. Те спираха за миг ту тук, ту там, за да запечатат върху себе си някой електронен запис или пък да го изтрият.

В една от болниците на Индианополис се роди бебе. Поставиха момиченцето пред сканиращия уред и нежните пипала на машината само за момент докоснаха главата му, гърдите и крайниците. Още същия миг в Малкия компютър на този град се появи ново картонче, а веднага след това и втори дубликат – в Центъра на Ръгби. Населението на Американада се увеличи с нов гражданин – Ин97 246-Инд38 452, момиченцето получи свой постоянен Личен Картон и каквото име да му даваха занапред, както и да го наричаха другарите му, каквато и фамилия да му прикачеше един ден съпругът му, за всички компютъри – тези владетели на информацията – то щеше да носи само сложния индекс.

В град Саскатаун в бившата провинция Саскачеван роботът-полицай прибра от улицата проснат мъртвец, отнесе го през тълпата зяпачи до оставената наблизко патрулна кола и след

повърхностен преглед извади от джоба на починалия Личния Картон. Двадесет секунди по-късно в компютър № 58 намиращ се на около петдесет мили от Саскатаун, съответният картон под номер Са537Сас8442 се отскубна от общия поток в едно странично отделение, повъртя се под няколко записващи устройства и падна завинаги неподвижно в приемника с индекс „Умрели“. И пак само след миг се случи същото и с картона-дубльор в Главния компютър в Ръгби. Но този път изчезващо малката вероятност за грешка – едно на сто милиона – се въплъти в реална операция, въпреки че техниците и федералните власти я считаха за пренебрежително малка и незаслужаваща внимание. В момента, когато картончето попадна в страничното отделение, едва забележимо изменение на силата на тока във веригата стана причина да се появи електронно „ехо“. Картонът, който следваше зад първия, попадна също тук. И стана непоправимото – документ Бе6647Кон374699 излезе от обръщение. Веднага в град Денбери в щата Кънетикът се повтори същото и с неговия дубльор.

В град Бетел в Кънетикът за всички, включително и за Джо Шалц, това беше ден като всички останали. Щом свърши работата си във фабриката за „антикварни“ мебели, Джо реши, че повече би му допаднал шумът и суетнята в автоматизираната столова, отколкото смъртната скука на индивидуалната стаичка. То се знае, цените навсякъде са еднакви, независимо дали ще пуснеш картона си в кутията на автомата у дома или в закусвалнята, но все пак, колко по-хубаво е да се насладиш на истински чинии с истинска храна, отколкото на някакви цветни картинки...

Джо даде поръчката на робо-касиера, взе поднос и със страх откри, че Личният му Картон е посинял, въпреки че до получаване на заплата имаше още цяла седмица. Колко пъти бе оставал само на фасул и бе седял, както се казва, „на празна ясла“. Веднъж даже му се наложи да проси заем, за да изкара до заплата. При това му беше потръгнало, не всеки бе успял да се хване на истинска физическа работа. Недейте пита само как получи това място... И как хората се стараят да не умрат от глад, натискайки за стотинки разни копчета.

Джо огледа внимателно хранещите се и спря поглед на една обемиста жена, която самотно поглъщаше висококалоричната храна. Като лавираше ловко между масичките, той застана край нея, сякаш пуснал корени и се осведоми: „Ще разрешите ли?“, след това се отпусна на отсрещния стол. Отначало съсредоточи внимание върху оскъдната си чиния.

Като хапна малко, той започна да изучава съседката си с цел да обмисли стремителна обсадна атака. Як орех, но затова пък интересен. За начало Джо с нарочна небрежност отстри мазния препържен картоф, като мърмореше нещо под нос. Той веднага долови в погледа на жената проблесък на интерес, сетне всичко тръгна по мед и масло.

– Холестерин – рече той, обръщайки се към съседката и набоде с вилцата бледозелена шушулка фасул. – От него се запушват кръвоносните съдове. – Той отново се зае с чинията. После се усмихна с най-печалната си усмивка. – Миналата година един мой приятел почина и от тогава малко се страхувам. Какъв чудесен човек беше!... Да даде бог всекиму така да изглежда: вечно

усмихнат, целият мляко и кръв... до последния си момент. А лекарят разправяше, че кръвоносните му съдове били затвърдели. Ето ти беля. Не издържало сърцето, знаете. Предупреждавал го лекарят. Ти, казвал, не се насилвай с тези калории, дръж се, казвал, подалеч от пържените храни... отрова са те, казвал. Чиста отрова! А той, горкият Артур, не искал и да чуе за това... Изобщо, чудесен човек беше...

Джо млъкна и само с края на окото си видя, че устните на жената се свиха. Като блъсна решително чинията си, Джо запали цигара и започна да гледа по стената, върху която пълзяха новини от световните вестници... Жената въздъхна. Вилицата ѝ бавно се отпусна. С рязко движение тя стана от стола. Когато жената излезе от закусвалнята, Джо прехвърли порцията ѝ в своята чиния и завърши вечерята изящно и спокойно, като се наслаждаваше на всяко късче от своя трофей.

Придобил самочувствие на кралски зет, Джо реши да отбележи своята победа с чашка кафе. Той приближи до щанда с напитки и пхна Личния си картон в гнездото на автомата. Уви, чашката остана празна. Машината върна документа му. Сякаш поразен от гръм Джо огледа и Картона, и чашката, и автомата, след това повтори опита си. Автоматът отново хвърли картоната в улея „отказ“. Джо стоя така с отворена уста, без да разбере какво точно става. Той си тръгна едва, когато опашката зад него започна да роптае. Нещо подобно му се бе случило веднъж, тогава Картонът го бе предупредил с червения си цвят... но сега бе сигурен, че сиромашката вечеря не би могла да докара сметката му до нула.

Като вдигна рамене, той се отправи към дъното на заведението, към гнездото, над което светеше зловеща червена светлина и имаше надпис: „Официални справки“. Той пхна Картона в гнездото и зачака. Скоро бръмченето прекъсна, но машината мъчително дълго бави отговора си. Накрая тя върна Картона, а от страничния процеп изскочи хартиена лента. С все по-нарастващо недоумение Джо започна да чете:

„Обръщаме внимание: Намереният от Вас картон принадлежи на починал днес човек. Молим да го пуснете в най-близкия Правителствен Боклукоочистител с надпис „Официални документи“.

Предупреждаваме: Присвояването на Личен Картон на починал се смята за углавно престъпление. Записът на Вашите поръчки се пази и ако представеният Личен Картон не бъде унищожен в продължение на 48 часа, спрямо Вас ще бъдат взети съответни мерки.”

Джо разбра, че му предстоят тревоги, но същевременно здравият му разум твърдеше, че едва ли ще бъде трудно да се оправят нещата. Компютърите грешат, той бе чувал за хора, сблъскали се с къде по-сериозни проблеми от преустановяване на кредита. Дори разказваха за някой, на когото машината представила сто пъти по-голяма сметка, отколкото била заплатата му за цял живот. Трябвало да го назначат поне за някакъв президент, за да може да плати „дълга“ си. И май че наистина го назначили.

Преди всичко, необходимо бе да отиде до някоя кабина за писмени справки, да попълни съответния формуляр и да сложи край на всичко. Речено – сторено. Джо напусна закусвалнята на път към Блока на федералните власти.

Половин час по-късно Джо Шалц отново се озова на тротоара, клатейки в умопомрачение глава. Едно след друго той попълни три различни формуляра и нито един от тях не достигна целта, защото всеки път машината връщаше молбата му, съпроводена със същото уведомление, което вече беше получил. Накрая в отчаянието си той поиска информация за умрели. В отговор получи лист хартия с препоръка да се обърне към най-близката канцелария на Следователя по насилствените и скоропостижните кончини или към Акредитирания Духовник. Без да изпуска листчето, Джо уморено се отправи към своята ергенска стаичка.

Тук го чакаха нови усложнения. На входа двама робо-хамали усърдно опразваха жилището му, като отделяха настрана личните му вещи.

Това вече беше много. В изблик на гняв Джо издърпа от робота кърпата, с която той бършеше стените.

– Ей, какво правиш? – завика той на машината.

Мълчаливо роботът спря работата си, а по-възрастният му другар се обърна на пети и пристъпи към Джо. Сканиращото му устройство бързо премина отгоре до долу по хилавата фигура на Шалц, а от процепа в корпуса на робота изскочи хартиена лента. След това двата механизма отново се заеха за делата си. Зашеметеният Джо прочете машинално представената му „Инструкция за роднините“. Вещите му в опакован вид щяха да бъдат предадени в един от Държавните складове, където щяха да бъдат пазени, докато постъпят нови указания къде да бъдат предадени. Всяко вмешателство в работата на робо-хамалите и

съпротива по време на изнасяне и транспортиране на вещите се считаше за углавно престъпление.

Като се мъчеше да проумее какво става и какво да прави, Джо бавно се отдалечи.

„Обърнете се към канцеларията на Следователя!“ – съветваше листчето. Но сега е късно, тя е вече затворена, помисли Джо. Пък и без това там стои робо-чиновник... Той се взря в лицата на спокойните минувачи. Ех, ако ви намъкнат и вас в такава история!... Да се обърне за помощ към някой от тях, беше все едно да постави глава на шосето с неговия безкраен рев на мотори, напомнящ приглушен гръм. Сега всеки живее затворено и колкото по-малък контакт имаш с другите, толкова по-добре. Спри например някой и го помоли за помощ. Той първо ще те прасне по тиквата и едва в болницата ще се заинтересуват не си ли искал да го ограбиш...

– Болницата! – гласно каза Джо.

Ето къде биха могли да му помогнат. През живота си той два пъти бе попадал в болница и всеки път му бе харесвало. Почивай си колкото щеш, храната прилична, а и сестрички наоколо се грижат за теб.

Че какво, нека да бъде и болницата, макар и нощем. Това няма да навреди. Само че, ако го приемат в Диагностиката, веднага ще го изхвърлят. Все пак, нали последният път не го прегледаха чак до сутринта. Джо си спомни колко много се безпокоеше тогава да не изтърси нещо неподходящо, преди да стане ясно какво му е положението. Едва на другия ден се оказа, че той просто е прекалил в автобара...

„Сега е точно седемнадесет часа, нула-нула – размишляваше Джо. – Във флипера не мога да се кача, нямам с какво да платя пътя, най-добре е да отида пеш. След половин час ще бъда там. Ще почакам до двадесет часа, а след това ще се опитам да се вмъкна.”

И той закрачи към болницата.

Площадчето пред болницата беше планирано така, че човек изпитваше пълната илюзия за откъсване от външния свят. Необходимо бе добро зрение, за да се разбере кои дървета и храсти бяха изкуствени. Джо забеляза, че тревата наскоро бе подменяна – на места тя беше малко по-светла: явно на конвейера не е достигнала боя.

За пръв път откакто Картонът му бе отхвърлен, Джо изпита известно спокойствие. Стъмни се. Робо-пазачът отиде на нощна смяна и скритите въздухоочистители тихо запяха. Джо реши да опита щастieto си. Като набра въздух с пълни гърди, той бавно прекрачи вратата и доближи до гишетото, зад което миловидна регистраторка подреждаше в акуратни купчинки кафяви перфокарти. С хрипкав глас на престорено болен Джо назова името си и пожела да постъпи в болницата. Девојката вдигна въпросително вежди:

– Какво ви се е случило?

Докато седеше в парка, Джо бе обмислил всичко. Той сведе очи, потърка крак о пода и като впери поглед в отсрещната стена, застана:

– Вижте какво, госпожице, по-добре би било да поговоря с лекаря. Всичко ме боли, как да ви обясня... Бих могъл да почакам...

– Гласът на Джо премина в едва доловим шепот, а сам той започна леко да трепери.

– Ще ви пратя в механичната бърза помощ – каза девойката. – Веднага ще извикам спешно специалист.

– Благодаря – прошепна Джо със стиснати като от нетърпима болка зъби. – Откъде да мина?

– По коридора вляво – отвърна девойката. – Личният ви Картон е у вас, нали?

– Да, да – отговори Джо и подаде Картона си.

Девойката го пхна в процепа на робо-пазача. Тя ококори изплашено очи, когато към Джо безшумно и чевръсто се втурнаха два зелени робо-гробари. Пред себе си тикаха носилка на колела. С неповторима сръчност гробарите вдигнаха зашеметения Джо, поставиха го на носилката, превързаха го с колани и се отдалечиха към отсрещния край на хола. Там вкараха носилката в асансьора, сякаш носеха камъни за основите на зданието, и без да се бавят потеглиха по подземния коридор.

Само за част от секундата поспряха робо-гробарите пред затворената врата, а когато тя се отвори, Джо уплашено видя надпис „Морга“. Гробарите решително подкараха носилката към огромен шкаф с множество клетки. Единият отвори една от клетките, докато другият енергично развързваше коланите. Без да съзнава действията си, Джо скочи от носилката, ловко заобиколи механичните си пазачи и се понесе вихрено край огромния шкаф. Докато бягаше, той забеляза, че двамата гробари отчаяно описваха кръг, търсейки неочаквано изчезналото тяло. Пред него се отвори

врата, подобно на куршум той изскочи в коридора и без сили се облегна на стената.

Това трая само миг. Джо събра последни сили и се устреми към асансьора. Натисна копчето за повикване и трескаво зачете указателя. „Вход за ходещи болни – 35“, прочете той. Щом вратата на асансьора се отвори, Джо се втурна като вихър и натисна пръст в 35-тото копче. Сърцето му биеше ката лудо. В коридора той се стараеше да върви колкото може по-бързо, но не и да бяга. Девојката на входа, с лице по-бяло от престилка, викаше нещо на друга медицинска сестра и за убедителност размахваше неговия Личен Картон. Джо се провря между жените и успя да улови Картона си. Едва когато се прехвърли през оградата и се озова в парка, той спря, рухна бавно на пейката и пое дъх.

Робо-пазачът два пъти мина покрай него и сега деликатно, макар и настойчиво, стоеше в сянката на манджурския бряст, съвсем близо до пътеката, а Джо блъскаше глава какво да прави. На болницата можеше да се сложи кръст. Канцеларията на Следователя по насилствените и скоропостижните смърти беше затворена. Като последна надежда оставаше Акредитираният Духовник, но и тук имаше засечка: Джо даже бегло не познаваше нито един Духовник, макар да знаеше, че те съществуват, понеже рекламата денонощно хвалеше някаква „Континентална Асоциация на Духовниците“.

Като се насилваше да си припомни точното име на асоциацията, Джо пресече улицата и с бързи крачки доближи кабината с видеотелефона. Той потърси в автоматичната телефонна книга адреса на най-близкия Духовник и телефона му. Вече се готвеше да

набере съответния номер, когато се сети, че не може да го стори, трябваше да пхне в автомата Личния си Картон. Затова просто запомни адреса и отново стъпи на тротоара, доволен, че все пак предприема нещо, че не се поддава на парализиращото действие на прокрадващата се истерия. След четвърт час той стоеше пред квартирата на Бенджамин Скруп – Бакалавър на изкуствата, Магистър на психотиката, Кандидат по богословие, Доктор по философия, Духовник.

Скруп отделяше далеч по-голямо внимание на духа, отколкото на тялото, това Джо си изясни бързо. На ръст беше около шест стъпки и пет инча и гледаше на света с тъжни кафяви очи, прилични на шоколадови бонбони, потопени в нес-мляко. Зарадван от възможността да помогне на ближен, той покани Джо да влезе и да се облекчи от измъчващото го бреме. Просто невероятно, помисли Джо докато сядаше на малкото столче край сгъваема масичка, колко нещо може да се вмести в Ефективното Жизнено Пространство. Той бе чел за ЕЖП, но да го види с очите си му се случваше за пръв път. Трите стаи, като се брои банята, бяха по площ малко по-големи от неговата собствена кутийка. Разбира се, никакви врати не свързваха малката стаичка, където го покани Скруп, със спалнята с три кревата-триножници, долепени до стената. На въпроса му Скруп унило отвърна: „Седем деца, жена ми и аз. Децата прекарват деня в Домовия център, а жената работи. У нас е тясно само на закуска, вечеря и през нощта.“

Време беше обаче да пристъпи към болката си, тъй като по сметките на Джо домочадието щеше скоро да се прибере в семейното огнище. Той обрисова накратко приключенията си и като

отговаряше на точно формулираните въпроси на Скруп, разказа някои подробности. Може да е добър духовник, а може и да не е, реши Джо, но във всеки случай знае до тънкоост как стоят нещата в нашия негостоприемен свят. И той си разреши малък проблисък на надежда.

Но оптимизмът му веднага бе разсеян от опитния Скруп. Духовникът съвсем откровено призна, че много по-често се сблъсква с всякакъв род глупости, отколкото с истинска помощ на хора, изпаднали в беда. Например преди два месеца изгорили в крематориума един гражданин, а друг мумифицирали, изхождайки дявол знае от какви данни. И в двата случая роднините на покойниците идвали при него, Скруп, да искат съвет. Колко по-спокойно е, подчерта той, да се довери човек на робо-служители, отколкото на живи чиновници, които винаги грешат и предават в Генералния компютър невярна информация. Що се касае до Главния Следовател, неговата канцелария се намира в Денбери и той, Скруп, подозира, че Следователят също е робот.

Джо разбра, че не бива да очаква помощ и попита няма ли друг някакъв път, който да го оправи в отчаяното му положение.

В този момент се втурнаха като ято дома да спят останалите членове на семейството Скруп. Децата поискаха мляко, а Джо, след дълги увещания, си позволи чашка кафе, за което преди няколко часа бе изпитвал такова желание. За да нагости дечицата с мляко, а Джо с кафе, Скруп пусна в действие своя Семейен Картон и Джо не можеше да не забележи, че семейството на Духовника е „на червено“. Той се почувствува малко виновен, защото разбра колко трудно е да бъде нахранена и облечена такава челяд...

Когато децата и мисиз Скруп легнаха, Джо и стопанинът поговориха още малко макар да знаеха, че отговор няма да се намери. Скруп се надяваше да открие подобен прецедент, но конкретна помощ не обеща. Той предложи на Джо засега да се пресели у него, но и двамата бяха наясно, че при създадите се обстоятелства това е немислимо.

– Ако не си тръгна веднага – каза Джо, – моят приятел и помощник Макс ще легне да спи, а когато го будят среднощ става зъл като дявол. Направо освирепява. Така че много благодаря за всичко и може би ще прескоча пак при вас...

След като получи от Скруп топло ръкостискане и поглед, изпълнен с най-искрено съчувствие, Джо отново се озова на улицата. В парка – приближаваше вече полунощ – Джо внимателно избра уединено място в подножието на истински клонест дъб, оградено с гъст храсталак. Щом сложи сакото под главата си, той разбра колко много е уморен. И под акомпанимента на ненапускащата го мисъл – какво да прави? – той потъна в дълбок, неспокоен сън. Присъни му се, че бяга по дълъг извит коридор, чиито стени дишат, ритмично пулсират, заплашвайки до го удушат. Накъдето да погледнеше, виждаше черната бездна на пропаст, готова да го погълне. След това през съня до него достигна слаб, настойчив безцветен глас. Като се надигна, Джо видя робо-пазач, очертал се на фона на нощното небе.

– Пребиваването извън пътеките след стъмване е забранено – каза роботът.

Джо лежеше вкочанен, смъртно уморен и паднал духом. Вече не можеше да мисли за нищо, затова просто се излегна на земята в пълния си ръст.

– Ако не си отидете, ще бъда принуден да извикам полиция – повтори роботът.

Дойде му на ум, че рано или късно това трябва да стане. И изведнъж го осени: а защо не? Защо да не попадне в затвора? Поне там ще може да се наспи, а стигне ли работата до процес, нещата все някак ще се наредят. Скитничеството не е кой знае какво престъпление. Вярно е, ще се наложи пак да има работа с машина, но и в най-лошия случай просто ще остане в затвора... Той сложи ръце под главата си, отпусна се и зачака.

Не минаха три минути, когато се появи робо-полицай. Той вървеше уверено по тревата, докато неговият помощник стоеше в патрулната кола. Джо извади Личния Картон, постави го върху гърдите си и с мрачно удовлетворение зачака ареста. Случи се обаче не това, което очакваше. Като огледа Джо с бърз поглед, роботът хвана със стремително движение на щипката си Картона, пхна го в четящото си устройство, предаде, а след това и получи информация. Докато Джо мигне с очи, Картонът отново бе пхнат в ризата му, а робо-полицайте застинаха неподвижно в очакване на нещо. И почти веднага пристигна карета със специално предназначение. От нея изскочиха двама гробари с носилка на колела. Те завързаха Джо и колата хукна в тъмнината.

Този път го отведоха в районната морга. Но процедурата и тук беше същата, както в болницата. Когато отвързаха Джо от постелята, той скочи рязко и се спусна към вратата. През рамото си

видя как робо-гробарите търсеха напразно мъртвото тяло, описвайки все по-разширяващи се кръгове по пода...

Без да се бави, Джо се спусна по просторните подземни зали на огромното здание. Беше му безразлично къде ще го отведе безцелното скитане. Тук беше почти приятно... слабоосветените топли коридори го подканяха да потърси някое уютно местенце, да се свие на кравай, да заспи... Трябваше му усилие, за да продължи пътя си, защото съзнаваше, че спането също не е изход: необходимо бе да излезе горе, макар само да не умре от глад. Трябваше да помисли за храна. Беше, или по-право, трябваше вече да е ранно утро.

Върху часовника над резервния изход, до който се добра, светеха цифри – 5,30. Джо си даде сметка, че не само е гладен. Малко ли му се случи от снощи насам... Трябваше да направи нещо и да се снабди със закуска, даже ако бе необходимо да прибегне до крайности... Нали положението му беше отчаяно. Да речем, един път няма да яде, дори два пъти, но да умира от глад не влизаше в сметките му. Независимо от това дали подобен изход бе нужен за компютърите, за да оправят батака си... Той се отправи към закусвалнята, без точно да знае какво трябва да прави там.

Закусвалнята се намираше в същия квартал. Известно време Джо наблюдаваше как през входа сноват ранни посетители. Да влиза вътре без определен план, беше безсмислено. Той лесно би могъл да проникне през главния вход, без да представя Картона си. А хората не го безпокояха. Най-важното беше, че не е готов на открита кражба. Не, сигурно съществуваше по-добър начин. Може

би ще успее да се промъкне през служебния вход? Там е кухнята и е пълно с храна.

След малко Джо откри сива неизразителна врата с табела: „Хранителен Блок“. Той натисна вратата, която водеше към други три врати. На едната пишеше: „Изчислителна“, на другата – „Помощни помещения“, а на третата – „Вход за външни лица забранен“. Като в старите детски телевизионни филми – приключение! – мерна се у Джо смешната и неуместна мисъл... Той мина през третата врата.

От лявата му страна делово замига пропускателният апарат. Искеше да му бъде показан Картонът. Но Джо не му обърна внимание. Далеч повече го поразиха великолепно гледка: конвейерни ленти пренасяха безкрайни количества храна към прозорчетата, през които посетителите получаваха поръчките си. Очарован, Джо гледаше хрускавите румени хлебчета, конфитюра, яйцата с шунка, топлата майонеза – всичко това би стигнало за цял пир. След това като в транс Джо напълни шепите си с шунка, пресни кифли и кафе. От тичащите ленти взе нож и вилица и като седна на една купчина чисти табли, жадно започна да унищожава закуската. Оставаше му още половин чашка кафе, когато се появи робо-полицай. Джо седеше спокойно и ближеше пръстите си от сироп, а в това време роботът, без да бърза, влезе в помещението и му отрязва пътя за отстъпление.

– Моля да не се движите – каза полицаят. – В противен случай ще бъда принуден да ви задържа със сила.

С мълниеносно движение роботът притисна ръцете му към своята щипка. Другата с гъвкаво движение обви талията му, обърна

джобовете и измъкна Личния Картон, който веднага изчезна в четящото устройство...

Мина време, а роботът в полицейска униформа все още тихо бръмчеше, без да предприеме нещо. Постепенно Джо започна да разбира, че тук има нещо. Бръмченето се усили, зрителните сетива на робота започнаха да светят по-ярко и скоро Джо долови миризма на прегоряла инсталация. През процепите на робота-полицай започнаха да се точат тънки виолетови струйки. Накрая избухна кълбо дим и, полюшквайки се като пиян, роботът изхвърли Картона, отпусна безсилно щипки и замря. Секунда или две Джо стоя като поразен от гръм. В живота си не бе виждал автоматичен механизъм да свършва по такъв начин. При това механизъм, нагоден да взема самостоятелни решения. Сякаш умираше човек... Джо вдигна Картона си, опасявайки се тайно, че роботът ще се съвземе и отново ще го хване, но нищо подобно не се случи. Като се успокои малко, Джо приближи внимателно до конвейера, взе от ябълковата пита и спокойно тръгна към изхода покрай безмълвния изгорял робот. Чак когато премина в съседната стая, той ускори крачки...

Беше 10,00 часа, а Джо Шалц, покойник, все още безгрижно си почиваше в разкошното легло на една от стаите на най-люксовия хотел в окръга Денбери. В стаята той попадна по най-простия начин – мина зад гърба на робо-портиера и взе ключа от най-близката касетка. От скъпото рекламno предаване, което започна по светещия вестник след новините, той научи, че контролното време в хотела е 14 часа европейско време, което означаваше, че след закуската му оставаха седем часа за несмушаван от нищо сън. Пък и да го смутяха, какво от това? Нали Джо Шалц намери разрешение

на своя проблем? Това разрешение винаги бе стояло пред него, трябваше само да престане да мисли с категориите на помрачените от изчислителните машини граждани. Проумя го когато робо-полицаят, тази най-сигурна машина за поддържане на реда, излезе от строя, претоварена от противоречащата информация. Въпреки че Джо не беше много сведущ по информационни характеристики на автоматите, това не му пречеше сега да се наслаждава на спокойствие, да си дава сметка какво точно се бе случило с автомата. Нарушителят притежава Картона на Джо Шалц. Джо Шалц повече не съществува. Следователно нарушителят трябва да бъде идентифициран като... не, не, все пак като Джо Шалц. Но Джо Шалц го няма на този свят... В същото време нарушителят е жив и здрав... И Личният Картон принадлежи на покойния Джо Шалц!... И тук – тррак!

А за Джо имаше и друг изход – нека да го отведат в моргата. Знае как да се оправи там!

Джо се протегна и се намести по-удобно. Сънят го сграбчи в лапите си, той заспа и все му се присънваха дрехите, които щеше да носи, храната, с която щеше да задоволява глада си и хотелите, в които щеше да спи.

Отдавайки се с необикновено спокойствие на придобитата свобода, Джо Шалц спа, несъществуващ за целия огромен свят.

По образ и подобие

Научно-фантастичен разказ

Игор Росоховатски

С възхищение и остро любопитство Бум Осми наблюдаваше как началствата се събираха за Мислището. Ето че от главите на Немирнобезгрижния, Смелозапоения, Фотонноподатливия, Болтспъващия, Болтбавномислещия се подадоха контактни плочки. Пламнаха искри. Затрещя, засъска, замириса на озон. Плочките се съединиха. Това означаваше, че мозъците на Именитите се спяха. Сега те мислеха като един колективен мозък и мисълта бягаше от един към друг по окръжност, допълваше се в съответствие с индивидуалностите на всеки от тях. След това започна нов кръг Мисъл, която сечеха и гонеха безпощадно, подканваха я с ласки и възгласи, разглеждаха я под различни ъгли на зрение. Подемаха я на гребена на обединената от всички енергия и я спускаха до оригиналния възглед на някой от тях. По време на Мислището дресираща Мисълта като кон, макар, че тук вместо дъх на конска пот се разнасяше дразнещата миризма на изгоряла изолация и озон. След всеки кръг я претегляха многократно преди да я пуснат на арената в строя на сестрите ѝ, със сресани гриви и сребърни юздички, в строя, който щеше да бъде наречен Решение. То трябваше да определи поведението на всички космонавти-бумове – на Именитите и на все още Безименните – неопитните като Бум Осми, още незаслужили име. Мислището на Именитите щеше да реши, да се застоят ли всички те на тази планета, за да я изучат по-

внимателно, или да побързат към центъра на новооткритата галактика, като оставят тук няколко бума, а може би отряд работи за разузнаване и съставяне на „Местна енциклопедия“.

По обратния път, когато звездолетът ще се завръща към своето далечно съзвездие, въз основа на Местната енциклопедия ще може да се реши къде да отнесат планетата: към „годните“ за усвояване или към „негодните“.

Мислището продължаваше работата си в дълбоко мълчание, което се нарушаваше само от леките пукания поради колективните усилия.

Безименните бумове търпеливо чакаха. Сред тях бяха и механиците и разузнавачите, добили за Мислището необходимите данни, като се бяха гмуркали в реките и провирали през горските дебри. Те напрегнато преравяха в паметта си всички подробности на своя рейд: не са ли забравили да съобщят нещо важно за Мислището, някой и друг детайл за строежа на терена или за поведението на обитателите? Макар че засега им даваха обикновени задачи, всяка от тях те изпълняваха до предела на възможностите си, а за наказание беше достатъчно само отстраняването им от работа.

Всички бумове от първия ден на тяхното създаване се подчиняваха на Великия Инстинкт – по-бързо да напълнят с информация празната си памет и на Моралния кодекс, който показваше как да направят това без да се противопоставят на колектива (в бумовия речник това се наричаше „да се самоизтъкваш“).

Отначало бумовете се учеха в училище от три степени, после учителите ги разпределяха на работа според способностите им и тайните указания на Именитите. Голям успех за всеки бум беше да попадне в кастата на космонавтите-разузнавачи.

Мислището завърши. Контактните плочки се разделиха с трясък. Някои от Именитите веднага заспаха, давайки почивка на мозъчните си блокове, други отвориха органите си – батерии, излагаха ги под светлинните лъчи, за да запълнят по-бързо изгубената енергия. Немирнобезгрижния се обърна към Безименните. В това време, разбира се, мозъкът му вече спеше дълбоко и спокойно, включил само магнетофонен запис на Решението и органи-високоговорители.

– Пътят е начертан. Ние ще създадем от местни материали биороботи и ще ги оставим на тази планета. Ша-ша-ша, именно биороботите ще се почувствуват като свои сред обитателите на тази планета. Ша-ша-ша (тези звуци не говореха, че Мислището има нещо предвид, а издаваха възрастта на магнетофонната лента) роботите ще бъдат създадени не само от същия материал, от който се състоят „животинските“ планети, но у тях ще бъдат вложени най-глупавите принципи, характерни за живата природа тук. Своята енергия те получават не от космическото пространство, а я извличат по дълъг път чрез анализ и синтез от растенията и животните. Едни ще изяждат други, за да получат жалък запас от енергия, който ние набавяме за няколко секунди, чисто и просто поставяйки под светлинните лъчи нашите органи-батерии. Те ще имат несменяеми органи (дори в дълбокия си сън Немирнобезгрижния въздъхна жално, така му беше мъчно за

нещастните биороботи: тъй или иначе – разумни същества) и всяка сериозна повреда ще доведе до гибел на мозъка. Благодарение на това биороботите ще се сражават постоянно със средата, бързо набирайки информация. Тъй като принципът на несменяемост тук е разпространен навсякъде и при всички животни, биороботите няма да се досетят за своя изкуствен произход...

Репродукторите на Немирнобезгрижния още дълго разказваха за решението на Мислището. Много от Именитите успяха да поспят. След това започнаха да разпределят обикновените бумове в работни групи за създаването на биороботи.

* * *

Бум Осми попадна в групата, която подготвяше биомасата. Той въведе програмата в агрегата, състоящ се от реактор, термостати, центрофуги и в контролното прозорче започнаха да се мяркат символи. Бум Осми се отнасяше към работата си с крайно внимание, но никак не се обиждаше, когато някой от Именитите придирчиво проверяваше биомасата или зад гърба му следеше символите, показващи как се разпределят в пространството нуклеиновите киселини, как образуват двойни спирали, характерни за наследственото вещество на аборигените. Заедно с други безименни той с цялата пъргавост на своите крайници се хвърли към първия биоробот, току що излязъл от Инкубатора. Бум Осми така бързаше, че по пътя прибра краката си и вместо тях пусна шаши с колела. Той стигна до Инкубатора пръв и рязко спря. Насреща му вървеше биоообот. Беше леко прегърбен, дългите му ръце висяха почти до коленете. Очите му изпод ниското чело гледаха изплашено.

Поради високото напрежение предизвикано от жалост, контактите между три блока на Бум Осми се съединиха. „Какво слабо, какво жалко и несъвършено разумно същество! – мислеше той. – Няма нито защитна енергетична обвивка, нито дори здрава броня... организмът му е покрит само с една ципа, която може лесно да се пробие при докосване... А трябва да живее в недобър свят. Колко страдания ще го върхлетят, колко страхове има да изпитва, колко пъти ще загива преди да се научи да разбира света, в който живее. Именитите твърдят, че по този път ще набере най-голяма информация – но на каква цена? Имаме ли ние право на този експеримент?“

Роботът внезапно спря, наведе се и извади трънче от крака си. По лицето му се появи гримаса. Нито един от бумовете никога не беше чувствувал болка – нея заменяха други сигнали, но на Бум Осми му прилоша от нещо. Съмнението в решението на Мислището нагряваше контактните краища на неговите мозъчни блокове.

По крака на робота, от раната се стичаха капки от някаква красива, червена течност, която разнасяше по тялото му кислород, желязо и други елементи необходими за неговия организъм. А в раната му бяха проникнали вече микроскопични организми, с каквито гъмжеше въздуха и почвата на планетата. Бум Осми беше забелязал това преди раната да се беше възпалила. „И това е опасност за него – помисли си той. – Опасност, която не трябва да се подценява... Това е най-голямата опасност, най-гибелната, най... Чакай! Нима е само тази? А другите? Не може дори да се прецени коя е най-голямата. Но поне сега да му помогна...

Зареждайки се със жалост от високо напрежение, Бум Осми повика робота при себе си:

– Ела тук! Ела...

– Да... – като ехо повтори роботът и послушно тръгна към Бум Осми, гледайки го така, сякаш виждаше бог.

Бум Осми извади от гърдите си тънък металически израстък, нажежи го и докосна с него раната. Замириса на изгоряло. Роботът се отдръпна, изплашено измърмори: „Да, да, да“ – опитвайки се да отблъсне своя спасител.

– Не се бой – успокояваше го Бум Осми, но биороботът отстъпваше все по-далече, погледът му плахо бягаше в страни, дишането му стана шумно и пресечено. Бум Осми отчетливо улавяше неговото психическо състояние, примитивните му мисли, отправени сега само към едно – отчаяното му желание да се скрие. Самозваният лекар се почувствува неудобно, стана му противно, срамуваше се от себе си и когато биороботът скочи в храсталака, той не му попречи.

„Уважение към разума“ – първата заповед от моралния кодекс, с която започва учението в училището от първа степен. И ето ние нарушихме свещената заповед, като създадохме разум в непристойно вместилище. Именитите сгрешиха...

– Именитите сгрешиха! – закрещя той така, че да го чуят всички бумове. – Ние трябва незабавно да прекратим производството на такива биороботи! Това е ненужна жестокост и неуважение към разума!

Безименните го гледаха с ужас. Никой досега не се беше осмелявал да се изказва против решението на Мислището. Може ли

такова нещо: да противопоставиш своя единствен мозък, своя малък опит на обединения мозък и опита на колектива!

– Ти забрави за колектива... Колективът не може да сгреши... – зашепнах му. – Не се самоизтъквай...

Но Бум Осми не се усмири. В отговор той направо им възрази:

– Уважение към разума – първият закон. Ако Именитите го нарушават, не трябва да се изпълняват техните заповеди...

Около Бум Осми се образува празно пространство. Безименните отстъпиха от него, като от безумен, подлежащ на незабавен демонтаж и преправяне. Те образуваха затворен кръг, от който самотникът не би могъл да се измъкне. И самотникът сам почувствува всеобщата присъда, но въпреки очакванията не се смири, а още един път повтори своя дързък призив:

– Изисквам уважение към разума!

– Разумът ни е даден и за това, да не разбираме законите съвсем буквално – прошепна на прощаване бившият му близък приятел Бум Седми.

В кръга вече влизаше Фотонноненадминатия, отправяйки се към самотния бунтовник. Той се приближаваше все повече и повече, макар че можеше отдалече да изпрати парализиращия сигнал. Застана до Бум Осми и ласкаво докосна до горещата му глава своята контактна плочка.

– Всичко това е много по-сложно, отколкото на теб ти се струва, малкия – каза той. – Добре е, че у тебе се събуди жалостта. Това свидетелствува за сложността на сигналните линии. Но нали ти сам знаеш, че не за жалост, а за уважение към разума се говори в нашите закони. В крайна сметка за разумния не е нужна жалост,

възникнала у силния по отношение на слабия, а любов и уважение, която обединява равноправните. Затова сега за нас избор няма. Биороботите ще минат през страдания, за да добият необходимата ни информация. В нея ще бъде оправданието за техните лишения и несгоди, за тяхната слабост и нашата жестокост, тяхната смърт и нашия полет... Страданията на тези жалки същества, за които се досещах, са само капка в морето. Биороботите ги очакват безбройни болести и бързо износване на организма. Натрупването на пречки и дефекти ще превръщат остатъка от краткия им живот в непрекъснато страдание, а накрая вместо надежда – последната мъчителна агония. Но най-страшното за тях се съдържа в това, че от симфонията сигнали, които чуваме ние, те ще разберат само няколко ноти. За главна азбука на техните сигнални системи ще служи болката, която ние познаваме само теоретически. И именно тази азбука ще заиграе степ по техните прешлени преди ние да я разшифроваме и да извлечем поука. Съгласен съм, че това е ужасно, но само този път води до постигането на смисъла на битието и ние не трябва да се отклоняваме от него. Всяко отклонение – това е просто загуба на време и сили, водеща до по-голяма и по-дълга жестокост. Ще мине още много време преди твоите диоди да пропуснат мисъл в обратно направление и ти да достигнеш правотата на Мислището. Но когато и да е ти непременно ще я разбереш, защото сега вече в тебе зрее зърното на самостоятелното мислене за завист на тези безименни глупаци, твоите другари. А това, както е известно, е най-великият дар във Вселената, водещ към нови трошици от знания. Ти заслужи име и от сега всички ще те наричат Диодобунтовник.

Бумовете веднага се изхвърлиха да поздравяват новопроизведения Именит.

Празното пространство около бунтовника се изпълни с любовта и уважението на колектива. Всеки се стараеше да измисли по-остроумно и дълго поздравление и всички те бяха искрени. Нали никой безименен бум не знае кой занаят ще му бъде началник?

II

Изминаха много хилядолетия преди те да се върнат на планетата. За това време у Диодобунтовника (който вече отдавна беше престанал да бъде бунтовник) се натрупаха стотици запълнени до крайност блокове на мозъка, въпреки че за запомнящи клетки в тях служеха атоми. Тези блокове се пазеха в паметотеката на звездолета и когато Диодобунтовника ги поставяше всичките в специалните гнезда, които имаха пряк контакт с мозъка, главата му ставаше доста по-голяма от тялото. Впрочем всички заедно почти никога не му бяха нужни.

Звездолетът облетя планетата по кръгова орбита. Космонавтите се готвеха за кацане. Диодобунтовника взе от паметотеката този блок, в който се пазеха сведения за пребиваването им в тези места. Той го постави на свободното място в главата си и леко чукна с ръка. Щракането означаваше, че блокът си е застанал на мястото и кукичките плътно са прилепнали на гнездата си. После, чрез волево усилие космонавтът включи блока, станал сега продължение на неговата памет и се намръщи, тъй като в мозъка му нахлуха спомени от младостта и Диодобунтовника за секунда се почувствува избухливия и прям Бум Осми, изказал се против Именитите заради биороботите. Беше му неприятно да си спомня

за това. Първо, сега той никога не би си позволил подобно нещо, никакви глупости. И второ – а това беше най-важното – проклетият блок като че ли го връщаше към времето, когато той беше всичко на всичко безименен бум.

Диодобунтовникът се огледа внимателно и подозрително погледна своите приятели – не са ли забелязали в него промяна? Но техните лица и пози бяха предишните – бумовете се включиха към приборите, прослушващи пространството.

Всеки миг им носеше нови и удивителни вести. Биороботите бяха надминали всички очаквания на своите създатели. Около планетата се въртяха стотици изкуствени спътници с градове-лаборатории на тях, а приборите на звездолета не успяваха да разшифроват радиопредаванията.

Накрая радистът доложи, че предлагат на звездолета да кацне на космодрума, разположен на изкуствен спътник. Фотонноненадминатият изразително погледна Безшевнобезгрижния и оня разбра неговия поглед. Той превключи своя мозък към регулатора на двигателите, задавайки му най-добрия режим на спускане.

От вибрацията дълбоко в тялото на Диодобунтовника зазвъняха линиите на сигналните системи. Това го дразнеше и той чрез волево усилие изключи голяма част от органите си. Включи ги отново, когато звездолетът кацна на космодрума, спускайки четирите си съставни крака. Безшумно и по строг ред се отваряха люковете.

От времето на безименността си Диодобунтовника беше запазил не много качества, но запасният блок от паметотеката все пак възбуди в него предишната живост и нетърпение.

Милионогодишният бум скочи от звездолета пъргаво като ученик от първа степен и... застина като железен стълб, неспособен от изумление да промълви нито дума.

Посрещаха ги не биороботите, които те бяха оставили на планетата, а бумове. Поне така му се стори на пръв поглед. Посрещачите бяха направени от метали и пластмаса, над главите им се полюляваха антени, очите им се състояха от хиляди фотоелементи. Имаха рентгеново и инфразрение както при бумовете, на гърдите и гърбовете им блестяха стотици светобатерии. Но как са се озовали тук тези същество?

„Последното съобщение по мегавода от Родината ние приехме само преди девет часа. Там нямаше казано нищо за нова експедиция“ – мина през ума на Диодобунтовника. Той беше така удивен, че забрави думите, приготвени за тържествената среща. От него се изтръгна:

– Кой сте вие?

– Здравейте, аз съм вашата леля. Първо вие кажете кои сте – се чу не по-малко удивен отговор. – Казаха ни че летят същества...

Диодобунтовника отбеляза в себе си интонацията, с която прозвуча това „същества“. Но в разговора се намеси Фотонноненадминатия:

– Каква е тази леля? Само тя ни липсваше.

– Лели няма. Просто така се изразяват понякога нашите господари.

– Господари?... – изумен промърмори Диодобунтовника.

– Да тези, които ни създадоха. Ето че и те идват насам.

Няколко наземни издължени машини се движеха по гладкия широк път към звездолета. Носеше се нарастващ шум.

– Кой сте вие? – възклателно попита Диодобунтовника.

– Роботи.

Дори Фотонноненадминатия се стресна от това известие и прегъна средната си антена, което при бумовете означаваше крайна степен на изумление. Роботи, а така приличаха на бумове!

В това време машините се приближиха. От тях изскочиха няколко същества. Въпреки многоцветните им дрехи, бумовете веднага познаха в тях биороботите, които бяха създали някога.

Един от биороботите, облечен в лилав комбинезон, повелително махна с ръка, заповядвайки на бумовете да се приближат.

Това беше невиджана наглост. Естествено, Диодобунтовника и Фотонноненадминатия реагираха на това както подобава – те не се помръднаха.

– А къде са вашите господари и създатели? – попита биороботът.

– Нашите създатели? – повтори съвсем разтреперан Фотонноненадминатия.

– Да, нали вие сте роботи – без сянка на съмнение каза лилавият.

– И колко много приличат на нашите... – замислено проговори неговият другар.

Бумовете не можаха да понесат такава обида. Те рязко се обърнаха и забравяйки да включат подемина, пълзейки и падайки, се изкатериха по стълбата до звездолета. Избягваха да се гледат един друг. Фотонноненадминатия натисна бутона „изпитане“. Автоматите плътно затвориха люковете. Звездолетът се издигна

вертикално и започна да набира скорост по невидимата пружина на завитото пространство-време.

Бумовете летяха през космическата тъмнина обидени, зли, раздразнено помръдвайки антените си, като хлебарки – мустаците си. А в главата на Диодобунтовника, като безумна птица се мятеше въпросът: „Роботи? Как посмяха? Ние роботи? Глупост някаква, неимоверна глупост, страшна глупост, нечувана глупост, кучешка глупост, свинска глупост, глупост, глупост, глупост...”

Акордьорът на пиана

Научно-фантастичен разказ

Виктор Колупаев

Наричаха го просто акордьорът на пиана. Никой не знаеше на колко години е, но всички смятаха, че е на не по-малко от сто; а децата бяха убедени, че е на цели хиляда – толкова беше сух, сбръчкан и стар.

Той идваше в поредния апартамент към десет часа сутринта с малко куфарче в ръце и много дълго не можеше да си поеме дъх, дори когато му се налагаше да се качи само до втория етаж. Веднага го канеха да влезе, даваха му стол, грижовно го питаха дали иска чай, защото акордьорите сега се ценят наравно със златото – инструментите станаха много, има ги почти във всеки дом, а акордьори не се намират.

И тъй, той сяда в разтребената чиста стая, диша често и повърхностно, покорно изчаква сърцето му да премине от галоп на бавен ход и мълчи. Не проронва нито дума. И дребничката, побеляла старица, която и досега заобикаля пианото отдалеч, по неволя заговаря. Тя знае, че щом е дошъл акордьорът, значи трябва да се говори за инструмента. Тя с удоволствие би поприказвала за нещо друго, да речем за времето, или за гъбите миналата година – „просто с лопата да ги ринеш“, или за това, че напоследък много я въртят краката, но положението я задължава да говори само за пианото.

– Та значи, купиха я таз рояла. Нека, викат, детето да се учи да свири. Пък тя беше само на три години, като почнаха да събират парите. Сега, разправят, и на изплащане можело да се купи. Ама отде да знае човек какво го чака утре. Купиха го – добре. Танюшка, слава богу, вече втори клас свършва. И все свири. Щом си дойде от училище, и веднага, значи, сяда на пианата. Вече всичко разбира. И от ноти разбира.

Бабичката млъкна с надежда, че сега вече акордьорът ще каже нещо, но той не пророни нито дума. И когато мълчанието се проточи много, пак заприказва.

– С майка си, с дъщеря ми, значи, все седят вечерно време. Все дрънкат, дрънкат. Хубаво излиза. Особено тия... етюдите. И баща й, и той седне в някой ъгъл и слуша. Мълчи и слуша. Пък сетне ги целува и двете и едва що не плаче. Тях нали на нищо не са ги учили... Ех, какви времена бяха...

Акордьорът слушаше, понякога кимаше мълком и се усмихваше на нещо свое.

– Та думам им аз – пак започва старицата, – той, инструментът, иска ред, наглеждане иска. Да го настроят ли, какво ли. Аз ей сега... – и тя чевръсто отиде в спалнята, търси там нещо близо минута, върна се и остави на масичката до пианото масльонката от шевната машина.

Акордьорът все така мълчеше и се усмихваше загадъчно. Старицата загрижено се огледа наоколо. Може и чукчето да му трябва. Дали да го пита?

– Та, значи, Танюшка ще си дойде в един часа? – внезапно попита акордьорът с ясен момчешки глас и бабичката едва не ахна от учудване. Че тя нищо не му бе споменавала за това...

– В един... в един...

– Добре, в един ще дойда – високо и весело каза акордьорът.

– Ама как тъй? – разтревожи се старицата. – Ами няма ли поне да го погледнете? Може нещо ремонт да трябва... Пък и по-тихо е сега. Няма кой да Ви пречи.

– Та на мене никой не ми пречи! И как да го настройвам без Танечка?! Нищо няма да излезе! Нищичко!

– Тъй, тъй – рече смаяна старицата. – Пък чукче си имаме, не се безпокойте.

– А аз сега ще ида другаде – каза акордьорът, взе си куфарчето и излезе.

Той се поспря малко на площадката на стълбището, после решително позвъни на съседната врата.

Отвори му висока пълна жена, облечена в плътен пенъоар с бродирани пауни по него, във велурени пантофи с подвити нагоре връхчета и с огромна бронзова брошка на гърдите.

– Кого търсите? – осведоми се тя делово и високо.

– Аз съм акордьорът – с тих глас се представи старецът.

– А! Най-сетне! Влизайте. Мира нямаме вече от съседите. Избършете си краката от платчето. Все едно, няма да се събуете. Влезте тука. Седнете ей на тоя стол. Пианото ни е чешко. Хиляда и триста рубли бухнахме за него. А пък хич не свири.

Акордьорът остави куфарчето си на пода и предпазливо седна на стола, сякаш се страхуваше, че той няма да издържи изсъхналото му тяло.

Стопанката се приближи до пианото, вдигна капака и удари с цяла длан по клавишите.

– Чувате ли! Изобщо не свири!

Акордьорът се обърна с едно ухо към пианото, сякаш се вслушваше в него.

Жената удари още веднъж с пръсти по клавишите и инструментът издаде някакъв див акорд.

Акордьорът седеше на стола все така мълчалив.

– Е, какво сега? — кресна стопанката. — Щом сте дошли, почвайте. Или и Вие ще искате водка? Дума да не става! Идваха да ни поправят парното — най-напред водка им дайте. Пък ремонтът, дето трябваше да го правим след тях, цяла трийсетачка ни струва. Водка няма да Ви дам и чай няма да Ви дам още сега. Като свършите, тогаз ще се напивате с чай... Ама защо седите?

– А кой свири на пианото у вас? — предпазливо попита акордьорът.

– Аз свиря. А по начало за Коленка го купихме. Вас пък какво Ви засяга това?

– Засяга ме — твърдо отвърна акордьорът.

– Коленка — провикна се жената. — Ела тука. После ще си учиш уроците.

От стаята излезе момченце на десетина години и поздрави, като криеше погледа си.

– Не искаш ли да свириш? — внезапно го попита акордьорът.

– Не искам! Не искам и няма да свиря! – бързо избърбори момченцето и уплашено погледна майка си.

Тя му показва юмрук и сърдито му се сопна:

– Малък си още да разправяш искаш ли, не искаш ли. Аз каквото кажа, това ще правиш.

– Коля, изсвири ми нещо – помоли акордьорът. – Ей така, все едно че на себе си свиреш. Пък аз ще послушам какво му е на вашия инструмент.

Момченцето се навъси, но все пак седна пред пианото и изсвири един етюд на Черни.

– Ей на, чувате ли колко тихо свири – сърдито каза майката на Коля. – На третия етаж вече нищо не се чува. Само ни обират парите.

– Пък на мене в училище ми казаха, че нямам никакъв слух – заяви Коля.

– Не е твоя работа имаш ли или нямаш – отсече майката.

Акордьорът се приближи до пианото и Коля веднага му отстъпи мястото си. Старецът прокара ласкаво пръстите на двете си ръце по клавишите и полека погали лакираната повърхност.

– Ама много тихо свири – разтревожи се стопанката. – Съседите като свирят, у нас всичко се чува. Пък ние като свирим, те пет пари не дават. Един път не са дошли да кажат, че им пречим. А аз, кажи-речи всеки ден им чукам по стената. Телевизия не мога да гледам от тях... Направете го тъй, че да свири силно. По всички етажи да се чува.

– Разбирам. Това е дребна работа – каза акордьорът.

– А по колко вземате? – попита подозрително майката на Коля.

– Вземам по десет рубли – твърдо отговори акордьорът.

– За дребната работа ли?

– За някои е дребна. за други – не.

– Да не се захване веднъж човек с тия пишман майстори! Все ще го завлекат.

– Аз съм акордьор на пиана – твърдо каза старецът.

– Боже мой, ще Ви платя, де. Само че, направете го да трещи като гръмотевица.

– Ще го направя. Та значи ти, Коля, не искаш да свириш на пианото?

– Не – отговори момченцето, като гледаше настрани.

„Та тоя немирник наистина няма слух. А и майка му също“ – помисли си акордьорът. Той свали предните капаци на пианото, горния и долния, извади от куфарчето инструментите си – най-различни чукчета, ключета, навити струни и без да обръща внимание на никого, близо час се занимава с пианото, прислушваше го, както лекарят прислушва болен. След това сложи пак капациите на мястото им, затвори куфарчето си и каза:

– Готово. Можете да опитате.

Стопанката се приближи недоверчиво и мацна клавишите с пълната си ръка. Чу се страхотен грохот, стъклата на прозорците зазвънтяха и порцелановата статуетка на къпеща се жена падна от телевизора.

– Сега ще ги науча аз тях! – каза заканително домакинята. – Щом Коленка се измори, аз ще почвам. Хайде, синчето ми, сядай. Да ги видим колко ще издържат.

Момченцето едва ли не плачешком седна пред пианото и апартаментът отново се изпълни с невероятен грохот.

– Чудесно – каза майката на Коля и даде на акордьора десет рубли.

Той без да бърза прибра парите в изтърканото си портмоне и взе куфарчето си. Щом прекрачи прага на външната врата, гърмът веднага секна. Акордьорът за всеки случай пристъпи отново прага в обратна посока и се усмихна доволен. Вътре пианото гърмеше и стъклата дрънчаха. Но само вътре в апартаента. Щом излезе от него, обгърна го дълбока, приятна тишина.

Акордьорът си разбираше от работата.

Той се качи на третия етаж и позвъни на вратата, зад която пееха нестройно четири пиански гласа. Тук още празнуваха проточил се твърде дълго рожден ден.

Отвори му лично главата на семейството – краката му много не го държаха, но бе извънредно учтив и подчертано спретнат.

– Влезте, приятелю. Чакаме Ви. Ей сега ще отстраним шума. Ще пийнете ли една чашка за здравето на любимата ми дъщеря? Впрочем, извинявам се. Бутилките са вече опразнени, но ние мигом ще оправим положението. Сядайте на масата. Това е жена ми. А това е брат ли беше, чичо ли на жена ми. И дяволът не може ги запомни всичките! Това е скъпата му съпруга. А това е моята Варка. А, що за глупост! Варка, къде си?

Чичото или братът на домакинята извади главата си от чинията със салата от ранни домати, озърна се наоколо с празен поглед и каза:

– Аз тебе те познавам. Ти купи мотоциклета ми на вехто.

– Я млъквай! – подвикна жена му. – Какъв мотоциклет? Та ти и велосипед никога не си имал. – И тя внимателно избърса с книжна салфетка кръгчетата тънко нарязан лук от челото на мъжа си.

– Варка! – високо извика бащата. – Ела тук. И ни посвири на пианото... Три етюда... Три етюда мили за камили, – пропя той и внезапно се закиска, а след него и всички останали. – Тя ми е талант! На конкурс искат да я прашат. Талант, ама не можеш да я накараш да посвири на баща си и на гостите! Варка! Хайде, Варюшка, посвири ни.

– На тебе дъщеря ти свири – придоби пак дар слово братът или чичото на домакинята, – ама на мене ми задигнаха колата. – И устните му се разкривиха, сякаш се канеше да заплаче.

– Какви ги приказваш, човече – зауспокоява го жена му. – Каква кола? Та ти и велосипед никога не си имал.

– Варюшенка – подвижна майката, като си слагаше кисело зеле в чинията, – посвири ни, маминото. И дядото ще слуша.

На вратата се показва момиченце. Беше сърдито и се държеше предизвикателно.

– Какво искате пак! Вече втори ден крещите, а аз тук да ви свиря! Все едно, нищо не разбирате.

– Казвам ти: свири! – заповяда бащата.

Изведнъж акордьорът заговорнически намигна на момиченцето и то се извърна и прихна. После седна пред пианото и изчука нещо съвсем неразбираемо и сигурно никому неизвестно досега.

Бащата, майката и гостите изръкопляскаха, а чичото-брат каза:

– Винаги плача, когато си паля мотоциклета.

– Я млъквай вече! – избухна жена му.

– Варка ми е талант, видяхте ли как го издрънка! – похвали се бащата.

– Хайде, момиченцето ми, изсвири на гостите още нещо – помоли майката.

– А пък водчицата тю-тю, свърши – каза внезапно акордьорът и всички забравиха за музиката.

– Ей сега ще уредим това – увери го бащата и само след минута той и чичото-брат се понесоха към магазина.

– Не бива да ги пускаме сами – каза майката и двете жени хукнаха след мъжете си.

– Дай сега да видим какво му е на нашето пиано – доволно каза акордьорът. – Няма кой да ни пречи.

– Ами, няма! Ей сега ще се върнат и ще подхванат пак „Препускал казакът през долината“.

– Няма да се върнат. Няма да намерят вратата.

– Наистина ли няма да я намерят? Ей че хубаво! – каза момиченцето. – Ех, да можеше винаги да бъде така...

– Ще бъде. Щом те накарат да свириш, веднага всички ще си наумят да излязат за нещо и няма да могат да намерят вратата, за да се върнат, докато ти не решиш да ги пуснеш.

– И ще си свиря сама ли?

– Да, самичка. Никой няма да ти пречи.

– Благодаря ти, деденце, благодаря! – момиченцето увисна на шията на акордьора с такава сила, че той едва се задържа на краката си. – Аз изобщо няма да ги пускам и непрекъснато ще си свиря!

– Както поискаш, така ще стане, Варюшенка. А сега, хайде заедно да се заемем с пианото, а?

– Хайде.

След час пианото беше вече настроено и старецът, уморено притворил очи, се усмихваше на нещо и слушаше странна, смела музика. Варенка импровизираше.

После двамата се смилиха и пуснаха гостите да влязат. Акордьорът получи десетте си рубли и внимателно ги сложи в протритото си портмоне. Момиченцето не се отделяше от него и все повтаряше:

– Искам пак да дойдете.

А на бащата пак му се прищя дъщеря му да посвири на гостите. Варенка веднага се съгласи и заговорнически намигна на акордьора. Той също прижумя, хитро засмян и лицето му заприлича на сбръчкана ябълка.

– Варка, подрънкай! – заповяда бащата.

– Аз тебе те познавам – каза чичото или братът.

– С най-голямо удоволствие – съвсем като голямо каза детето и взе един акорд.

– Ами биричка не взехме – подскочи бащата. – Я да вървим, докато не са затворили магазина.

– Пак няма да намерят апартамента – разтревожи се майката. – Да вървим след тях. – И двете жени също излязоха.

– Ама че хубаво! – възторжено извика момиченцето. – Пак елате, деденце! Толкова искам да Ви видя пак!

– Ще дойда, Варюшенка, ще дойда, – каза акордьорът на пиана и си тръгна. Той постоя отвън близо пет минути – слушаше как

момиченцето излива в музиката малката си, чиста и вече много сложна душа. А на двора спореха бащата и майката, които все не можеха да намерят дома си.

Акордьорът си разбираше от работата.

* * *

Беше един и пет и акордьорът на пиана отново слезе на втория етаж, където живееше Таня. Тя вече се бе върнала от училище.

– Здравей, Танечка – с ясен момчешки глас каза сбръчканият старец.

– Здравейте – отвърна момиченцето. – Вие ли сте акордьорът на пиана? Ще ми настроите ли пианото? „Ла“-то му в третата октава е разстроено и „ре“-то в контраоктавата е паднало.

– Ще го излекуваме. Пианото ти е хубаво.

– Ама Вие седнете – засуети се бабичката. – Хапнете. Време е вече.

– Обедът ще почака – отговори акордьорът. – Най-напред ще се заловим с лечението. А преди това ти, Танюша, ще посвириш. Аз ще седна ей тук в ъгъла и все едно че ме няма. Хайде, свири.

Момиченцето нерешително запрехвърля нотите, не знаеше какво да избере. Избра седмата соната на Бетовен. Тя се изпълнява рядко, но акордьорът на пиана знаеше всичко. Беше я слушал много пъти. И за кой ли път вече се учуди на това колко вярно децата чувствуват музиката, как дълбоко я изживяват, как страдат и се радват заедно с нея. С безпогрешен усет, но всеки по своему.

Момиченцето спря да свири и каза:

– Много обичам да свиря, когато ме слуша татко. Той слуша някак особено, сякаш ми помага. И обичам да свиря с мама на четири ръце.

„Да“, – помисли си акордьорът на пиана – „Тук има съвсем малко работа“. Да настроя „ла“-то от третата октава и да затегна „ре“-то от контраоктавата.

Но въпреки това той работи цял час.

Междувременно бащата се върна за обед, прокрадна се на пръсти до дивана, взе в ръце книга, но тъй и не обърна ни една страница.

А акордьорът, като свърши, прибра инструментите си в изтърканото куфарче и каза:

– А сега, Танюша, провери добре ли съм настроил пианото ти.

Момиченцето седна и докато то свиреше, изразът на лицето на бащата непрекъснато се променяше. Отначало в него имаше някакво недоверие, после то премина в учудване, след това в истинска уплаха и накрая – във възторг и недоумение.

– Какво сте направили? – тихо попита той акордьора. – Тя никога досега не е свирела така. Та тя е само на десет години. Какво сте направили?

– Настроих пианото на дъщеря Ви – скромно отвърна старецът.

– Но... но това е просто невероятно. Тя чувства музиката по-добре от мене. Та тя още е съвсем дете.

– Тя наистина чувства музиката по-добре от Вас, макар че и Вие я чувствувате много вярно. Това ми разказа самата Танюша.

Сега си дойде за обед и майката на Таня и момиченцето увисна на врата ѝ и заразправя колко хубаво е настроил пианото ѝ дядото.

И бащата каза на майката:

– Слушай, слушай. Това е просто невероятно. Да знаеш как свири Таня преди малко! Така прекрасно и така необикновено, че чак страшно ти става.

– Бъркаш нещо – каза майката. – Щом е прекрасно, не може да бъде страшно.

– Но тя никога досега не е свирила така.

– Дядото ми настрои пианото така хубаво – гордо каза Таня и заподскача из стаята, като очевидно с това изразяваше възторга си.

– Да – свенливо каза акордьорът, – аз просто настроих пианото в унисон с възторжената душа на дъщеря Ви.

Бабата незабелязано прибра масльонката от шевната машина и покани всички на обед, но акордьорът изпи само чаша мляко – бързаше за следващата квартира.

Бащата смутено му подаде десет рубли и каза, че му е просто неудобно да плаща с пари за такава чудесна работа. Дали не би могъл да направи още нещо за акордьора?

– Вие и майката на Танечка и без друго сте направили за мен толкова много – отвърна сбръчканият старец.

Акордьорът внимателно прибра парите в протритото си портмоне, взе си довиждане и накрая се усмихна на Танюша.

Той едва що беше излязъл и момиченцето хукна към пианото си, разтвори нотите и ззсвири. Бащата вече бе донякъде подготвен, а майката така се вкопчи в облегалките на креслото, че чак ноктите ѝ побеляха. После тя погледна бащата, той почувствува погледа ѝ и се обърна към нея. Какво си казаха с този поглед, разбира се, никой не узна.

Сигурно много неща.

Акордьорът си разбираше от работата.

Той постоя малко пред вратата и се качи на четвъртия етаж, после на петия, след това слезе долу и отиде в съседния вход. И отново започна пътешествието му по етажите.

* * *

Към седем часа той се измори – годините си казваха думата – и влезе в най-близкия магазин. Купи оттам бонбони, а от съседния магазин – играчки. И когато излезе, вън вече го чакаше тълпа деца и той отиде с тях в градинката и им раздаде бонбоните и играчките. Той много добре знаеше на кого какво да подари. После им разказа смешна приказка и когато децата, прекъсвайки се едно друго, започнаха да си я преразказват и да я играят, незабелязано си тръгна.

След това мина покрай още един магазин, влезе и в него. И пак срещна шумна компания от безбройните си малки приятели, и пак раздаваше бонбони, и пак подаряваше играчки, и дори измисли нова игра, толкова интересна, че тя веднага погълна всички, а той пак така незабелязано си тръгна.

И ето че вече започнаха да затварят магазините, пък и пари не му бяха останали. Сега вече той не черпеше децата, а само тихичко им разказваше нещо и незабелязано си тръгваше, когато чувствуваше, че им е интересно и без него.

* * *

Слънцето вече се бе скрило зад къщите, а той продължаваше да върви все така без да бърза и от време на време чуваше музика от пианата и роялите, които бе настроил. Той бе настройвал пианата

на много хора – на момиченца и момченца, на юноши и девойки и дори на една старица, която вече от двайсет години бе пенсионерка.

Възрастните го наричаха просто акордьорът на пиана, а децата – дядо или деденце, защото никой не знаеше истинското му име. Той беше може би на сто, а може би и на цели хиляда години. Или поне децата мислеха така.

Ел Стоу

Научно-фантастичен разказ

Ерик Франк Ръсел

Не, разбира се, те нищо напразно не вършат. Може би на този, който не знае никакви техни неща и правила, те ще се сторят доста странни. А да водиш ракета в космоса не е като да плаващ с корито през брод!

Ето, например, този техен трик със смесената команда. Като помислиш – напълно разумна работа. На всички полети извън земната орбита – към Марс, към пояса на астероидите и по-нататък – при машините и при нанасянето на курса поставят бели от Земята, защото те са изобретили космическите кораби и умеят повече от – всички други да ги управляват. Затова пък всички корабни лекари са негри. По някаква неизвестна причина негрите не боледуват от космическа болест или от гадене при безтегловност. А всички бригади за външни ремонтни работи се комплектуват от марсианци – те се нуждаят от много малко въздух и почти не се боят от космическа радиация.

Смесени команди работят и по рейсове в страни от Слънцето, например до Венера. Само че там има запасен пилот – някое здраво момче какъвто е Ел Стоу. И това не е случайно. Всъщност, с него започна всичко това. Никога няма да забравя. Чудесен момък беше!

В деня, когато той се появи за първи път, аз тъкмо дежурех при трапа. Нашият космолет се наричаше „Маргарет сити“ – съвсем

новичък товарно-пътнически кораб, зачислен към пристанището на Венера, от където получи и името си. Трябва да кажа, че всички космонавти го наричаха „Маргаритка“...

Стояхме на космодрума с пълен товар на борда – оборудване за производство на часовници, научна апаратура, селскостопанска техника, машини и инструменти за „Маргарет сити“, а също така и сандък с радиови игли за венерианския раков институт. Имаше и осем пътници – всички агрономи. Вече бяхме на стартовата площадка и чакахме след около четиридесет минути да прозвучи сирената за отлитане, когато се появи Ел Стоу.

Той беше висок два метра и тежеше сто и двадесет килограма, но въпреки това тази грамада се движеше с лекотата на танцорка. Изкачи се небрежно по трапа от дуралуминий, размахвайки торбата си от нещавена кожа, в която напълно би се поместил неговия креват и чифт шкафчета в добавка. Той забеляза емблемата на фуражката ми и каза:

– Здравей, сержанте. Аз съм новия запасен пилот. Трябва да се явя при капитан Мак Нолти.

Знаех, че чакаме нов запасен пилот. Джеф Деркин го бяха повишили и той премина на шикозната марсианска играчка „Прометей“. Значи това е неговия заместник! Че е землянин беше ясно, само че не бе нито бял, нито негър. Лицето му, не глупаво, но неизразително, беше от опъната стара, добре оцавена кожа. Очите му горяха. От пръв поглед се виждаше, че това е необикновена личност.

– Добре дошъл, дребосъче – казах аз. Не му подадох ръка, защото тя все още можеше да ми послужи. – Отвори си чантата и я постави в стерилизационната. Шкиперът е в носовото помещение.

– Благодаря – каза той без всякакъв намек за усмивка и прекрачи шлюза, размахвайки своето кожено вместилище.

– Полет след четиридесет минути – предупредих аз.

* * *

Не видях Ел Стоу дотогава докато не изминахме двеста хиляди километра и Земята се превърна в зеленикав полумесец зад нашата газова опашка. Тогава чух гласа му в коридора. Питаше къде е склада. Показаха му моята врата.

– Сержанте – каза той, – дойдох за дрехи.

Първо отидох в оръжейния склад и взех за него лъчев пистолет с пълнител. Най-големите блатни ски за Венера, които можах да намеря бяха със седем размера по-малки и с метър по-къси, но нямаше нищо по-добро. Той получи буркан със смазочно масло, кутия графит и батерийка за микровълнов радиофон. Всички тези неща той взе без дори да мигне. Никога не бях срещал такава неизразителна физиономия.

Но все пак, когато видя скафандрите, на лицето му се появи нещо като замисленост. На стената висяха като избелели кожи тридесет земни скафандри и шест шлема с презрамки за марсианците: за тях повече от една десета атмосферно налягане не беше нужна. За Стоу нямаше нищо подходящо. Не бих могъл да му подбера нещо, дори ако от това зависеше живота ми. Това е все една да затвориш слон в консервена кутия.

Ел се обърна и с лека стъпка си отиде. Той с такава лекота владееше своите килограми, че си помислих: ако изведнъж започне да буйствува, хубаво е да си някъде по-далеч. Не че забелязах такава склонност – не, той беше настроен напълно дружелюбно, макар и малко загадъчно. Поразяваше ме неговата спокойна увереност в себе си, бързите и безшумни стъпки. Безшумни, може би, защото обувките му бяха подплатени с гумен слой от един дюйм.

Без да бърза „Маргаритка“ се носеше в пустотата, а аз все още не свалях очи от Ел Стоу. Любопитно ми беше що за човек е той – такива като него не бях срещал, а на какви ли не бях попадал! Той, както преди беше необщителен, но винаги вежлив, вършеше работата си акуратно, бързо и напълно задоволително. Той много се хареса на Мак Нолти, а нашият капитан не беше склонен веднага да целува новациите.

* * *

На третия ден Ел потресе марсианците. Всички знаят, че тези почти недишащи шмекери с изпъкнали очи и с по десетина пипала вече повече от две столетия се бяха впили в шампионската титла на Слънчевата система по шахмат. Никой от жителите на други планети не бе могъл да ги надвие. Те бяха просто побъркани на тема шахмат. Толкова пъти съм ги виждал събрани на куп да преливат във всички цветове на дъгата от възмущение, когато някой след тридесетминутно задълбочено мислене направи ход с пешка.

Веднъж, сменен от вахта, Ел проседя осемте часа на почивката при една десета атмосферно налягане в десния шлюз. Дългите паузи в разговорното устройство се сменяха с диви вопли и пронизително цвърчене, като че ли тези октоподи се бяха

побъркали заедно с него. Когато работата наближи своя край, нашите ремонтни екипи едва дишаха. Разбра се, че Ел се е съгласил да играе с Кли Янг и го вкарал в мат. А Кли на последния шампионат на Слънчевата система беше заел шесто място.

След тази случка момчетата от червената планета не го оставяха на мира. Веднага след като се сменяха от вахта, те го хващаха и го замъкваха в шлюза. На единадесетия ден той игра с шестима наведнъж, като загуби две партии, три излязоха равни, една спечели. Те решиха, че той е някакъв феномен (в сравнение с жителите на Земята, разбира се). А Мак Нолти внесе този резултат в бордовия дневник.

Вие навярно помните какъв шум вдигна аудиопресата през 2270 година по повод „мъжеството на мъдрия Мак-Нолти“? Как не, нали това се превърна в космическа легенда. После, когато се върнахме благополучно, Мак Нолти дълго време се отказваше от тази слава и разказваше, на кого всъщност принадлежи тя. Но репортерите, както винаги, и сега намериха оправдание. Мак Нолти е бил капитанът.

А целият този шум се вдигна заради обикновена летяща отломка, заради нея аз дори побелях. Късче желязно-никелов метеорит, който летеше покрай нас с необичайната космическа скорост – вз-з-з! Неговата орбита пресичаше нашия курс под прав ъгъл.

Да, и направи беля. Никога не съм мислил, че такова малко камъче може да забърка такива неща. И досега в ушите ми звучи писъкът на въздуха, който излиташе през пробитата дупка.

Загубихме значително количество въздух, преди автоматичните врати да затворят аварийното помещение. Налягането падна на

шест десети атмосфери, когато компресорите спряха падането и започнаха малко по малко да го покачват. За марсианците това нямаше значение: за тях и при шест десети бе все една че дишат гъста помия.

В затвореното помещение остана един механик. Другият успя да се спаси, като прескочи в последния момент, когато вратата се затваряше вече. Но оня, мислехме си ние, изтегли хартийка с кръстче.

Момъкът, който беше успял да скочи, стоеше, облегал се на преградата, бял като тебешир. Тогава се появи Стоу. Челюстта му се тресеше, очите му светеха като лампи, но гласът му бе спокоен.

– Излез от тук и затвори вратата – каза той, отмествайки встрани спасилия се механик. –Аз ще го измъкна. Когато почукам, отворете ми бързо и ме пуснете.

Ние затворихме зад себе си херметичната врата. Какво правеше там той, не виждахме, но индикаторната лампичка показваше, че е изключил автомата и е отворил вратата в аварийното помещение. След десет секунди лампичката изгасна – вратата отново е била затворена. Чу се силно нетърпеливо чукане. Отворихме и Ел се втурна при нас, като носеше в обятията си безчувственото тяло на механика. Той го мъкнеше като коте и се понесе по коридора с такава скорост, че ние се изплашихме да не би както се е засилил да пробие носовата броня.

В това време открихме, че работата ни е спукана. Отказваха ракетните двигатели. Тръбите на Вентура бяха в ред, горивните камери също бяха оцелели. Инжекторите работеха великолепно, ако помпахме горивото с ръце. От горивото не загубихме нито капка и

корпусът беше невредим, ако не се смята дупката. Но системата за управление на запалване и отпускане на гориво излезе от строя. Тя се намираше точно в това помещение, където попадна метеоритът.

Това беше вече сериозно. Нещо повече, всички бяха убедени, че ни грози неминуема гибел. Не се съмнявам, че дори и Мак Нолти бе стигнал до този извод, макар че в официалния рапорт той го нарече само „затруднение“.

Така или иначе, тук изскочиха марсианците: за пръв път от шест рейса им се предостави истинска работа. Налягането вече се бе вдигнало до нормалното и те надянаха своите шлемове с презрамки. Кли Янг завъртя нос, помахаше недоволно с пипалата си и изцвърча: „Може да плуваме!“ Това е любима шега на марсианците, когато налягането не е по вкуса им.

Трябва да отдадем дължимото на марсианците – работиха много съвестно. Те биха могли да стоят и на най-гладко полирания лед и да се задържат по дванадесет часа с кислороден запас, който би могъл да стигне на човек от Земята само за деветдесет минути. Видях как се измъкнаха от шлюза навън, опулили очи под своите обърнати аквариуми, носейки кабели за хранване, плочи за ремонт на обшивката и апарати за заваряване. Зад илюминаторите пламна синкаво сияние – бяха започнали да режат, заглаждат и бронира дупката.

* * *

А в това време ние продължавахме да летим като куршум към Слънцето. Ако не беше аварията, щяхме да се обърнем и след около четири часа да бъдем в орбитата на Венера. Но когато се врязва в нас този нищожен метеорит, ние все още държахме курс към

най-горещата пещ в Слънчевата система. Сега продължавахме да летим към нея, а скоростта растеше под действие на слънчевото притегляне. Изобщо, бях решил да напиша завещанието си.

В носовата кабина Ел Стоу непрекъснато се съветваше с капитан Мак Нолти и с двама астроизчислители. Отвън по корпуса марсианците продължаваха да пълзят, озарени от мъртво-сини огньове. Механиците не чакаха да бъде завършен ремонта, надянаха скафандри и отидоха в аварийното помещение: заеха се да оправят хаоса.

Всички се занимаваха с нещо, а ние останалите им завиждахме. Безнадеждното положение става по-леко, ако можеш да вършиш нещо. Тогава реших да намина към нашия негър – лекаря Сам Хигнет.

Сам направо бе измъкнал механика от гроба. Помогнал му с кислород и масаж на сърцето. Това можеха да направят само дългите и ловки пръсти на Сам.

Сам като че не знаеше какво се бе случило и не проявяваше никакъв интерес. Той винаги постъпваше така, когато имаше болен.

– Сам, ти си чудо – казах му аз.

– На Ел трябва да благодарим – отговори той. – Ако не беше го измъкнал навреме...

Оставих го да се грижи за болния, който вече беше започнал да диша равномерно.

* * *

На връщане срещнах Мак Нолти, който проверяваше горивните цистерни. Беше се заел сам с тази работа, а това значеше нещо. Лицето му бе загрижено, а това пък значеше много. Това показваше,

че не трябва да губя времето си за завещания, защото така или иначе никой няма да го прочете.

Видях как неговата снажна фигура се скри в носовата кабина и чух да казва: „Ел, вероятно на тебе...” После вратата се затвори и стана тихо. Сигурно капитанът възлагаше големи надежди на Ел.

Един от агрономите изскочи от своята каюта. Искях да се скрия в склада, но не успях. Той спря върху мен широко отворените си очи и каза:

– Сержанте, там в моя илюминатор видях полумесец!

Той ме гледаше с изблещени очи, аз също се опулих срещу него. Щом като се вижда половинка от Венера, значи че ние пресичаме нейната орбита. Той също знаеше това – беше изписано на физиономията му.

– Колко време ще ни задържи това нещастие? – продължи той.

– Нямам представа – отговорих напълно искрено и се почесах по тила, като се стараех да изглеждам едновременно бодър и тъповат.

– Капитан Мак Нолти ще направи всичко, което е възможно. Доверете му се. Той може всичко!

Недоволен и загрижен, агрономът се върна в каютата си. Скоро той ще види Венера в три четвърти фаза и ще разкаже това на останалите. Тогава ще стане горещо. Ще попаднем в пъкъла.

И последните останки от надежда се изпариха, когато див рев и силен трясък ни възвестиха, че ракетните двигатели отново са заработили. Шумът продължи няколко секунди, а после двигателите бяха изключени: стана ясно, че те са в ред.

Като чу шума, агрономът изскочи от каютата си. Сега той знаеше най-лошото. Три дни след като Венера се представи във вид на

полумесец, всички знаеха за нашето положение. Сега Венера остана далеч зад нас и ние пресичахме орбитата на Меркурий. Но пътниците все още се надяваха, че някой ще извърши чудо. Втурвайки се в склада, агрономът извика:

– Двигателите отново работят. Значи...

– Нищо не значи – отговорих аз. Не си струваше да пробуждам напразни надежди.

– Но ако се обърнем и полетим обратно?

Той изтри потта, стичаща се по бузите му. Това не беше от уплаха: просто температурата вътре в кораба вече много малко напомняше на тая в Арктика.

– Сър. – казах аз, – ние се носим с такова скорост, че вече нищо не може да се направи.

След около половин час по целия кораб се разнесе сигнал за общ сбор. При този сигнал цялата команда и всички намиращи се на кораба трябваше да се съберат в кабината. Предстоеше нещо небивало в историята на космическите полети – може би прощалните думи на Мак Нолти.

Така си и мислех, че по време на последния обряд председател ще бъде шкиперът и не се учудих като го видях на малкото възвишение в ъгъла на кабината. Ел Стоу стоеше изопнат до него.

– Хора и ведрас – започна Мак Нолти („ведрас“ на марсиански означаваше „възрастен“) – не виждам смисъл да се спирам подробно на своеобразното положение, в което се намираме.

Умееше човекът да си подбира думите! „своеобразно положение“!

– Ние се намираме по-близо до Слънцето от всякакъв друг кораб в цялата история на космическите полети. Ние се движим към Слънцето по-бързо от скоростта, на който и да е космически кораб! Грубо казано, имаме шанс една на десет хиляди. Все пак такъв шанс съществува и ние ще се опитаме да го използваме.

Вторачихме се в него без да разбираме какво е намислил. Всички знаеха, че да се обърнем и избегнем Слънцето е абсолютно невъзможно, а също тъй и да се върнем назад, преодолявайки неговото могъщо притегляне. Оставаше само да се носим все напред и напред докато последният ослепителен пламък не разсее по цялата околност молекулите, от които се състоим.

– Предлагаме да минем по кометна орбита – продължи Мак Нолти. – Ние с Ел и астроизчислителите смятаме, че съществува нищожна вероятност за сполука.

Стана ни ясно. Това беше чиста теоретична работа, която математиците и астронавигаторите често обсъждат, а все по-често я използват писателите в своите разкази. Ето в какво се състоеше: трябваше да изстискаме от двигателите всичко, което могат да дадат, за да наберем огромна скорост и да излезем на изтеглена орбита, като на комета. Теоретично корабът по този начин можеше да профучи покрай Слънцето толкова бързо, че като махало да излети далече на другия край на орбитата. Много мило, но ще можем ли да го осъществим?

– Изчисленията показват, че при сегашното положение има малък шанс за успех – каза Мак Нолти. – Мощността на двигателите е достатъчно и горивото ще стигне да наберем нужната скорост, да поемем необходимия курс и достатъчно дълго да се движим с тая

скорост. Единственото нещо, в което се съмнявам сериозно е, дали ще можем да издържим момента на максималното приближение към Слънцето.

Той изтри потта, като с това несъзнателно подчерта трудността на предстоящото изпитание.

– Ще назова нещата с истинските им имена – ще ни бъде дяволски горещо.

– Готови сме, капитане! – каза някой и в кабината се чу възглас на одобрение. Кли Янг стана, размаха едновременно четири пипала и като поиска думата изчурулика:

– Това е идея! Това е прекрасно! Аз, Кли Янг от името на своите съпланетници поддържам. Сигурно ще се скрием в хладилника докато прелетим покрай Слънцето?

Мак Нолти кимна и каза:

– Всички ще бъдат в хладилното помещение и ще търпят колкото могат.

– Именно – каза Кли. – Разбира се. Но ние не можем да управляваме кораба, седейки в хладилника като четиридесет порции ягодов сладолед. Някой трябва да седи в носовата кабина. За да се движи корабът по курса, трябва на някого да се падне да влезе в ролята на пържола.

Той махна с пипалце, упоен от своето красноречие.

– И тъй като ние сме марсианци и значително по-леко понасяме повишена температура, аз предлагам...

– Глупости! – каза Мак Нолти. Но неговият рязък тон не излъга никого. Марсианците са малко досадни, но затова пък са прекрасни момчета!

– Е, добре – недоволно изчурулика Кли, – а кой ще бъде тогава котлет?

– Може би аз! А може би, не – каза Стоу. Той произнесе тези думи тъй странно, сякаш е толкова явен кандидат, че само слепец може да не види това.

И беше прав. Само Ел можеше да понесе тази жегата. Той беше силен и издръжлив. В края на краищата той беше запасен пилот!

Представях си как седи отпред сам-самичък и от това колко ще издържи зависи нашия живот, а огнената слънце протяга своите пламтящи пръсти...

– Ти ?! – възкликна Кли. – Е, разбира се! Току що се канех да ти дам мат в четири хода, а ти измисли този фокус, за да избягаш.

– В шест – равнодушно възрази Ел. – При по-малко от шест хода няма да стане нищо.

– В четири! – изстена Кли. – И в такъв момент ти...

Мак Нолти не издържа. Той почервения, като че ли ей сега ще получи удар и се обърна към размахващия пипала Кли.

– Пропаднете вдън земя с вашия проклет шахмат! – зарева той. – Всички по местата си! Ще дам сигнал за обща тревога, когато стане необходимо да се скриете в хладилника.

Той се огледа. Цветът на лицето му започна да се променя.

– Всички, освен Ел!

* * *

Когато ракетите дадоха пълен ход, всичко стана съвсем както преди. Двигателите провлечено ревяха и се носеха напред, влачейки след себе си опашка от гръм. Вътре в кораба ставаше все по-горещо и по-горещо, влагата блестеше по металическите стени и

течеше по гърбовете на всички. Какво беше в носовата кабина не знаех и не исках да зная. Марсианците засега се чувствуваха прекрасно – можеше да им се завиди за тяхното нелепо устройство!

Ставаше все по-лошо. Аз не се потях, а се топях и се стичах в собствените си обувки... Сам, разбира се, понасяше това много по-леко от другите земни жители и се държеше дотогава, докато болният не се окажа вън от всякаква опасност. Провървя му на оня механик. Сложихме го в хладилника заедно със Сам.

Останалите се отправихме за там, когато прозвуча сигналът. Това не беше просто хладилник, а най-здравото и прохладно помещение на кораба, бронирано с тройна защита. Там се пазеха инструменти и имаше лазарет и просторен хол за пътници. Всички се наместихме там удобно. Всички, освен Мак Нолти и Ел Стоу. Шкиперът се яви след два часа. Изглежда, че в кабината не е било леко, защото той имаше ужасен вид. Изнуреното му лице блестеше от пот, пухкавите му бузи бяха хлътнали и обгорели. Неговата обикновено красива и добре стояща униформа висеше на тялото му като на закачалка. От пръв поглед можеше да се забележи, че той се беше пържил колкото е можал да издържи.

Люлеейки се, той мина покрай нас и влезе в кабината за първа медицинска помощ, като се разсъблече бавно и с труд. Сам го разтри от главата до петите с мас против изгаряне – чувахме как шкиперът глухо стене, когато Сам се стараяше.

Жегата ставаше непоносима. Скоро всички пътници се избавиха от по-голямата част от облеклото си.

Като излезе от кабинката, Мак Нолти рухна на койката и каза:

– Ако след четири часа оцелеем, всичко ще се размине.

В този момент двигателите заглъхнаха. Веднага разбрахме каква е работата. Беше се изпразнила една цистерна с гориво, а релето, което трябваше да превключи двигателите на друга, не беше проработило. В такъв случай в машинното отделение трябваше да има дежурен механик, но поради горещината и вълнението никой не беше помислил за това.

Не успяхме да се опомним, когато Кли Янг скочи към близката врата. Изчезна още преди да съобразим какво се беше случило. След двадесет секунди двигателите отново зареваха.

До ухото ми свирна разговорната тръба. Включих я и прошепнах:

– Да?

От кабината прозвуча гласът на Ел.

– Кой направи това?

– Кли Янг – отговорих аз. – Той все още е там!

– Навярно е отишъл за шлемове – досети се Ел. – Предайте му моята благодарност.

– Как е там при тебе?

– Пече! – отговори той. – Лошо... на очите ми. – Замълча. – Навярно ще издържа... някак си. Пристегнете се... когато свирна. Искам да я позавъртя. Да се разпредели равномерно горещината...

Предадох на останалите да се пристегнат и да чакат сигнала на Ел. Това не се отнасяше за марсианците. Те имаха такива първокласни смукала, че биха се задържали дори и на метеорит.

Кли се върна. Ел беше прав: той носеше шлемове за своите момчета. Марсианците се зарадваха, надянаха шлемовете, захерметизираха шевовете и веднага свалиха налягането до две десети. Развеселиха се и бързо извадиха шахматната дъска, но в

това време прозвуча сигналът. Ние се врязахме в ремъците, а марсианците впиха смукалата си по пода и стените. „Маргаритка“ започна бавно да се върти около надлъжната си ос. Шахматните фигури запълзяха по пода, после по стената и по тавана, слънчевото притегляне ги държеше на тази страна, която бе обърната към Слънцето.

– Останаха три часа и половина – прошепна Мак Нолти.

* * *

От четирите часа, за които говореше шкиперът, два бяха за приближаване към Слънцето, а другите два за отдалечаване от него. Затова, когато ни останаха два часа, ние бяхме най-близо до тази нажежена пещ. Това бе най-опасният момент, но аз не го помия, защото съм загубил съзнание около двадесет минути преди него и се съвзех час и половина след това. За това, което се е случило през това време, мога само да се досещам, но се старая да мисля колкото може по-малко за тези неща. Слънцето, пламтящо, свирепо като око на разярен тигър, короната, протегнала своите езици към малкото корабче с полумъртви същества и в самия нос на кораба зад съвършено болезнените кварцови стъкла, самотният Ел гледа ли гледа приближаващия ад...

Марсианците бяха дошли на себе си – знаех, че те ще се свестят първи. Един от тях ме вдигна на крака и ме държа, докато започнах да владея крайниците си. Забелязах, че друг марсианец се разпростря върху лежащия в безсъзнание Мак Нолти и трима от пътниците, като ги защити с тялото си от топлината.

С мъка се довлякох до разговорната тръба и духнах. На силите ми бяха толкова малки, че не се чу изсвирване. Само напразно

изгубих въздух, а той и така не ми стигаше. Цели три минути до тръбата, после набрах сили и духнах отново. Но Ел не отговори. Повторих това няколко пъти, но отговор нямаше. После главата ми се завъртя от усилията и паднах. Чувствувах се като мумия, която беше пролежала в пустинята милион години.

Вратата се отвори и Кли Янг бавно и с мъка изпълзя навън. След пет минути се върна и каза:

– Не успях да стигна до носовата кабина. Трапа в средата е погорещ от печка, а въздух няма. Автоматичните врати са затворени. В носовата кабина има вакуум.

Това означаваше, че са повредени илюминаторите. Иначе въздухът не би могъл да излезе от кабината. Запасни стъкла имахме и да се поставят не струваше нищо, но сега ние летяхме напред може би по правилен курс, а може би не, с празна, лишена от въздух кабина, в която цареше само зловеща тишина.

Малко по малко идвахме на себе си. Последен се съвзе пострадалият механик. Сам се погрижи за него. Тогава Мак Нолти извика:

– Минаха четири часа! Измъкнахме се!

Със слаби гласове извикахме „ура“! От тази новина в каютата изведнъж стана с десет градуса по-хладно. Радостта ни възвърна силите. Но едва след четири часа бригада от механици в скафандри пренесе в малкия лазарет на Сам тежкото тяло от кабината.

– Как си, Ел? – попитах аз.

Сигурно ме е чул, защото мръдна палеца на дясната си ръка и преди вратата да се затвори след него, издаде скърцащ, хриплив звук. После двама от механиците отидоха в неговата каюта и

пренесоха от там огромната му кожена торба и отново се затвориха в лазарета. Кли Янг се разхождаше напред-назад по коридора, като че не знаеше къде да дене пипалата си.

След час от лазарета излезе Сам и ние се хвърлихме към него.

– Как е Ел?

– Сляп като къртица – каза той поклащайки глава. – Останал е без глас.

Ето защо не е отговорил, когато го виках по тръбата!... – Погледнах Сам в очите.

– Сам, ти можеш ли... ти можеш ли някак си да му помогнеш?

– Ех, ако можех! – Неговото черно лице беше прекалено изразително. – Ти знаеш, сержанте, как искам да го приведа в ред, но не мога. – Той безпомощен разпери ръце. – Това превишава моите скромни възможности. Може би когато се върнем на Земята...

Гласът му секна и той отново влезе в лазарета.

– Тъжно ми е, – каза отчаяният Кли.

* * *

Никога няма да забравя онази вечер, когато ни поканиха в астро-клуба. Тогава този клуб беше, а и сега си остава най-избраното общество, което можеш да си представиш. За да постъпи в него космонавтът трябва да извърши нещо като чудо. Тогава клубът наброяваше само девет члена, а сега дванадесет.

Председател на клуба беше Мейс Уолдрон – знаменитият пилот, който спасил оня марсиански лайнер през 2263 година. Наконтен, той седеше начело на масата, а до него – Ел Стоу. На другия край седеше Мак Нолти, а от неговата весела физиономия не слизаше доволната усмивка. До шкипера пък се намираше старият, побелял

Кнут Йохансен – геният, изобретил системата „Л“, известна на всеки космонавт.

Останалите места за гости до масата, се заемаха от цялата смутена команда на „Маргаритка“, заедно с марсианците и трима от пътниците, които заради случая бяха отложили своето отлитане. Имаше няколко аудиорепортери с камери и микрофони.

– Джентълмени и ведрас – произнесе Мейс, – това е безпрецедентно събитие в историята на човечеството и на нашия клуб. Може би именно затова аз считам, че имам честта да внеса предложението да бъде приет за член на клуба запасният пилот Ел Стоу, който е в най-висша степен достоен за това.

– Поддържае – извикаха едновременно други три члена на клуба.

– Благодаря ви, джентълмени!

Той въпросително повдигна вежди. Осем ръце се издигнаха над масата.

– Прието е единогласно!

Като погледна Ел Стоу, който мълчаливо седеше до него, Мейс започна да го превъзнася до небесата. Той говореше и говореше, а Ел седеше с безразличен вид.

Гледах как доволната усмивка на лицето на Мак Нолти ставаше все по-широка. Старият Кнут гледаше Ел с почти нелепа бащинско нежност. Командата не сваляше очи от героя, а всички камери бяха отправени към него.

Аз също погледнах на тази страна. Той седеше, поправените му очи сияеха, но лицето му беше неподвижно, въпреки пищните думи

и всеобщото внимание, въпреки погледите на Йохансен, пълни с бащинска гордост.

Не минаха и десет минути и аз забелязах, че и на него накрая му прилоша. И ако някой ви каже, че робот от системата Л-100-У е безчувствени машина, заплъйте го в лицето!

Нищо и никаква бензиностанция

Научно-фантастичен разказ

Г. К. Кирилов

После попи с кърпа потта от челото си. „Трябва да се обръсна“ – помисли. Но реши да отложи това за сутринта. Космическият му кораб стоеше пред него неподвижен, стъпил здраво на огромните си коленчати крака. Всяка вечер той го почистваше от прах – пускаше огромните вентилатори и те издухваха всичко, което можеше да се полепи по сребристата му повърхност. Понякога му се струваше, че ще издухат и буквите. Ала те винаги си оставаха едни и същи, червени и близки и се виждаха още щом навлезеше в южния край на голямата северна долина. „Мицар-2“. Познати, червени и близки като живи славянски букви.

– Трябва да се обръсна, но преди това ще се занимаю с тебе, а себе си ще отложя за утре сутринта – каза той на ракетата.

Като я почисти и като спря вентилаторите, астронавтът се изми. Седна край масичката пред ракетата и отвори туба студено кафе. След туй провери звездните батерии – те бяха увеличили запаса си от енергия и това му възвърна част от увереността.

– Добър вечер! – каза магнетофонът.

Астронавтът се усмихна.

– Как премина днешният ден? – попита магнетофонът.

Астронавтът повдигна рамене.

– Чудесно! – одобри магнетофонът.

И му предложи музика. Тиха музика за привечерни поля с трева, окъпана в последните лъчи на слънцето, за косачи, които бавно се прибират уморени. Той се отпусна върху плетената облегалка на стола... А после се чуха звънци на стада и женски глас запя. Астронавтът се опита да му приглася, но скоро се отказа – никога през живота си не е могъл да пее. Още повече, че сега гласът му се стори сух, драскащ глас на остаряващ човек.

„Според пресмятанията ми – помисли той, – би трябвало да съм навлязъл в четиридесетте“.

– А спомняш ли си? – обади се магнетофонът. – Спомняш ли си?... – той се запъна, забави продължението на въпроса. Астронавтът се усмихна:

– За кое по-напред? – Знаеше, че на това място лентата е повредена, че след малко ще се чуе:

– ... за своята последна вечер на Земята?

– Искаш да кажеш: за последната вечер преди да се отправя за този полет! – поправи го Астронавтът. – Защото аз съвсем не смятам тя да е била последната ми вечер на Земята. Аз ще се върна отново и знам, че ще имам още много, много, много други вечери, преди да е настъпила последната ми вечер... – Той обърса с длан устните си: – Но тъй като ти се интересуваш за последната вечер преди да се отправя за този полет... Интересуваш се за пътуването ми с влак през лятната равнина. За хората, които в привечерните часове косяха ливадите или седяха край малките язовири да ловят риба с въдици. И за селянката с бялата забрадка, която, подпретнала поли над коленете си, прекарваше двете крави през реката...

А влакът летеше през равнината и не му даде минутка повече да ги погледа. Представи му ги само като видения, като мечтани някога намерения и бързаше, бързаше... Толкова обикновено и делнично бе всичко. Какво имаше всъщност? Утре щяха да се появят лаконични съобщения във вестниците, че е отлетяла „поредната ракета, за да търси нови контакти с извънземните цивилизации". Не се обявяваше дори името на астронавта. Едно лаконично съобщение за една делнична работа. Хората бяха свикнали отдавна с подобни неща. Те въобще свикват с всичко... А над равнината падаше здрач, небето запалваше първите си звезди...

– Слушай – прекъсна го магнетофонът, – я ми кажи ти наистина с какво си се занимавал днеска?

Астронавтът не побърза да отговори. Над острите зъбери на скалите небето потъмняваше. От тази планета звездите се виждаха големи колкото луни. Нощите тук биваха светли като осветени с прожектор. А предметите хвърляха на всички страни бледи, преливащи се една в друга сенки, макар никоя от тях да не бе истинска.

– Открих едно шосе – каза Астронавтът. – Повървах по него малко, без да ме срещне или задмине никаква кола. Като повървах още няколко километра, стигнах до бензиностанция. Но и там не намерих никого. Тя трябва да е била изоставена преди много време, защото покривът и стените ѝ бяха покрити с дебел слой ситен прах. Като утайка. А също така и апаратите за бензин... Седнах на километричен камък да погледам и тръгнах пак. Жалко, че няха велосипед... Смятах да не се прибирам, но ме достраша макар да знам, че няма никого. Тук някога сигурно е съществувал живот, ала

обитателите на планетата трябва да са стигнали до самоунищожението. Както на много други места във Вселената. Когато на някого започне да му липсва мъдрост и губи отговорност за онова, което прави, неминуемо се стига до съдбата на тази планета...

Магнетофонът остана без реакция – лентата не бе подготвена още за това откритие.

– Жалко, че нямам поне велосипед – повтори Астронавтът. – Но ако утре тръгна, може би ще открия. Само един велосипед ми е нужен, нищо повече.

– Не е ли време да хапнеш ? – предложи магнетофонът.

– Не съм гладен – каза Астронавтът.

– Приятен апетит – пожела магнетофонът.

Лентата продължаваше да се върти и Астронавтът чу бавна вечерна музика, изпълнявана на пресипнал саксофон. Саксофонът свиреше толкова бавно, сякаш ужасно му се спеше. Астронавтът отвори още една туба с кафе. После стана да се поразтърпче. Обувките му потънаха в мекия прах, стъпките не се чуваха, като че ли се разхождаше по кадифе. Цялата планета тук приличаше на стар селски път сред полята – там, на родната му Земя! – на стар селски път, покрит с топла пепел. Щеше да премине по такъв стар селски път, да стигне до селото и да си купи къща с двор и лозе...

Звездите, големи колкото луни, се движеха бавно по небето и отместваха сенките на предметите. Какви предмети бяха това? Островърхите зъбери на ниските скали, неговата „Мицар-2“, масичката, столът, столът за магнетофона... И бензиностанцията, и апаратите за бензин, потънали в прах, и километричните камъни

край шосето, ала те не си виждаха от тука. Бе пребродил стотици километри наоколо, докато открие накрая това шосе и бензиностанцията. Може би щеше да открие и други неща. Но как да се свърже с тях? Ако беше имало велосипед... Или поне... телефон!... Астронавтът се плесна по челото: и аз да не се досетя до сега!

Изключи магнетофона и се запъти към бензиностанцията. „Невъзможно е там да няма телефон!“ – повтаряше си, докато крачеше забързан по шосето.

Вратата се оказа отключена и той влезе без усилие. Очакваше, че ще намери мрежа от паяжини. Всичко си беше на мястото. Дори столът, на който бяха седели, бе едва отместен встрани, като че ли продавачът от бензиностанцията е станал съвсем набързо, оставил си е съвсем за малко работата над тефтера с графите, за да види какво става навън. Може би го е смутил ослепителен блясък или силен тътнеж, последван от шум на приближаваща взривна вълна. Той е излязъл да види, какъв е този вятър, дето с такава невъобразима сила помита всичко пред себе си. И така е бил изтрит от лицето на планетата. Необяснимо е само как бензиностанцията се е запазила непокътната, апаратите за бензин и няколкото километрични камъка покрай шосето. Това щеше да си остане загадка, наредена до безбройните други загадки, препълнили съзнанието му.

Астронавтът видя телефона – с клавиши вместо с диск – вдигна слушалката, но не се чу никакъв сигнал. Почака няколко секунди, опита отново, набра произволен номер.

– Всичко е унищожено, какво си въобразявам – каза той.

Поразходи се из стаята, позяпа таблата по стените, отвори помещението за почивка – леглото бе неоправено, чифт домашни пантофи се таяха до стената, после надникна в хладилния шкаф. Освен няколко бутилки с непознато питие – дори не го помириша – и няколко плода, подобни на райски ябълки, друго нямаше. Той не взе нищо със себе си. Излезе от бензиностанцията и притвори полекичка вратата. Ни глас на нощна птица се чуваше, ни полъх на вятър се усещаше, ни листа прошумоляваха някъде.

– Дори в пустинята не е толкова пусто – рече си той...

А когато приближи ракетата, внезапно долови шум.

– Нищо не разбирам – каза един глас.

– И аз – добави друг глас.

– Обхваща ме ужас – каза женският глас.

Астронавтът видя двама души в сребристо облекло да обикалят около ракетата му. Извади револвера от джоба си, зареди го и тръгна полека напред.

Двамата в сребристи костюми продължаваха да обикалят ракетата.

– Но оттук като че ли току-що си е отишъл някой – каза единият, с мъжки глас. – Ето, погледни масичката... И стъпките, които се отдалечават.

Астронавтът се осмели, прибра револвера и излезе от прикритието си. Двамата зад масичката стояха неподвижни. Астронавтът се приближи с бавни крачки, застана от другата страна и дълго ги гледа с вторачени очи. Двамата не смееха да помръднат. Бяха млад мъж и млада жена със сребристи костюми, прилепнали

плътно до красивите им тела. Жената прибра с ръка косата, скрила половината ѝ лице, показвайки с това, че още е жива.

– Вие да не идете от Земята? – каза Астронавтът.

Двамата кимнаха едновременно.

– Седнете – каза Астронавтът и премести магнетофона от единия стол.

– А ти... кой си? – попита мъжът.

Астронавтът отвори три туби с кафе, привлече един камък и седна на него. Двамата чакаха. Вместо отговор, Астронавтът включи магнетофона и им предложи простичка земна мелодия.

– Шлагер от преди тридесет и пет години – каза жената.

– Толкова ли бързо е минало времето там? – запитва Астронавтът.

– Само ти ли си на тази планета?

– Една авария ми се случи. Бяха ми се повредили звездните батерии. Принудих се да кацна за известно време.

Златната коса на жената пак бе закрила половината ѝ лице, но този път тя не я оправи. Наведена леко напред, гледаше Астронавта с мек поглед на скандинавка. Той се почувствува неудобно.

– Днеска открих едно шосе – каза той. – И една бензиностанция край него. Предполагам, че тукашните жители в някакъв върховен момент на своето развитие, са направили нещо лошо със себе си.

– Как? – попита жената.

– Не ми е ясно само, по какъв начин е оцеляла бензиностанцията.

– Има хиляди начини – каза мъжът. – Може би след ядрена война, може би просто на планетата ѝ е омръзнало да ги търпи и ги е отхвърлила от раменете си.

Астронавтът се усмихна.

– А що се отнася до бензиностанцията – продължи мъжът самоуверено, – просто е оцеляла. Нали винаги след катастрофа нещо трябва да оцелее. За да ни накара да си блъскаме главите над него, за да ни наведе на някакви мисли. За да ни накара да търсим и да се ровим из руините... По какъв начин оцелява? Никой не може да ти каже. Да речем, че това, което се е случило, е бързало много и в бързината си е пропуснало бензиностанцията. Просто се е загледало нанякъде, от където може по-лесно да се мине и е пропуснало бензиностанцията. Съществуват хиляди възможности...

– Отдавна ли сте тръгнали от Земята? – попита Астронавтът.

– Преди десетина години създадохме космически кораби, които се движат със скорост, близка до скоростта на мисълта – каза мъжът.

Астронавтът не се изненада. Още по негово време това се очакваше.

– Прекарахме двадесет дена на една друга планета – обясни жената, – прилична на тропически остров. Следобед тръгнахме оттам. Привечер ще трябва да се прибираме, защото отпускът ни свършва в понеделник.

Астронавтът се замисли отново за бензиностанцията, оцеляла по чудо край шосето след катастрофата. И реши – след като двамата отлетят, отново ще се върне там.

Слънцето се показва бавно над скалите. Магнетофонът се обади:

– Добро утро!

Мъжът и жената трепнаха.

– Добре ли спа, приятелю? – продължи магнетофонът.

На Астронавтът му стана тъжно, че не ще може да отговори.

– Нещо ви попитаха – каза жената.

Астронавтът се усмихна виновно:

– Извинете! Беше чудесна нощ! – обърна се той към магнетофона.

– Радвам се – каза магнетофонът.

Астронавтът посочи с очи ролките, които се въртяха:

– Когато човек е сам какво ли не измисля!

– А на нас на Земята вече ни омръзна – каза мъжът.

В този миг се чу мелодията. Закачлива утринна мелодия, която Астронавтът бе взел със себе си от Земята. Простря се безкрайна зелена равнина – като копнеж! – сред нея се опъна път. Цъфтяха маргаритки из тревите, бръмчаха пчели. Един бял кон препускаше в далечината, появи се още един – черен. И те започнаха своята утринна гонитба, а краката и гърдите им се мокреха от росата. Като се наиграха, конете се скриха пак зад хълмовете, а равнината се стопи върху масата. Мъжът и жената се погледнаха, те не посмяха нищо да кажат.

– Не ви ли се доспа? – попита Астронавтът.

– Приберем ли се на Земята, ще чакаме с нетърпение следващия отпуск – каза мъжът. – Добре ще е, ако може човек една година да работи на една планета, другата – на втора. Така никога няма да му омръзне.

Астронавтът пак си представи зелената равнина, от която белият и черният кон бяха си отишли. Само пътеката се протягаше от край до край сред високата трева. А по нея се зададе момченце с черни кадифени дрешки – черно палтенце, черни къси панталонки с черни копченца, бели чорапки и бели сандалки. То вървеше замислено по пътеката и държеше в една ръка маргаритка за дългата дръжка. Астронавтът знаеше, кое е това момченце – пазеше една снимка от своето детство – само че на нея зелената равнина я нямаше. Но зелената равнина представляваше нещо, което сега му е необходимо. И момченцето с черните кадифени дрешки и белите сандалки. А от другия край на пътеката се зададе ново момченце – с червено костюмче, с червени чорапки и бели сандалки. И то държеше в ръката си маргаритка за дългата дръжка. Двете момченца се срещнаха на сред равнината на пътеката, погледнаха се едно друго, сякаш се познаха, усмихнаха се и се уловиха за ръце. Те странно много си приличаха. Астронавтът знаеше кое е второто момченце – носеше си снимка от детството на своя син...

– Все едно и също, все едно и също – обади се мъжът.

Астронавтът го погледна.

– А сега се връщаме от някаква планета с пищна тропическа растителност, каквато някога се е срещала само в екзотичните острови. После попаднахме тук – африканска пустиня не ни трябва! – продължи мъжът. – Земята вече е тясна да побере нашите търсеци духове. Земята вече не ни задоволява. Струва ми се, че ние сме я изпреварили. Тя е твърде стара вече за нас.

– Планетата, на която стоим сега, не е като африканска пустиня – каза Астронавтът. – Вие не сте оставали съвършено сами на нея, за да разберете. Когато се движиш из пустинята, ти чуваш в горещите

африкански ноци вой на хиени и на чакали. Шум от движението на влечуги. А тука няма какво да чуеш, освен ехото на собствения си глас.

– Ти си уморен човек – каза мъжът. – Ти си преситен от дългото си отсъствие от Земята. Затова така говориш. Ако беше на наше място...

Астронавтът му отговори като го погледна:

– Ами, ако вие бяхте на моето?

Настъпи неловко мълчание, от което нито мъжът, нито жената се опитаха да излезнат. Просто защото не можеха. Тогава Астронавтът им помогна:

– Мъдростта не се ражда от преситеност! Мъдростта се ражда от липса!

– Може би ние ще трябва да тръгваме? – обади се мъжът.

Астронавтът гледаше съсредоточено в една точка. Това издаваше неговата самотност. Но той не се опита да спре двамата.

– Нашият кораб е зад скалите – каза мъжът.

Астронавтът кимна, без да раздвижва погледа си.

Когато се закриха зад скалите, жената попита мъжа си:

– С какво го обидихме?

След туй отлетяха.

Астронавтът не повдигна очи дори към небето. Но него го очакваше бензиностанцията. Изправи се. Коленете го боляха. Погледна с нежност магнетофона и тръгна. Излезе на шосето. По едно време нещо го накара да се обърне. Двете момченца – едното с черните кадифени дрешки и другото – с червеното костюмче, вървяха след него, уловени за ръце. В свободните си ръце държаха по стръкче маргаритки за дългите дръжки. Астронавтът ги почака.

Двете момченца пристигнаха, той ги улови за топлите ръчички и така тримата продължиха напред по шосето. Като ги гледаха, в изстиналата памет на километричните камъни възникваха някакви спомени. Тримата вървяха без да говорят с думи. Те знаеха, че думите не винаги са достойни за онова, което трябва да кажат. Само стискаха уловените си ръце и когато пристигнаха при бензиностанцията, се изправиха пред едната ѝ стена, начертана с безформени сенки, загатващи нещо неразбираемо, и постояха там в мълчание. Момченцата – едното с черните кадифени дрешки и другото – с червеното костюмче – се наведоха, поставиха полека двата цвята от маргаритки до стената, пуснаха ръката на Астронавта, уловиха се пак за ръце и без да проговорят дума, без да се сбогуват дори с него, се отдалечиха по шосето. Астронавтът стоеше неподвижен пред стената на бензиностанцията. За един миг дори като че ли се сля с безформените отражения и сенки и продължаваше да гледа двете момченца, които се отдалечаваха. И от тогава непрекъснато ги виждаше пред очите си да се отдалечават: едното – с черните кадифени дрешки и белите сандалки и другото – с червеното костюмче и белите сандалки.

– Добър вечер! – поздравяваше го магнетофонът.

– Приятна вечеря! – пожелаваше му магнетофонът.

– Лека нощ! – успокояваше го магнетофонът с неговия глас.

А една сутрин реши, че е настъпил моментът да му каже:

– Време е да се връщаме Там...

Астронавтът погледна небето, изпълнено със звезди. Някъде сред тях се намираше и Земята.

Колко приятно е било...

Фантастичен разказ

Айзек Азимов

Марджи дори го записа в дневника си. На страницата под дата 17 май 2155 година. Записаното гласеше: „Днес Томи намери истинска книга“.

Книгата беше много странна. Дядото на Марджи веднъж каза, че когато бил малко момче, дядо му разправял за времената, когато всички приказки били печатани на хартия.

Прелистваха страниците – пожълтели набръчкани листове, и им беше смешно, че думите стоят на едно място, а не се движат както обикновено на екрана. Думите стояха на мястото си и не изчезваха – чети ги и ги препрочитай колкото искаш.

– Какво безсмислено изразходване на хартия – каза Томи. – Във всяка книга има стотици страници, а на един екран може да прочетеш милиони книги.

– А, чак пък милиони – усъмни се Марджи. Скоро бе навършила единадесет години и не бе успяла да прочете толкова телекниги, колкото тринадесетгодишния Томи.

Тя попита:

– Къде я намери?

– У дома. На тавана – въртна той глава нагоре, без да откъсва очи от книгата.

– За какво се разказва?

– За училището.

Марджи презрително изсумтя.

– За училището? Че какво може да пише за училището. Аз го ненавиждам.

Марджи никога не бе обичала учебните занятия, но напоследък просто ги намрази. Механическият учител ѝ даваше все нови и нови тестове по география, а тя отговаряше все по-лошо, докато майка ѝ не поклати глава и не извика районния инспектор.

Той, беше кръгличко нисичко човече с червено лице и с огромна кутия, пълна с най-различни инструменти, колелца и жички. Усмихна се на Марджи, даде ѝ ябълка, а после разглоби учителя на части. Марджи напразно се надяваше, че няма да успее отново да го сглоби; след час мъчителят ѝ беше готов, – черен, голям и уродлив с огромен екран, на който се появяваха въпроси във връзка с миналия материал и обяснения на новите уроци. Но това още не беше най-лошото. Марджи най-много мразеше процепа, в който трябваше да пуска домашните си работи и тестовите. Тя ги записваше на перфорирани карти с код, на който я бяха обучили, когато беше шестгодишна. Не смогваше да си поеме дъх, а механическият учител вече бе изчислил оценките и никога не сбъркваше.

Като свърши с прегледа, инструкторът се усмихна и я погали по главата. А на майка ѝ каза:

– Момичето не е виновно, мисиз Джонс. Просто секторът по география е бил настроен на твърде бързо темпо, случва се. Превключих го на равнището на десетгодишно дете. Общо взето, успехите на момичето са напълно задоволителни.

И той пак помилва Марджи по главата. Марджи беше разочарована. Толкова се надяваше, че ще отнесат от къщи учителя й. Веднъж така се случи с учителя на Томи – отнесоха го кажи-речи за цял месец, защото секторът му по история бил излязъл от строя.

Тя попита Томи:

– Че на кого му е потрябвало да пише за училището?

Томи я погледна с израз на превъзходство:

– Глупачка, това училище съвсем не прилича на нашите. То е едновременно училище, в което са учили преди стотици и стотици години. – И добави презрително, като отчетливо изговаряше думите: – Преди столетия.

Марджи се почувствува засегната:

– Хм, чудо голямо, че кой се интересува от училищата в древността?

И като надничаше през рамото на Томи, започна да чете текста.

– Е, и те са имали учител! – възкликна тя след минута.

– Разбира се, само че той е бил съвсем друг. Бил е човек.

– Човек? Как може човек да бъде учител?

– Ами... той е разказвал на момчетата и момичетата различни неща и им е задавал домашни, и ги е изпитвал.

– Човекът не може да бъде толкова умен.

– Може. Моят баща знае колкото учителя ми.

– Не може. Човекът не може да знае толкова много.

– Искаш ли да се хванем на бас, че баща ми знае почти толкова.

Марджи не беше готова да се басира на тази тема. Тя каза:

– Не бих искала у нас да живее чужд човек.

Томи се разсмя.

– Колко си глупав, Марджи. Учителите не са живели в една къща с учениците, имали са специална сграда, в която са отивали всички – децата и учителите им.

– И всички деца са учили едно и също?

– Разбира се. Щом са на една възраст.

– Но мама казва, че учителят трябва да бъде адаптиран към съзнанието на детето и че всяко дете трябва да се обучава индивидуално.

– А тогава всичко е било другояче. И всички са учили заедно. Ако не ти харесва, не чети!

– Не съм казала, че ни ми харесва – честно възрази Марджи. Тя много искаше да прочете тази смешна книга.

Бяха стигнали едва до средата, когато майката на Марджи я повика:

– Марджи! В училището!

– Почакай малко, мамичко!

– Без капризи, Марджи ! – каза мисиз Джонс. – И за тебе, Томи, навярно също е време.

– Навярно – произнесе той предизвикателно. И излезе, като си подсвиркваше и здраво притискаше до гърдите си прашната книжка.

Марджи тръгна към класната стая. Тя беше до нейната спалня. Механическият учител вече чакаше включен. По това време винаги го включваха, освен в събота и неделя, защото майка ѝ смяташе, че момичетата трябва да учат все в едни и същи часове.

Екранът светеше, появи се надпис: „Днес ще се запознаем с правилото за събиране на дробни. Моля пуснете вчерашното домашно в съответния процеп”.

Марджи въздъхна дълбоко и изпълни нареждането. Мислеше си за училищата, в които са учили децата, когато дядото на нейния дядо е бил малък. Всички хлапета от улицата са се събирали заедно, викали са и са се смеели, в междучасията са тичали из двора, в час заедно са седели в класната стая и на весел орляк са се прибирали навечер у дома. Учили са едни и същи уроци и са могли да си помагат, пък дори и да препишат нещичко един от друг...

И учителите са били живи хора...

Механическият учител светеше на екрана: „Когато събираме $1/2$ и $1/4$...” Марджи въздъхна...

Дяволската стена

Научно-фантастичен разказ

Сергей Житомирски

Палатката ни беше опъната върху чакъла на изоставено шосе близо до бурна рекичка, а над нас се издигаше невъобразима скална стена, прочутата Деворишайтон – почти километров отвес, където не беше стъпвал още нито един алпинист.

Именно заради нея бяхме дошли тук, предстоеше да направим последните изпробвания на адхезохода: придвижване по скали с нулеви и отрицателни ъгли.

Този път обаче всичко беше в ред, дори хидравликата. Ние с конструктора ръководител и монтьорите още веднъж проверихме системите на машината. Ръководителят пхна в джоба си изпълнения с данни бележник и нареди:

– Излизане на стената в десет нула-нула, след тридесет и пет минути.

– Добре, че се сетих – съвсем сериозно се обърна към мен Ирина, отговорничката за електрониката. – Да не забравиш да вземеш геоложко чукче. Току виж, намериш диаманти.

– Диаманти? – учудих се аз.

– Да. Някой ни каза, че в тези варовици имало много... как им викаха... кимберлитови включения.

Тя не беше много съобразителна, тази Ирочка, и всеки, който не го мързеше, си правеше с нея шеги. Най-после седнах в креслото на водача.

При придвижването на адхезохода трябваше да бъдат управлявани само двата му предни крака. После в действие влизаше „черният сандък“ на Ирочка, който целият беше наблъскан с транзистори, а другите лапи крачеха сами – стъпка в стъпка.

Бодро тропнах с лявото предно копито по наклонената плоскост, по която адхезоходът слизаше от камиона. Крачка, втора, трета... Машината се наклони, измъквайки се от каросерията. В миг креслото ми се извъртя, за да запази вертикално положение. Изминах десетина метра по шосето, насочих адхезохода към стената и поставих предните лапи върху червения варовик на скалата.

Сега започваше най-интересното: от еластичните порести подметки на копитата избликваше лепило – по-точно неговите компоненти, кои го се съединяваха и образуваха бързо втвърдяващ се състав. Секунда – и подметката плътно прилепва към стената. За да я откъсна, беше достатъчно да подам разтворител.

Търсиш мястото, където е най-удобно да преместиш подметката, залепваш я, после пренасяш върху нея цялата тежест на машината – това е контрол за здравината на съединяването. Ако копитото отскочи, лепи го отново, а ако не, натискай бутона и чакай, докато пристъпят другите две лапи от същата страна.

За два часа изминах по скалата повече от триста метра. Всичко беше в ред. Зад гърба ми останаха наклоненият участък, корнизът, петдесет метра от отвеса. Сега над мен надвисваше своеобразен каменен търбух.

Понадигнах се, потупах с длани студената грапава повърхност на монолита, по която трябваше да мина, после погледнах надолу

бялата ивичка на реката, нишката на шосето, мъничката кутийка на нашата кола.

Време е. По радиото доложих на ръководителя, че преминавам към придвижване по отрицателен ъгъл и закрепих копитото едва ли не над главата си. Адхезоходът се преобърна, готов да запълзи нагоре с краката и аз се озовах в полулегнало положение.

Топ, топ, топ! Адхезоходът пълзеше по скалата като муха по таван. „Трябва да му се признае – помислих си аз, – днес се държи безупречно.“

И точно тогава се случи нещо. Едва натиснах бутона за отлепване, чу се рязко свистене и нейде изпод седалката изби струя течност със силна миризма на ацетон.

Разтворителят! Мигновено затворих клапана на подаването. Но късно! Резервоарчето беше празно; от скъсалия се маркуч изтичаха последните капки.

Машината замря, прилепна към надвисналата част на скалата. доложих долу за произшествието и се заех да сменям маркуча. Успях, но откъде да намеря разтворител? А без него адхезоходът не можеше да отлепи краката си от скалата.

Проврях се в пролуката между адхезохода и скалата и се излегнах на дъното му. Това като че ли беше най-удобната поза, която можех да заема тук.

Първата мисъл на ръководителя беше да повика вертолет, за да ми спуснат с въже разтворител. Но трябваше да се откажем от тази идея – нямаше да мога да достигна до края на корнизa, където щеше да се люшка въжетo. Да се спускам надолу сам без алпинистка екипировка и без подсигуряване също не ми се искаше,

още повече че до отвесната скала имаше три-четири метра абсолютно непреодолима козирка. Единственото, което оставаше, беше да извикаме спасители. И ръководителят постъпи така. След половин час ми съобщи, че утре сутрин към мен ще тръгне на помощ група алпинисти. Трима майстори на спорта и един разредник. Надявах се да преодолеят стената за около дванадесет часа.

Мислено си представих техния път. Не, за дванадесет часа няма да успеят. Най-малко – два дни, а може и три. Не току-тъй тоя отвес го наричат „Дяволската стена“, а на таджикски – Деворишайтон. Да, положението е от лошо, по-лошо! Да вися така два дни, фактически без вода и храна – не беше много приятна перспектива...

Минаха два часа. Долу се наобядваха. Аз лежах, съсипван от безделие и от мрачни мисли. И така щях да кисна няколко денонощия, ако не беше Ирочка. Спасението се криеше там, където най-малко очаквах. Изведнъж в наушниците прозвуча нейният глас:

– Ало! Чуй какво измислих. Ти си в анцуг, нали?

– Да.

– Тогава ето какво, ако го разплетеш, а нишката с тежинка спуснеш при нас, ние ще вържем за нея тънък капронов конец за въдица, а после по-дебел, после, нали помниш как е в приказката?

– Не продължавай нататък. Няма да стигне дължината, пък и нишката не ще издържи!

– Какво разбираш ти от нишки и от плетки! Казвам ти. ще стане!

Изпратиха колата в селото за капронови конци, а аз от подръчни средства направих макаричка и съблякох горнището на анцуга си. То се стопяваше пред очите ми и се превръщаше в дълга-предълга спасителна нишка. После, когато останаха само ръкавите,

привързах към края на нишката едно болтче, увих го в лист от бележника си и започнах внимателно да го спускам.

Няколко пъти нишката се закачваше за скалата, но все пак настъпи мигът, когато Ирочка хвана края ѝ.

В това време колата вече се бе върнала. Предпазливо, като въдичар хванал едра риба, аз изтеглих обратно нишката. Понататък всичко вървеше като в приказката. Само че там принцесата седеше в непристъпната кула и героят я спасяваше, а тук тя се притече на помощ на героя.

Скоро държах в ръцете си капроновия конец, после друг – по-дебел, после капроново въже, на края на което се люшкаше бидонче с разтворител.

Да заредя адхезохода, висящ с краката нагоре, не беше така просто, за наливането трябваше да си послужи с изливния кран.

И все пак в четири и половина се настанах в креслото, включих двигателя и заслизах надолу.

След няколко дни изпробванията бяха завършени за голяма радост на Ирочка, която с нетърпение чакаше да се върне при мъжа си в Москва.

А моето приключение допринесе да бъде допълнена „Инструкцията за експлоатация на адхезохода“. Там е казано: „В адхезохода трябва да има въже, дълго не по-малко от височината, на която той ще се изкачва, до лесно достъпна местност“.

И последно. Алпинистите все пак изкачиха Деворишайтон. Като дойдоха в лагера ни и разбраха, че няма кого да спасяват, те не се отказаха от изкачването. То трая три денонощия.

Лекуването

Научно-фантастичен разказ

Уилиам Морисън

Тя се събуди, но не изпита желание да разбере къде се намира.

Най-напред се появи усещането, че съществува, че е жива, а трябваше да бъде мъртва; после – съзнанието, че болката е пълновластна господарка на тялото ѝ. Тъпо я боляха краката, боляха я ръцете. Опита се да ги повдигне и откри, че не я слушат. Опита се да свие пръстите си – също не можа. Беше парализирана: нито един мускул не ѝ се подчиняваше.

Наоколо цареше мрак и мълчание – пълен мрак, абсолютно мълчание. Безмълвието беше такова, че всяваше страх. Ни най-малко шумолене. Преди тя се намиреше на космически кораб, но сега не се чуваха привичните звуци: скърцане, удар на метал о метал, нито гласът на Фред, нито дори бавният ритъм на собственото ѝ дишане.

Беше ѝ необходима цяла минута, за да разбере защо нищичко не се чува, а когато разбра, не можа да повярва. Но скоро осъзна, че не греши: цареше такова безмълвие, защото беше оглушала. Осъзна и друго: мракът бе така непрогледен, защото е ослепяла.

Мярна ѝ се още една мисъл: защо чувствуваше болка в ръцете и краката, а не може да ги движи? Какъв е този странен вид парализа? Прогонваше от себе си отговора, ала непреодолимо, макар и бавно той придобиваше ясни очертания: тя не е

парализирана. Не може да движи ръцете и краката си, защото ги няма.

Когато окончателно проумя това, тя припадна – съзнанието търсеше забрава, защото тя му се струваше път към смъртта.

* * *

Събуди се въпреки волята си. Отчаяно, с всички сили се опита да не мисли и да не чувства. Но все пак мислите се раждаха: защо е останала жива? Защо не е загинала при сблъскването?

Фред сигурно е загинал. Астероидът се появи съвсем неочаквано; да се избегне сблъскването беше невъзможно. Тя се спасила по някакво чудо, ако това може да се нарече спасение. И не вярва чудото да се е повторило с Фред.

Така е по-добре. Няма да му се налага, като я гледа, да потиска у себе си тръпките на ужас и няма да страда от онова, което е станало с него самия. Той беше красавец и за него щеше да е равносилно на смърт да се види осакатен и обезобразен.

Трябва да намери начин да го последва, да се убие. Разбира се, това е много трудно, когато човек няма нито ръце, нито крака и не може да узнае къде се намира и какво го обкръжава. Тя си помисли: „Трябва просто да напругна волята си, да се заставя да умра. Умри, безпомощен къс месо, прекъсни мъченията си, умри, умри, умри!“

Тя обаче не умря и след известно време ѝ дойде нова мисъл: кой е прибрал осакатеното ѝ тяло, спрял е потока кръв, започнал е да лекува раните ѝ и е запазил живота ѝ? Кой и защо?

Мина цяла вечност и тя отново заспа.

Като се събуди, чу глас:

– По-добре ли се чувствувате?

„Аз чувам – мислено извика тя. – какъв странен глас, с такъв необикновен акцент. Никога не бих могла да си въобразя подобно нещо – значи вече не съм глуха! А може и да не съм сляпа? Може просто това да е било кошмар и...”

– Зная, че не можете да ми отговорите. Но не се страхувайте – скоро отново ще можете да приказвате.

Чий е този глас? Не е на мъж, но не е и на жена. Странно хриплив, с ясен изговор; монотонен, ала приятен. Дали е на някой лекар? Но откъде се е взел?

– И мъжът ви е жив. За щастие и двамата попаднахте при нас непосредствено след настъпването на смъртта.

За щастие? Обзе я ярост. „По-добре да ни бяхте оставили да умрем! Не ми стига, че съм жива аз – безпомощен инвалид, напълно зависим от другите. Но трябваше да узная, че е жив и Фред, да зная, че ще ме види такава, каквата съм сега – обезобразена до ужас... Не, не мога да понеса това. Върнете ми способността да говоря и първото, за което ще ви помоля, е да ме убие! Не искам да живея!”

– Може би желанието да умрете, което изпитвате сега, ще ви напусне, когато научите, че способността да си служите с крайниците и със сетивните органи ще ви бъде възвърната. Ще е необходимо известно време, но крайният изход е абсолютно сигурен.

Глупости! Обещават й невъзможното. Говорят й само за повдигане на духа, както постъпват лекарите. Да й вдъхнат мъжество, да я ободрят. Но не си струва да се бори – няма да има сили. По-скоро да умре, по-скоро!

– Навярно сте разбрали, че аз не съм същество, което бихте нарекли човек. Това не бива да ви тревожи: за мен не представлява никаква трудност да ви възстановя в онзи вид, който вие самата бихте сметнали за правилен.

* * *

Тя знаеше, че има извънземни цивилизации, незапознати с понятието красота. А при други цивилизации, дори и да го имат, то няма нищо общо с човешкото понятие. Дали съществото, което говори с нея, няма да сметне, че е напълно възстановена, ако я снабди с ръце, крака и очи, но ѝ придаде вид на чудовище?

Изобщо не бе могла да разбере защо Фред се ожени за нея. Може би защото от всичките му познати жени единствено тя не беше красавица? А може в избора му да се криеше дори някаква жестокост? Може да му беше нужен някой не твърде уверен в себе си, някой, на чиято привързаност да разчита при всякакви обстоятелства? Тя си спомни как втречено ги гледаха понякога хората – него, красивия мъж, и грозничката му жена, а после си шушукаха или открито се чудеа, че такъв красавец е могъл да се ожени за нея. На Фред му беше приятно, готова е да се закълне, че му беше приятно.

Да, просто на него му бе нужна грозничка жена. Сега ще има обезобразена. Дали ще му подхожда такава?

Неусетно заспа, докато си задаваше тези въпроси, а после много пъти се събуждаше и заспиваше. След време отново чу гласа и за свое учудване откри, че може да му отговаря. Бавно, неуверено, понякога с мъчителна трудност, но пак можеше да говори.

– Ние работим над вас – каза ѝ гласът. – Всичко върви добре.

– Как изглеждам?

– Още не сте завършена.

– Сигурно съм отвратителна?

Последва пауза.

– Не, вие съвсем не сте отвратителна. За мене – не. Просто още не сте завършена.

– Мъжът ми навярно ще е на съвсем друго мнение.

– Не зная какво би било мнението на мъжа ви. Вероятно той не е свикнал да вижда незавършени живи същества. Може дори собственият му вид да го ужаси. Знаете, аз в известен смисъл експериментирам. Не се безпокойте, няма да ви превърна в страшилище – достатъчно добре познавам биологията. Наистина устройството на хората познавам по-слабо, но знанията, които имам за тях, съм придобил главно от вашите книги и при това открих, че в тях има някои неточности. По тази причина се налага да действам бавно и много предпазливо.

– Не е ли опасно?

– Ни най-малко, уверявам ви. И вътрешно и външно ще станете такава, каквато сте били.

– А мъжът ми?

– Той ще бъде възстановен по същия начин. Скоро ще го пренесат тук, тогава ще можете да разговаряте с него.

– И вие не искате той и аз да се видим... незавършени?

– Така ще бъде по-добре. Мога да ви уверя, че когато завърша лекуването, ще бъдете почти същата като преди. Когато дойде време, ще имате очи и ще можете да видите.

Тя мълчеше, а той отново заговори:

– Мъжът ви имаше и други въпроси. Вие също можете да ги зададете.

– Аз нямам други въпроси. Само... Не, засега няма да ги задавам. Какво искаше да знае мъжът ми?

– Кои сме ние – аз и моите подобни. Как ви прибрахме и спасихме. Защо ви спасихме. Какво имаме намерение да правим с вас, когато бъдете възстановени.

– Да, и аз мислих върху всичко това.

– Мога да отговоря само на част от въпросите ви. Нашата цивилизация, както навярно вече сте разбрали, е изпреварила в известна степен вашата. Ние сме започнали по-рано – сякаш извинявайки се, каза той. – Аз съм лекар на разузнавателна експедиция. На нас вече ни се е случвало да влизаме в контакт с хората и сега се стараем те да не ни видят – не искаме да ги тревожни и объркваме.

– Но тогава защо ни спасихте?

– Стана катастрофа – изключителна случайност. Ние не сме хора, но може и на нас да е присъща човечност, както бихте се изразили вие. Не обичаме да гледаме как умират живи същества. Когато всичко това стана, нашият кораб се намираше само на няколко хиляди мили от вашия. Видяхме и започнахме да действуваме. Щом бъдете възстановени, ще ви оставим на такова място, където вашите събратя скоро ще ви намерят, а ние ще продължим пътя си.

– Щом бъдем... докторе, а аз пак ли ще изглеждам като преди?

– Дали ще изглеждате като преди? Това много ли е важно за вас?

– Да, о да, много е важно! Най-важно от всичко!

Той продължи по-бавно:

– Не бях се замислял върху това, едва сега започвам да разбирам: ала ние не знаем точно как сте изглеждали. Дали ще можем да ви направим именно такава?

– Не зная как, но трябва! Трябва! – почти извика тя и усети, че новите мускули в гърлото я заболяха от напрежение.

Той нищо не каза и тя изведнъж почувствува умора. Току-що бе така разтревожена и развълнувано, а сега изведнъж се отпусна и задряма. Искаше да заспи и да забрави всичко.

* * *

Тя спеше. Когато отново се събуди, чу нов глас. Не го позна, но той каза:

– Привет, Маргарет! Къде си?

– Кой е? Фред, ти ли си?

– Гласът ти е променен.

– И твоят.

– Чудно как не се сетихме веднага, че сега гласовете ни ще бъдат променени.

– Повече се вълнувахме как ще изглеждаме – каза тя с трептящ глас.

Той мълчеше, защото мислеше същото.

– Фред! – повика го тя.

– Тук съм.

– Ти говори ли с него за това?

– Той самият започна. Каза, че ти много се тревожиш.

– Според теб не е ли важно?

– А не, важно е. Той каза, че технически всичко ще бъде направено добре – чертите на лицето ни ще бъдат правилни, а кожата безупречна.

– На мене не ми е нужно това – трябва ми моето собствено лице с неговите неправилни черти. Гласът не е толкова важен, но да ми върнат моето лице! Не искам да бъда красива, защото зная, че ти не искаш.

– Кой ти е казал? – изумено попита той.

– Да не мислиш, че две години живея с теб и не съм го разбрала?

– Добре ли се чувствуваш, Маргарет? Говориш някак възбудено?

– Не, говоря съвсем логично. Ако съм урод или красавица ти би ме ненавиждал. Ако съм урод, хората ще те съжаляват и ти няма да го понесеш; а ако съм красавица може да престанат да те забелязват редом с мен. Аз просто не съм хубава – точно толкова, колкото трябва, за да се учудват хората как си могъл да се ожениш за такава обикновена жена.

Той не отговори веднага:

– Никога не би ми дошло на ум, че така мислиш за мен. Много е глупаво, Маргарет. Ожених се за теб, защото те обичам.

– Може и така да е. Но защо ме обичаш?

– Да не се задълбочаваме – примирително рече той. – Ще ти кажа едно, Маргарет, говориш празни приказки. Обичам те за твоя характер, за твоята личност.

– Фред, няма защо да ме лъжеш. Искам да бъда такава, каквато бях, защото зная, че именно такава съм ти нужна. Ти имаш вярно око, тоест имаше. Може би ще успееш да му опишеш как изглеждахме?

– Маргарет, бъди разумна – прекрасно знаеш, че словесното описание нищо не може да предаде.

– Фред – развълнувано го прекъсна тя, – спомняш ли си стереоснимката, която направихме, преди да излетим от Марс? Тя трябва да е някъде на кораба.

– Искаш невъзможното. Ние не знаем къде е сега нашият кораб. Групата, в която влиза лекарят, е на разузнавателна експедиция. Останките на кораба са далече зад нас.

Силите я напуснаха. Ако имаше очи, щеше да заплаче, но сега можеше да плаче само душата ѝ.

Навярно го изнесоха, защото не се чу никакъв отклик на безсълзните ѝ ридания. А после тя изведнъж почувствува, че няма защо да плаче. Нещо повече – на душата ѝ стана леко и весело, после неочаквано я прониза мисълта: „Докторът пак ми е дал някакво лекарство – не иска да плача. Добре, няма. Ще мисля само за приятни нещо, ще се радвам...“

Но вместо това заспа дълбоко, без да сънува.

* * *

Когато се събуди, си спомни разговора с Фред и пак я обзе отчаяние. „Ще трябва да разкажа всичко на лекаря – рече си тя. – Може той да измисли нещо. Да, искам твърде много, но иначе всичко, което направи и прави, няма да има никаква стойност за мен.“

Но разговорът с лекаря не се състоя – той вече знаеше всичко от Фред.

– Искате невъзможното – каза лекарят. – Катастрофиралият кораб остана стотици милиони мили зад нас. Експедицията има задачи, които трябва да изпълни.

– Да, да разбирам. Извинете, че ви поисках такова нещо.

Той като че ли прочете мислите ѝ, защото каза:

– Да страдате заради някакви маловажни подробности. Доколкото ние можем да съдим, разликите във външността между две човешки същества от един и същи пол са съвсем незначителни.

– Разликите според вас са незначителни, защото нищичко не знаете за хората – били те мъже или жени!

Малко раздразнено той отговори:

– Вие сте като деца, но понякога на детето трябва да се отстъпва. Ще помисля какво може да се направи.

* * *

Тя лежеше погълната от мислите си и почти не забелязваше как лети времето. Но постепенно започна да усеща леки бодежи из цялото тяло. Болката, която изпитваше доскоро, бавно изчезваше и най-после съвсем се загуби. Онова, което усещаше сега, съвсем не можеше да се нарече болка, Беше дори нещо приятно – сякаш леко масират тялото ѝ и опъват мускулите ѝ.

Изведнъж разбра, че ѝ израстват нови ръце и крака.

Тогава по бузите ѝ се търкулнаха сълзи. „Сълзи – помисли си тя, – истински сълзи, усещам ги! Израстват ми ръце и крака, и отново мога да плача! Но все още нямам очи... Може би и те ще се появят? Да му кажа, че очите ми трябва да бъдат сини.“

И следващия път, когато лекарят заговори с нея, тя го помоли за това.

– Нека бъде, както искате – добродушно се съгласи той, сякаш задоволяваше каприза на дете.

– И още нещо, докторе, за кораба.

– Изключено е, нали вече ви казах. Обаче не е и нужно. – Той помълча, като че ли предвкушаваше ефекта, който щяха да произведат думите му. – Преглеждах нашия архив. Както и трябваше да се очаква, катастрофираният кораб е бил старателно изследван – надявали сме се да получим информация, която би ни помогнала по-добре да разберем събратята ви. Тогава са намерили стереоснимките и са ги прибрали в архива – почти цяла дузина.

– Цяла дузина?! Но откъде...

– Навярно вие от възмущение сте забравили, че снимките са повече. На всички сте снимани вие и вашият мъж. Но личи, че са правени при различни условия и с различни камери, защото дори аз, макар зрението ми да не е човешко, забелязвам в изображенията някои разлики. Вие може би ще ни кажете коя снимка трябва да послужи за образец?

– По-добре ще е да реша с мъжа си.

* * *

Тя лежеше и мислеше. Цяла дузина стереоснимки! Помнеше само една, една-единствена. Бяха позирали и за други снимки през медения си месец и след това, но те останаха в дома им, на Марс.

– Как се чувствуваш? – произнесе новият глас на Фред.

– Някак странно – сякаш ми изразават нови ръце и крака.

– И на мен. Навярно сега вече скоро ще станем каквито бяхме преди.

– Вярваш ли? Аз помня само една снимка, а лекарят казва, че са намерили десетина. И казва, че на всяка лицето ми е различно.

Фред мълчеше.

– Фред, те по-хубави ли са от мен?

– Ти нищо не разбираш, Маргарет.

– Всичко разбирам. Искam само да зная дали снимките са правени преди сватбата ни или по-късно?

– Разбира се, че преди сватбата. След това не съм се срещал с никоя друга.

– Благодаря, мили.

Тези думи, казани с новия ѝ глас, прозвучаха гневно и тя се упрекна. „Не бива да разговарям така – мина ѝ през ума. – Познавам Фред, зная слабостите му, знаех ги още преди да се омъжа за него. Трябва да го приемам какъвто е и да му помогна, а не да се заяждам.“

– Тези момичета ги познавах бегло и познанствата ми с тях бяха краткотрайни – каза той. – Хубавички са, но във всяко друго отношение не бяха бог знае какво. Не могат да се сравняват с теб.

– Недей да се извиняваш. – Този път гласът ѝ прозвуча меко и с искрички смях. – Ти не си виновен, че са те харесвали. Защо не ми каза за тези снимки по-рано?

– Страхувах се, че ще ревнуваш.

– Можеше и да поревнувам малко, но щеше да ми мине. Фред, кажи, имаше ли между тях някоя, която особено много да ти харесва?

Стори ѝ се, че Фред застана нащрек. Със сдържан, безизразен глас той каза:

– Не. А защо?

– Просто си помислих, че може би ще искаш лекарят да ме направи да приличам на нея.

– Не говори глупости, Маргарет! Не искам да приличаш на никоя друга. Не искам повече да виждам бездушни лица!

– Но аз си помислих...

– Тези снимки не значат за мен абсолютна нищо, отдавна, много отдавна не значат. Не съм ги изхвърлил само защото съвсем ги бях забравил и нито веднъж не съм се сетил за тях.

– Добре, Фред, ще помоля лекарят да вземе за образец нашата обща снимка.

– Онази, в едрия план – внимавай да не сбърка!

– Ще се постарая да му обясня.

– Целият изтръпвам, като си представя, че до края на живота си ще трябва да гледам някоя от тези физиономии. Дано да не сбърка нещо – искам да виждам твоето лице, а не нечие друго.

– Добре, мили.

* * *

Сега, когато като че ли всичко беше уредено, времето затече побавно. Ръцете и краката растяха, очите също. Тя започна да усеща основата на пръстите си и все по-често и по-често виждаше проблясваща светлина – оживяваше очният нерв. Понякога усещаше леки болки, но тя знаеше, че са на растежа и оздравяването и им се радваше.

Най-сетне дойде денят, когато лекарят каза:

– Вие сте здрава. След едно денонощие, ако си послужим с приетата от вас мярка за време, ще сваля превръзките.

Новите й очи се напълниха със сълзи.

– Докторе, не зная как ще ви се отблагодаря!

– Не ми са нужни никакви благодарности, аз просто се занимавам със своята работа.

– А сега каква ще стане с нас?

– Открихме един стар товарен кораб на вашите съплеменници, напуснат от екипажа, и го приведохме в изправност.

– Но няма аз изобщо няма да ви видя?

– Не е желателно. По известни съображения предпочитаме да не се показваме и по същата причина ще се погрижим да не отнесете със себе си нито един направен от нас предмет.

– Ако можех поне да ви стисна ръка, да сторя нещо...

– Аз нямам ръце...

– Нямате ръце? Но тогава как успявате да правите такива сложни неща?

– Нямам право да ви отговоря. Искате ли да приказвате с мъжа си, преди да заспите?

– А непременно ли трябва да заспя? Така съм развълнувана, така ми се иска да скоча от леглото, да дръпна превръзките и да се погледна.

– Ако правилно съм ви разбрал, сега нямате особено желание да говорите с мъжа си.

– Първо искам да се видя.

– Ще трябва да почакате малко. По време на съня ще се повишат тонусът и силата на мускулите ви и ще ви подложим на заключителен медицински преглед. Това е важно.

Тя искаше да го прекъсне, но той я спря:

– Постарайте се да се успокоите. Аз мога да управлявам чувствата ви с лекарства, но по-добре ще е, ако вие сама се справите с тях – после ще имате възможност да ги проявите. А сега трябва да ви оставя. Вече никога няма да чуете за мен.

– Никога?

– Никога. Прощавайте.

За миг тя усети как до челото ѝ леко се докосна нещо прохладно и грапаво. Опита се да вдигне ръка и да пипне челото си, но не можа и само каза през сълзи:

– Прощавайте, докторе.

* * *

Този път събуждането беше друго. Още преди да отвори очи, тя чу скърцане и тихо бучене – работеха познатите ракетни двигатели.

Когато се опита да седне, клепачите ѝ се отвориха и тя видя, че е привързана към леглото с предпазните ремъци. С неуверени движения започна да ги разкопчава. Като разкопча половината, се спря и започна до разглежда ръцете си. Бяха силни, гъвкави и красиви, със здрав загар. Няколко пъти сви и разгъна пръстите си. Прекрасни ръце! Лекарят не я излъга. Тя огледа краката си, тялото – придирчиво, сякаш оглеждаше краката и тялото на непознат човек. Направи няколко крачки напред, отстъпи назад. Тялото ѝ беше красиво и се чувствуваше великолепно – повече не можеше да се иска. Но лицето?

Обърна се да потърси с очи някакво огледало и чу:

– Маргарет!

От леглото насреща ставаше Фред. Погледът на всеки от тях се обърна към лицето на другия и замря, прикован. Дълго и мълчаливо се гледаха, без да откъснат очи един от друг.

Намериха огледало и се спряха, взрени в него, като местеха поглед от неговото лице към нейното. Този път мълчанието продължи по-дълго и беше по-тягостно.

Какъв изумителен художник се оказа лекарят! Абсолютно точно, черта по черта беше пресъздал лицата им. Формата и големината на челото, линията на косата, ширината на бузите и изпъкналостта на скулите, формата и цвета на очите, контурите на носа, на устните и брадичката – всичко беше като преди. Всичко.

Освен общото впечатление. Преди тя не беше хубава, а сега бе станала красавица.

„Трябваше да предвидим тази възможност – помисли си тя. – Случва се да срещнеш две сестри или майка и дъщеря с еднакви черти, сякаш лицата им са отлети в една и съща форма – и все пак едното да е грозно, а другото прекрасно.

Лицето на Фред е по-лошо. Фред вече не е красавец. Наистина не е и грозен и лицето му е станало по-изразително, по-интересно. Но сега аз съм по-красива. И той няма да може да се помири. Всичко за нас е свършено.”

– Ей, каква женичка си намерих! Погледни се само! Може малко и да ми е мъчно, а?

– Фред, мили колко жалко – неуверено промълви тя.

– Защо? Той ти е дал на тебе повече, отколкото му искаше, а на мене по-малко? Каква разлика – нали семейството е едно!

– Няма защо да се преструваш, Фред, зная каква чувствуваш сега.

– Нищо не знаеш! Нали аз го помолих да те направи красива. Не бях уверен, че ще успее, но все пак го помолих. И той каза, че ще се постарее.

– Ти си го молил? Не е възможно!

– И още как! Не си ли доволна? Надявах се че ще се постарее и с мен, но... Ти заради моята външност ли се омъжи за мен?

– Би трябвало да знаеш заради какво!

– И аз не се ожених за теб заради външността ти. Казвах ти го и преди, само че ти не ми вярваше. Сега може би ще ми повярваш.

– Може... може би наистина външността не е толкова важна – с усилие изрече тя. – Възможно е да не съм била права – не разбирах кое е важно и кое не.

– Да, не разбираше. Но заради лицето си винаги изпитваше чувство на малоценност, а сега няма да имаш никакви основания за това. И може би сега ще поумнеем.

Тя кимна. Беше странно, че той я прегръща с ръце, до които никога не се е докосвала, че я целува с устни, които не са я целували. „Но това не е важно – помисли си тя. Важното е да знаем, че какъвто и да е нашият облик, ние – сме си ние. Да знаем, че сега може да не се тревожим за нашите отношения – благодарение на доктора.“

– Фред – каза тя изведнъж и както преди притисна буза към гърдите му, – как мислиш, може ли да бъде влюбена едновременно в двама, и то когато единият от тях не е човек, а неизвестно кой?

Вестникарска будка

Фантастичен разказ

Виктор Колупаев

1

На двадесет крачки нищо не се виждаше – толкова гъста беше мъглата. Само електрическите лампи и мъждивите фарове на колите хвърлиха, мътни, размазани петна жълта светлина. Петдесет градуса под нулата! От време на време снегът заскриптява под нечий стъпки, пронизително изсвирват автомобилни клаксони и студ, студ... Студ и в Уст-Манск, и в предградията му, и на хиляди километри наоколо.

Тихах от хотела към клуба на електромеханическия завод, където в дванадесет часа трябваше да се открие конференцията. Никой не ме изпреварваше, защото тихах много бързо, защото бях с тънки обувки и тънко есенно палто, защото парата от дишането ми мигновено замръзваше по лицето ми, а носът ми беше съвсем безчувствен, щеше ми се да го мушна под мишница. И много ми се искаше студът да не е толкова лют, за да мога да погледам своя Уст-Манск, да поскитам из новите му квартали, да се отбия при някой от старите си приятели, да изпия чаша вино и да ида в парка, а после, както преди години, да се попързялям надолу по хълмовете, да загубя пак шапката си и да я намеря пълна със сняг, да се смея, да се кикотя, да се замервам със снежни топки, да лудувам. Какво ли само не ми се искаше... Та аз десет години не се

бях връщал в Уст-Манск, а преди това бях живял тук цели двадесет години.

Имах още час и половина. Искях да стигна пръв и да се стопля. И после да гледам как хората, замръзнали като ледени шушулки, се втурват във фоайето, съпроводени от кълба пара, тропат с крака и си разтриват един другиму бузите.

– В тая будка никога няма нови вестници! – сърдито промърмори някакъв човек, увит до уши и едва не ме събори. – Извинявайте.

Отскочих настрани и видях пред себе си вестникарска будка от стъкло и пластмаса, обкичена с дантели от искрящ скреж. Тя цялата блестеше и приличаше на приказна къщичка. Но как ли стои там старицата, която продава вестниците? Да речем, че вътре е с десет градуса по-топло. Но това значи минус четиридесет градуса. Бр-р! Как ли стои вътре? Може би вече е премръзнала?

Реших да си купя вестник, за да не си губя напразно времето, докато траят някои доклади. Почуках припряно и прозорчето веднага се отвори.

– Бабке! – викнах. – Пет днешни вестника. Един местен.

– Не съм бабка. Аз съм Катя-Катюша – отвърна ми момински глас.

– Катя-Катюша ли? Чудесно, Катя-Катюша! Та какво става с вестниците, Катя-Катюша? – Устните ми едва произнасяха думата „Катюша“, но нарочно я повторих няколко пъти.

– Не получавам днешни вестници.

– Чух вече. Но вчерашните за какво ми са? Чел съм ги.

– И вчерашни нямам.

– Че тогава за какво седите тук?

– Аз продавам само утрешни вестници – отвърна момичето и през прозореца се показва лицето ѝ в дебела плетена шапчица. – Боже мой! Бузите Ви са замръзнали! Трябва да се разтрият. Далеч ли отивате?

– В клуба на електромеханическия...

– Няма да стигнете. – И като помълча малко, добави: – Влезте при мене. Тук е топло.

– А може ли?

– Влезте. Какво толкова...

Дръпнах вратата на будката, но сигурно не беше достатъчно силно, защото тя не се отвори и аз заподскачах, като се удрях по бузите, лактите и коленете. Вече изобщо не чувствавах пръстите на краката си.

– По-силно! – извика момичето.

Дръпнах с всички сили и се вмъкнах в будката заедно с кълбата мигновено образувала се пара. Мястото бе недостатъчно и за един човек и аз стоях смутен, извит като въпросителен знак.

– Седнете – момичето ми посочи купчина вестници.

Седнах и веднага протегнах крака към двете електрически печки.

В будката беше светло, топло и сухо. И много чисто и уютно.

– Ще Ви почернят бузите, няма да Ви харесват момичетата – каза Катя-Катюша и се засмя. – Търкайте.

Свалих ръкавиците си със зъби и се опитах да изправа пръстите си, но нищо не излезе.

– Лоша работа — каза момичето, сне ръкавичките си с един пръст и внимателно докосна бузите ми с топлите си длани. Не се възпротивих. Тя попита: – Вие не сте ли от тука или сте от онези

контета, които нарочно не носят зимни дрехи и после с години лежат по болниците?

– Не съм от тука, Катя-Катюша. Тръгнал съм от хотела за конференцията... Конференцията по разпространението на радиовълните.

– А-а... Четох във вестника. – Тя още няколко пъти прокара топлите си длани по бузите ми. – Сега вече ще се стоплят.

– Благодаря, Катя. Да се запознаем – протегнах ѝ още не съвсем стоплената си ръка. – Дмитрий Егоров.

Тя също ми протегна ръка и, кой знае защо, се засмя толкова весело, че и аз не се сдържах.

– Значи Вас Ви критикуваха на конференцията?

Не схванах веднага смисъла на думите ѝ.

– А пък аз се чудех кой вестник да взема. Но във всичките беше все едно и също. Та значи, Вие сте Дмитрий Егоров, безпочвеният фантазьор?

– Не съм безпочвен фантазьор, Катя. Напротив, аз съм почвен. Знаете ли как радиовълните проникват в почвата?

Тя поклати отрицателно глава.

– Тогава ще Ви кажа само с няколко думи. Аз търся вода и полезни изкопаеми с помощта на радиовълни, проникващи в почвата. Без всякакви сонди и проби. Но тук няма никакви фантазии. Интересно ли Ви е? – попитах.

– Интересно – отговори тя. – Разкажете ми. Конференцията, все едно, почва чак в дванадесет.

Разказах ѝ как през това лято нашата експедиция бе работила из Васюгинските блата в северната част на Томска област, как ни

хапеха мушици и комари, как се повреждаше апаратурата и момчетата ставаха зли и мълчаливи, а Гошка, ръководителят ни, започваше да пее с цяло гърло. Карахме го да млъкне, да се маха, показвахме му юмрук, но той продължаваше да пее, изплюваше проникващите навсякъде насекоми и ни наричаше „грисена каша“. Но „грисената каша“ не ни действуваше. Виж, на песнопенията му никой не издържаше. Някой от нас ще изхлипа и ще започне да се кикоти: след това и другите вече прихваха. И всички се превивахме от смях.

– Още да пея ли? – питаше Гошка и добавяше: – Ама че „грисена каша“.

Комарите все така ни хапеха, апаратурата не работеше, но вече се ядосвахме на себе си и на своята безпомощност. Вече не искахме да сме „грисена каша“ и не излизахме от тайгата, макар че на три пъти отменяха експедицията ни. Само че нашата апаратура тъй и не заработи както трябва. Същност едва ли някой се учуди на това. Съществуват електрическо, магнитно, радиационна и гравитационно разузнаване. Но ние искахме съвсем друго нещо. Искахме да виждаме през земята като през прозрачно стъкло. Експедицията ни се провали.

– И въпреки всичко е интересно – завърших разказа си аз. – И е необходимо...

Стори ми се, че за миг в очите на момичето се мярна завист. Та нали аз все пак върших нещо, стремях се към нещо, падах и ставах, но продължавах пътя си. А тя кой знае колко години вече седи в тази тесничка будка, продава вестници и картички, вижда само

протегнати през прозорчето човешки ръце и не се и опитва да промени съдбата си. Изпъчих се и предложих:

– Катя-Катюша, ела при нас в експедицията а?!

– Като готвачка ли? – съвсем сериозно попита тя.

– Защо пък като готвачка? – смутих се аз.

– Че какво друго?

– Ами например...

– Добре, съгласна съм.

– Наистина ли?

– Наистина. Все едно няма да ме вземете. А между другото и вестници да продаваш е интересно.

– Много интересно – казах, както ми се стори тогава, саркастично. – Тъй и ще си стоиш тук цял живот.

Тя не се разсърди, погледна ме с големите си блестящи очи, в които вече нямаше завист, а само смях и ирония.

– М-да – казах,

Вече се бях стоплил съвсем, но не ми се тръгваше. През цялото време никой не бе почукал на прозорчето. В тоя студ сигурно на никого не му бе до вестниците.

Разгледах Катя крадешком. Тя беше нисичка, с черни, изплъзващи се изпод шапчицата коси. И очите ѝ бяха черни, а бузите леко подпухнали. сякаш ги надуваше малко отвътре. Краката ѝ бяха обути в кожени ботушки с високо токче, а в ъгъла зад стола имаше оставени валенки. Лекото ѝ зимна палто с малка яка бе разкопчана до кръста и от него се подаваше син пухкав шап.

– И сега отново се втурвате на бой? – попита Катя засмяна. – Искате да докажете, че сте били прави?

– Да – отвърнах.

– Нищо няма да излезе. И пак ще Ви нарекат безпочвен фантазьор.

– Ех, Катя-Катюша – казах огорчен, – защо приказвате така? Нима можете да знаете със сигурност? Още не се знае кой...

Не можах да довърша, защото тя внезапно ми пхна в ръката един вестник и каза:

– Ето, четете.

Прегледах набързо първата страница. Нищо особено. Всичко си беше както трябва. Горски юначаги, доячки, почини, съревнования.

– На трета страница – подсказа Катя.

Разгънах вестника и прочетох: „В Уст-Манск се провежда всесъюзна конференция по разпространение на радиовълните“.

Катя се подсмихна под мустак. Сигурно учудването, изписано по лицето ми, е било твърде голямо. „На 24 декември в 12 часа по обед в дома на културата при електромеханическият завод бе открита всесъюзната...“

– Коя дата е днес? – попитах пресилено, размишлявайки ужасен как така съм могъл да загубя цял един ден.

– Двадесет и четвърти – съвсем сериозно отговори Катя.

– Тогава, защо тук пишат за откриването на конференцията в минало време? Та тя се открива чак след един час!

– Но нали вестникът е утрешен.

Отгърнах страницата. Вестник „Червено знаме“ от 25 декември!

– Нищо не разбирам... Ама коя дата е днес?

– Двадесет и четвърти. Че коя може да е!

– Знаете ли какво, Катя. Ще трябва да ме извините. Главата ми нещо не е в ред. Сигурно от премръзването.

– Не е от премръзването и главата Ви е в ред. Вестникът е утрешен. Винаги продавам само утрешни вестници. Но не ги купуват. Всички искат все днешни. А днешни не ми докарват.

– Не може да бъде!

Но нали е статията се говореше за нашата конференция. И наричаха доклада ми фантазърство.

– Странно, – казах. – Сега зная какво ще се случи с мене през следващите няколко часа. Ами ако поискам да постъпя съвсем не така, както пише тук? Ако взема да не отида на конференцията?

– Не може, – отвърна Катя. – Нямате никакви причини за това. Нали докладът не е само Ваш?

– Да, наистина. – Представих си за миг разяреното лице на Гошка и потръпнах. – Изглежда нищо не може да се промени. Освен в незначителните подробности, а тях, все едно, ги няма във вестниците. Много хубаво, Катя. Да продаваш утрешни вестници не е като да продаваш днешни. Интересно е.

– Значи няма да ме вземете в експедицията? – насмешливо попита тя.

– Знаете ли какво, Катя, – казах, без да отговарям на въпроса ѝ. – Кога затваряте будката?

– В осем.

– Ще мина да Ви взема в седем и половина. Съгласна ли сте?

– Добре. Само че къде ще идем? Вие не бива да стоите дълго навън. Ще премръзнете.

– Ще измислим нещо. Отивам, Катя-Катюша. Искам да направя всичко възможно, за да ме нарекат безпочвен фантазьор. Искам!

– На добър час! – кимна ми тя. – Аз пък искам да Ви чакам.

Спрях се на вратата като закован. Пак ми се присмиваше!

– Вървете, вървете. Всичката топлина излезе. Ще Ви чакам!

2

Изскочих на петдесетградусовия студ навън и, обвит в облак пара, хукнах по проспекта – покрай паметника на Киров, изправен с вдигната нагоре ръка, покрай сградите на политехническия институт.

Широкото, но не особено стилно фоайе на двореца на културата с много полилеи, електрически свещници и кожени дивани бе вече пълно с хора. Дадох изцяло символичното си палто на гардероба, качих се на първия етаж и се завзирах от балкона надолу с надеждата да зърна в тълпата нечие познато лице.

Провървя ми и само след десет минути вече разговарях с един свой състудент. Посипаха се въпроси: къде? кога? какво работиш? женен ли си? деца имаш ли? колко? ами дисертация? Семьон Фьодоров ли? Разбира се, че го помня! Студът ли? По това време тук винаги е такъв студ.

Друг познат не срещнах, а състудентът ми скоро си тръгна. Той бе един от организаторите на конференцията и напълно му влизах в положението. Главоболна работа са тия конференции.

Точно в дванадесет часа председателят извънхя със звънчето си. Знаменит академик откри конференцията. След това съобщи на реда на работата на различните секции и подсекции, на комитетите и комисиите. Конференцията започна.

Не бях взел вестник от Катината будка. И аз самият не зная защо. Сигурно се бях смутил и разбързал. И сега трябваше да изслушвам дългите обзорни доклади.

През антракта всички хукнаха към бюфета да пият бира и да ядат сандвичи.

След това започна работата по секции и, за мое учудване, в нашата секция имаше около четиридесет души. А аз си мислех, че всички радиофизици са се впуснали в изследване на йоносферата, плазмата и другите области, свързани с космонавтиката.

Половината от докладите бяха от онези, от които се нуждаят бъдещите кандидати на науките, за да наберат необходимите шест публикации. Защото всеки доклад, дори и най-загубеният, се смята за публикация. Дори и самите докладчици се стараеха по-скоро да ги прочетат, да въздъхнат облекчено и скромно да седнат на мястото си. По такива доклади обикновена няма въпроси и изказвания.

След това започнаха по-сериозните работи. Някои бяха просто блестящи. И чак след пет часа се изказах и аз. Говорех съдържано и уверено, слушаха ме, без да ме прекъсват. Даже ми се стори, че утре няма да се появи статията за „безпочвения фантазьор“. Въпросите, които ми задаваха, бяха съвсем простички, и вече се надявах да си изляза от залата здрав и читав, но се оказа, че това е само предварително разузнаване. И само след половин час целият ми доклад бе направен на пух и прах. Най-много се стараеха „консервите“ от устманския политехнически институт. Като напук в този момент в залата влезе един репортьор и светна няколко пъти с магнезиевия си фотоапарат.

Но аз, кой знае защо, не бях особено огорчен. Гошка, естествено, ще ми даде да разбере. А за лятната експедиция ще ни отпуснат три пъти по-малко пари, отколкото трябва. Но бях направил всичко, което можах. Постарах се да променя дописката в утрешния вестник. Стараех се с всички сили. Нищо не излезе. И сега знаех, че във вестника всичко ще бъде написано точно както го бях вече прочел. Значи, момичето от стъклената будка наистина продава утрешни вестници!

3

Отидох да я взема в осем без двадесет. Не можах да се освободя по-рано. Двадесет минути, които оставах до затварянето на будката, ми стигаха да се постопя.

– Е, как мина? – попита Катя, а очите и се смееха лукаво.

– Всичко беше точно така, – отвърнах. – И докладът е фантазьорство. Само че това е много странно. Откъде ти докарват утрешните вестници?

– От печатницата – каза тя.

– И всички в Уст-Манск ли гледат съвсем спокойно на това, че ти продаваш утрешни вестници?

– Стори ми се, че тя се натъжи.

– Та нали никой не знае, че са утрешни. За всички хора те са днешни.

– Чакай, чакай. Значи за тебе вестникът е утрешен, а за всички останали – обикновен, днешен.

– И за тебе е утрешен – каза Катя.

– Добре, и за мене. А за другите?

– А за другите е днешен.

– А често ли се срещат хора, за които вестникът да е утрешен?

– Не много често.

– А по-точно?

– Ти си първият – усмихна се тя и сбърчи нос. – Веднага си помислих, че ти ще го забележиш.

Време бе да затваря будката. Катя obu валенките си, изгаси лампата и затвори. Провървя ни – само след минута спряхме едно свободно такси. В такъв студ бе изключено да се разхождане по улиците, особено пък аз. Поканих я да отидем у моя приятел от студентските години и тя се съгласи.

Приятелят ми живееше в двустаен апартамент. Жена му тъкмо се бе върнала от работа и веднага се зае да пържи картофи. Трите деца, на възраст от шест до девет години, се разприказваха с нас за Том Сойер.

Прието е, щом се празнува среща, да се отвори бутилка вино. Естествено, и ние пийнахме. Към единадесет си тръгнахме. Изпратих Катя до общежитието ѝ и дори влязох във вестибюла. Приказвахме още близо час, но вече не я канех да дойде с мен в експедицията. И аз самият с радост бих приел да продавам утрешни вестници.

Винаги съм искал да разбера всичко докрай и затова попитах Катя:

– И все пак каква полза от тези утрешни вестници, щом никой не знае за тях?

– Аз нали зная - отвърна тя.

– Но все едно, ти нищо не можеш да направиш!

– Не се знае – отвърна тя загадъчно. - Утрешните вестници се различават. Разбира се, не по всичко. Но по дребните неща. Времето е малко по-топло или малко по-студено. Някой се е разболял или е оздравял, някой се радва или скърби. Вестниците, които ми носят се различават малко и аз избирам един от тях. И именно той е истинският.

Тя с рязко движение наведе главата ми, целуна ме по устните и избяга с вик.

– Утре в девет!

А аз продължавах да стоя все така смутен и щастлив.

(Продължава в следващия брой)

Вестникарска будка

Фантастичен разказ

Виктор Колупаев

Продължение от брой 8

4

На сутринта станах към седем часа. Съквартирантът ми още спеше и виртуозното му хъркане вероятно се чуваше из цялата вселена. През нощта не можах да заспя от него, но дори и сега, когато вече бях буден, не бях в състояние да слушам трелите му.

Облякох се и отидох в бюфета да изям един горещ кренвирш. После се върнах пак в стаята, взех си палтото и чантата и тръгнах към хола. Поседях близо час. Трябваше да ида при Катя в будката в девет часа, а беше едва осем.

В осем и половина не се стърпях и хукнах презглава в мразовитата утрин. Навън съвсем не бе по-топло от предишния ден и, поучен от горчивия си опит, сега се придвижвах само бегом.

Вестникарската будна пак така блестеше като посипана с диаманти. Почуках на прозорчето и вместо поздрав викнах:

– Катя-Катюша, замръзвам!

Тя не ми отговори, вътре прошумоля смачкан вестник; дръпнах вратата и нахълтах в будката.

Катя седеше, обърнала към мен цялото си тяло, притиснала до гърдите си купчина вестници с мирис на прясно печатарско мастило.

– Навреме ли идвам? Не съм ли закъснял?

– Не зная. Може би – едва чуто каза тя.

Това ме поучуди и озадачи. Беше нещо разстроена и сякаш не й се искаше да разговаря с мене.

– Случило ли се е нещо? – попитах.

– Да, – каза тя. – Трябва да изляза.

Нищо не разбирах.

– Извинявай, Дмитрий. В десет часа избухна... ще избухне пожар в детския дом на улица „Вершинин“. Трябва да ги предупредя.

Погледнах за миг часовника си. Оставаше повече от час. Знаех, че до улица „Вершинин“. където беше детският дом, се стига само за десетина минути пеша.

– Някъде тук наблизо няма ли телефон? Просто ще им се обадим.

– Телефон има в Института по радиоелектроника. Но по телефона може и да не ни повярват. Трябва да ида там.

– Имаме време. Кога го прочете?

– Току що, ти тъкмо чукаше на прозорчето.

– Да вървим! – казах аз.

– Недей идва с мене. Трябва да ида сама.

– Глупости. Знаят ли се някакви подробности?

– Да, – отвърна тя, но някак насила, сякаш не искаше да отговори, сякаш не казваше истината.

– Спасени ли са всички деца?

– Всичките... едно едва не изгоря.

Изскочих от будката, Катя излезе след мене, заключи и пхна ключа в джоба си. Бях малко възбуден и не чувствавах студа така остро, както преди пет минути.

Тя ме хвана за ръка и двамата затичахме. Първите сто метра бягахме мълчешком, после тя извърна глава и изпитателно ме погледна. Опитах се да ѝ се усмихна, но устните ми все пак бяха вече замръзнали.

– Бих дошла с тебе макар и като готвачка – каза тя.

– Тогава да тръгваме! Решавай! – Думите ми бяха бодри, но съвсем не прозвучаха героично.

– Хубаво би било – отвърна тя.

– Да заминем, Катя, – възприх я за миг. – Няма защо да чакаме лятото. Да заминем след три дена, още щом свърши конференцията.

Тя смешно сбърчи нослето си, кимна и отново ме помъкна. Тичахме по проспект „Киров“. При кино „Октомври“ минахме направо и се озовахме на улица „Вершинин“ тъкмо срещу детския дом. Сградата беше нова, двуетажна, тухлена, прозорците ѝ светеха и нищо не предвещаваше предстоящия пожар. За миг дори ми се стори, че Катя се е пошегувала с мене, че кой знае защо ме изпитва. Но тя така решително дръпна вратичката във високата не повече от метър ограда, че всичките ми съмнения изчезнаха. Вратичката веднага скръцна и се отвори, но на главния вход не ни провървя. Звънецът или не работеше, или никой не го чуваше. И едва когато решихме да обиколим къщата, се сетихме, че главният вход сигурно е затрупан в всевъзможни вехтории и се влиза през задния вход.

Вратата беше отворена и лампата – за икономия, разбира се, – бе изгасена. Като се спъвахме един в друг и в стъпалата, стигнахме до коридора. Тук беше светло. Срещу нас едва-едва се виждаше, по-скоро се отгатваше, главния вход иззад купчина от най-различни предмети – прозираше само горната част на вратата. Вдясно беше кухнята. Оттам се носеха приятни миризми. До нея имаше стая, нещо като столова, и там вече бяха насядали децата – рошави и стригани, с плитчици и с къса косичка. Две възпитателки с табли в ръце обикаляха масите. Вдясно беше спалнята. Естествено, не знаех какво има на втория етаж.

Катя веднага тръгна към вратата на стаята, където бяха децата, повика с ръка двете жени и каза:

– Може ли за малко?

Възпитателките, я погледнаха учудено, едната от тях остави таблата на шкафчето и се приближи към вратата.

– Добър ден – поздрави Катя и я помоли да излезе в коридора.

– Добър ден – отговори жената и прекрачи прага.

– Не ме питайте откъде зная това – започна Катя. – Няма да мога да ви обясня разбрано... но към десет часа в тази сграда ще избухне пожар.

– Ах! – жената се хвана за гърдите.

– Трябва да облечете децата и да се уговорите с хора от близките къщи да ги приемат временно.

– Ах! – повтори жената и повика другата възпитателка. – Мария Павловна!

Децата следяха сцената с интерес и вече започваха да шумят и да лудуват.

– Мария Павловна, пожар! – занарежда жената.

– Какво има! – строго попита Мария Павловна. – Вие кои сте!

– Аз съм продавачка на вестници, а той инженер. В десет часа тук ще избухне пожар. Трябва да изведете децата.

– Да ги изведем в тоя студ? – пак така строго попита Мария Павловна.

– Ама пожарът... – прошепна първата възпитателка.

– Трябва да се действа – реших да се намеси в разговора и аз.

– Имате ли телефон?

– Имаме – отговори Мария Павловна и го посочи с ръка. Телефонът беше зад гърба ми.

– Той ще се обади в пожарната команда, а вие обличайте децата.

– Катя говореше спокойно и тихо. Стараеше се да говори убедително, за да й повярват.

Първата възпитателка, като ахкаше уплашено, изтича на втория етаж. Готвачката излезе от кухнята и се присъедини към нас. Отвън дойде портиерът, увит с шал едва ли не чак до челото, и опря на пода дървената лопата, която днес бе абсолютно ненужна.

Набрах номера и когато ми отговориха, казах в слушалката:

– Пратете една пожарна кола в детския дом на улица „Вершинин“.

– Откога гори? – деловито попитаха оттатък и викнаха на някакъв невидим за мене събеседник: – Пали седма! И какво гори? – това вече бе предназначено за мене.

– Засега нищо, но в десет часа ще пламне.

– Пак шеги – каза недоволно гласът и ми затвори телефона.

Втори път набрах номера, но и сега разговорът има същия успех. Не ми вярвах.

От втория етаж слязоха три жени. Едната от тях беше директорката на детския дом.

– Противопожарната ни охрана е в ред – каза ни тя. – На проверка ли идвате?

Наложи се Катя отново да обяснява, но директорката ни замъкна до стената и ни накара да прочетем „редът за евакуиране на децата в случай на пожар“. „Редът“ беше просто чудесен и бе много жалко, че бе неосъществим в даденото здание при каквито и да е обстоятелства.

– Имате ли поне пожарогасители? – попитах и все поглеждах часовника си. Наближаваше десет.

– Имаме – каза директорката. – По-точно, имаме. Ей тук бяха – и тя посочи три петна, по-тъмни от останалата част на стената. Единият падна и едва не уби Танечка Солнцева. Наложи се да ги занесем в бараката.

Времето минаваше. Трябваше да се предприеме нещо.

– Защо пожарогасителите не са по местата си!? – креснах аз.

Директорката внезапно се уплаши. Кой ги знае, може наистина да са комисия на проверка.

– Аникеич! – извика тя. – Бързо донеси пожарогасителите!

Портиерът хукна към улицата и веднага се върна пак, защото ключовете не били у него. Жените нервно заспориха у кого може да са ключовете. Аникеич ги намери из джобовете си и пак хукна към улицата.

– Обличайте децата! – заповяда Катя.

Чудеха се дали да я послушат или не. Накараха децата да станат от масите и ги поведоха по коридора. Но вършеха всичко някак неуверено, сякаш все се надяваха, че всеки момент лъжливата тревога ще бъде отменена.

Децата бяха петдесетина. И както разбрах по-късно, на втория етаж имало още сто и двадесет. Започнах да разчиствам вехториите пред главния вход. Шейните хвърлих направо в спалнята, качетата с останки от вкиснало зеле търкалях към кухнята. Някой се опитваше да ми помага, но аз им извиках по-бързо да обличат децата и веднага да ги извеждат на улицата.

Катя пак позвъни в пожарната команда и този път изглежда повярваха. Вече бях разхвърлил половината купчина и сега трябваше само да се добера до вратата, за да изтикам останалите боклуци направо на улицата. Газех из някакви гребла, лопати, стари изтривалки и кофи с пробити дъна.

Готвачката изгаси печката в кухнята с вода. Започнаха да изключват електрическите печки, но контактите бяха на най-неподходящи места, така че не бе много лесно да се доберат до някои от тях. Една от възпитателките отиде в киното да се уговори със служителките да приберат децата във фойето. Директорката все още не ни вярваше. Какво ли би ни направила, ако всички тези макар и импровизирани мерки се бяха оказали напразни!

Вратата на задния вход се отвори и в коридора нахълта портиерът с два пожарогасителя в ръце. Той кихна няколко пъти, като се опитваше да каже нещо. Най-сетне успя.

– Пожар! – извика той, прибави няколко ругатни и хвърли пожарогасителите на пода. Но от замръзналите пожарогасители

нямаше никаква полза. А парата, нахлула в коридора заедно с портиера, все не се разнасяше. Не беше пара, а дим. Очите ми смъдяха. Портиерът се спусна да ми помага. И когато купчината вехтории пред главната врата бе разчистена, дървената стена вече гореше.

След двадесет минути дойде пожарната команда. Децата вече бяха в киното. Противопожарното началство остана да изясни причините за пожара. Възпитателките още не можеха да дойдат на себе си след случилото се. А аз се носех по улиците с колата на „Бърза помощ“, стиснал в ръката си студената мокра длан на Катя. Тя се бе опитала да задържи падащата дървена преграда между две стаи, за да могат да изведат и последните деца. Бяха ги извели от втория етаж долу на двора през запасния изход по металическата стълба. Бяха извели всички деца, но Катя не бе успяла да отскочи и горящата дървена стена я бе затиснала. Само минута преди това тя ми бе подала едно полуоблечено момиченце и ми бе извикала да чакам на улицата под прозореца, защото може би щяло да се наложи да подава децата оттам.

Аз нямах дори и дребни обгаряния. Но не ми позволиха да видя нейното лице, то бе покрито с нещо бяло.

5

Седях в чакалнята на клиниката объркан и съкрушен. Бяха ми казали, че ще направят всичко, което е по силите им. Знаех в какви случаи се говорят такива неща.

На три пъти ме караха да си отида, защото с нищо не можех да им помогна и само дразнех лекарите с въпросите си. Когато вече за

четвърти път ме пъдеха, а аз измислях все нови и нови доводи да остана, един от младите лекари изведнъж каза:

– Нека се опита, щом иска да помогне. Утре ще съобщят за това във вестниците, довечера ще го предадат по радиото, но може би ще е вече късно. Къде живеете?

Поклатих глава:

– Не съм тукашен.

– Жалко. Значи нямате тук познати!

– Имам, но са много малко.

– Трябва да присаждаме кожа. Трябват ни доброволци. Петнадесетина души. А може би и повече..

– Ще намеря! – извиках и изхвъркнах на улицата.

Конференцията вече бе започнала работата си.

Съобразих, че не бива да вдигам паника и намерих своя състудент.

Той ме изслуша мълком и каза:

– Гледай ти! А вчера беше толкова весела. – И после добави: – Добре, че ми каза. Ще направим всичко необходимо. Най-напред ще пратим вашата секция.

Влязох заедно с него в залата, където заседаваха радиофизиците-почвеници и седнах на първия попаднал ми стол. Приятелят ми размени шепнешком няколко думи с председателя на секцията и той, като изчака оратора да завърши доклада си, съобщи на всички:

– Другари! В града е станал нещастен случай. Нужна е кожа за присаждане. Предлагам да прекъснем работата си и всички заедно

да отидем в клиниката. Не е далеч оттук, само през два квартала... Животът на момичето е в опасност.

На отделни групи през определен интервал в клиниката дойдоха всички участници в конференцията.

Към един часа следобед все пак ме пуснаха да видя Катя. Бяла възглавница, бяла завивка и плътен слой бинтове вместо лице. Виждат се само черните кръгчета на очите с обгорели мигли и едва очертаните устни. Седнах на столчета до леглото. Катя ме гледаше с неподвижен поглед, без да мига. А аз не знаех какво да ѝ кажа в този момент. Всички думи заседнаха на гърлото ми. Искаше ми се просто да я помилвам по бузите и по косата, но не биваше. Затова само ѝ кимнах и се опитах да ѝ се усмихна ободрително. Не знаех какво прочете тя в моята усмивка, но устните ѝ помръднаха и по движенията им разбрах, че каза:

– Ще ми почернеят бузите и няма да ме обичаш...

– Ще те обичам, ще те обичам – казаха ми. – Ще те отведе от Устманск, Катя. А през лятото ще идем във Васюгинските блатата да храним комарите.

Изведоха ме от стаята. Катя пак се бе почувствувала зле.

– Тук с нищо не можете да ни помогнете – казаха ми. – Идете си в хотела. Отбийте се в службата на Катя, съобщете какво се е случило. С една дума, вършете нещо, действайте. Утре сутринта можете да дойдете пак.

Излязох на проспекта и тръгнах надолу по него.

6

Издаднах бях в някакво вътрешно вцепенение, в главата ми нямаше никаква мисъл.

Дже студа не чувствувах. Така стигнах до Катината вестникарска будна и си спомних, че ключът от нея е в джоба ми. Отключих, влязох вътре и запалих лампата. Вестникът беше обърнат с четвъртата си страница нагоре. Веднага намерих бележка в рубриката за произшествията. В нея се казваше, че вчера в десет часа, поради неизправност в електрическата инсталация в детския дом на улица „Вершинин“ е избухнал пожар. По време на работите за спасяване на децата е загинала Екатерина Смирнова.

Катя Смирнова. Аз даже не знаех че се казва Смирнова. Тя бе просто Катя-Катюша.

Във вестника не пише истината. Тя не загина по време на спасителните работи. Тя е жива!

Случайно погледнах смачканата страница на вестника до мене и си спомних, че когато дойдох сутринта в будката при Катя, тя бе смачкала един вестник, погледнала бе този, който сега беше пред мене и едва тогава бе казала, че ще има пожар. Тя е

знаела какво ще стане с нея и въпреки всичко е тръгнала.

Разгънах смачкания вестник. И той беше утрешен. И в него имаше бележка за пожара. Само че в нея се казваше, че е загинал Дмитрий Егоров.

Кръвта в слепоочията ми глухо заблъска. Едва сега разбрах с цялото си същество какво искаше да каже тя, като спомена, че сутрин избира вестниците. Тя винаги получава по няколко различни екземпляра. И днес бе избрала смърт за себе си само защото иначе щях да умра аз. Трябвало е аз да задържам падащата горяща стена, а тя ме прати на улицата със задача, която можеше да изпълни всеки друг. Трябвало е аз да лежа затиснат под пламтящите дъски.

Взех от купчината един вестник... Загинал е Дмитрий Егоров... Трети... Пак същото. Упорито търсех нужния ми вестник. Трябва да има и трети вариант! Трябва! Катя просто не е имала време да го намери. Тя е бързала много. Зарадвала се е, че е намерила втори вариант, че ще остана жив... Днес аз ще избира утрешния вестник.

И ето че намерих екземпляра, който търсех. Той бе истинският. Защото стотици хора бяха направили всичко, за да живее тя, стотици хора, без сами да знаят това, се бяха постарали да променят съдържанието на тая бележка.

Реших да избира и да продавам тъкмо този вестник, за да знаят всички, че Катя е жива, че тя само е получила страшни обгаряния, но че ще живее, непременно ще живее. Ще внушавам това на всички, които надникнат в будката.

Но беше много студено и никой не спираше пред нея. Тогава излязох навън с куп вестници в ръце и започнах да ги раздавам на минавачите.

– Четете, моля ви, за Катя Смирнова! Тя ще живее! Прочетете! Катя ще живее! Пожелайте това!

Отначало си мислех, че ще ме вземат за луд. Но нищо такова не се случи. Минавачите вземаха вестника, спираха се, разпитваха ме, съчувствуваха ми, изказваха надежда, че тя, разбира се, ще живее.

– Трябва много силно да пожелаете това – казвах им аз. – Та тя, Катя, ви създава малки и големи радости. Вие не го забелязвате, защото не знаете, че ако нея я нямаше, нямаше да ги има и вашите радости. ТЯ иска времето да е хубаво и вие отивате на разходка в гората. ТЯ предотвратява катастрофите по улиците. ТЯ помогна на деветдесет момичета да срещнат своите момци. А без нея можеше и да не ги намерят. Наистина, тя не може да изпълни плана дори на

един малък завод или фабрика. Но това не е беда. Други ще го направят. Четете вестника. Нека Катя живее!

– Та тя е добрата фея на Уст-Манск – каза някой.

Повярвах ми и сега вече знаех: Катя ще живее, защото всички искат това.

Отбих се в централната поща и предадох ключовете от будката. После отскочих и до конференцията и „консервите“ от Уст-Манския политехнически институт ми казаха, че засега ще работя в техните лаборатории, че в моите фантазии все пак има нещо, че вече са изпратили телеграма до моя институт да ми продължат командировката. Разбираха, че сега не мога да замина от техния град.

Ще остана тук, в Уст-Манск, докато им докажа, че човекът е способен да вижда през земята, докато Катя оздравее, докато започне подготовката за експедицията, докато двамата с Катя отлетим на Север, в блатата, при комарите, при дъждовните дни и при песни.

Тичах към клиниката. На двадесет крачки нищо не се виждаше – толкова гъста беше мъглата. Петдесет градуса под нулата. От време на време снегът заскриптява под нечий стъпки, пронизително изсвирват автомобилни клаксони и студ, студ... Студ и в Уст-Манск, и в предградията му, и на хиляди километра наоколо...

Бързах да ида при Катя, защото тя ме чакаше.

Търсете фараона!

Научно-фантастичен разказ

Петър Лъчев

– Нищо не разбирам, това е цяла фантазмагория! – каза Томас Дрейк, като препрочиташе за не знам кой път заповедта от космическия център. – Колапсари, антиколапсари, черни и бели дупки във Вселената и... в добавък – експедиция в древния Египет. Значи, все пак, оказа се, че „машината на времето“ е възможна.

Томас Дрейк беше командир на космическия кораб, чието предназначение досега бе забулвано с тайна. Неговият пръв помощник Хари Дайсън поглади замислено брадичката си.

– Теоретическите въпроси не са за нашите глави, старо момче, ние с теб сме обикновени космонавти и знаем само да управляваме корабите. Впрочем, аз бях подочул нещо, че в Съветския съюз и у нас в Америка се правят някакви изследвания от колосална важност, но... само толкова. Може би нашият бъдещ пасажер ще ни обясни повече?

Той погледна очаквателно към бледия мъж с двата чифта очила, седнал мирно в креслото до прозореца в стаята на космонавтите. Оттук се откриваше широк изглед към космодрума и хангарите. В далечината синееха Алеганските планини.

Джералд Смит се размърда в креслото, поправи очилата си и погледна двамата звездни щурмани с удивление.

– Нима нищо не са ви обяснили? Идиоти! Преди време съветският учен Кардашов разви една смела и фантастична на пръв

поглед идея за пътуване в миналото и бъдещето, чрез използване странните свойства на гравитационните колапси. Става дума за парадокса с времето. Космонавтите, които биха се спускали към колапсара (свиващият се космически обект – звезда или дори галактика), пътуват само части от секундата, а за външния наблюдател те потъват безкрайно дълго време. Преминавайки около границата на гравитационния радиус, те попадат в областта на антиколапсар и навлизат в друг пространствено-временен свят. Така може да се преминава от миналото в бъдещето и обратно. На времето това изглеждаше луда идея, но последните изчисления и изследвания доказаха, че е възможна. Вие сигурно сте чули за изпратените сонди към колапсарите, които са особено опасни райони за космонавигацията?

Двамата щурмани кимнаха утвърдително.

– Там очаквахме да открием някакви „фарове“, построени от свръхцивилизации – продължи Смит. – За съжаление, нямаше такива. И сред учените вече надделява мнението, че е била права теорията за случайния произход на живота на Земята. Вие кои планети от нашата Слънчева система сте посетили?

Хари, който се бе заел да прави самолетчета от хляб, каза в скоропоговорка:

– Марс, Венера, Меркурий, Сатурн...

– Сами знаете. Но изглежда, не само Слънчевата система, която огледахме добре, е безплодна и мъртва, но и цялата наша галактика.

Може би сме сами и в цялата позната ни Вселена. За какво са ни тогава пътуванията до другите звезди. Щом установихме, че дори и

Тау от „Кит“, нашата най-голяма надежда, също е мъртва, и най-запалилите клюмнаха. Тъжно, но факт. Остана ни само нашата Земя. Тогава решихме да се предприемат тези пътувания в миналото. По взаимно споразумение съветски учени и космонавти ще посетят на първо време Асировавилония, а ние – Египет.

– Вие сте историк? – запита Дрейк.

– В добавък и лингвист по древни езици – отвърна мистър Джералд.

– И коя ще бъде главната цел на пътуването ни? – интересува се Дрейк като се вгледа в големия златен пръстен на ръката на събеседника си. – А може да отмъкнем и някоя и друга скъпоценност?

Историкът се усмихна пресилено.

– Не е изключено в бъдеще да установим търговски връзки с хората от миналите епохи. Засега, обаче, това не е разрешено. Мисля, че в заповедта е упоменато, че без мое съгласие там няма да предприемате никакви действия.

Двамата щурмани се спогледаха и кимнаха с глава. Хари довърши самолетчето си от хляб и го оглеждаше със задоволство.

– Надявам се, че курсовете за изучаване на древно-египетски език по време на сън ще минат успешно. И така, на работа, приятели, и скоро... на път! – завърши мистър Джералд.

* * *

Космическият кораб спря на пет хиляди метра височина в синьото безоблачно небе на Египет. Джералд Смит нетърпеливо се надвеси над далекогледната тръба и я насочи надолу, там, където реката Нил се виеше като жълтеникава нишка.

– Още не мога да повярвам, че всичко това е възможно – каза Хари Дайсън. – Бас държа, че като слезем долу ще видим познатия ни Кайро с джамията Ал-Азхар, с тесните улички на търговците с червени фесове...

Томас Дрейк запали пура и като блъвна кълбо пушек каза:

– А ти забравяш, стари, че до тук прелетяхме над Европа и никъде не зърнахме нито следа от големите, така познати ни градове. Това бе Европа отпреди 4000 години.

– Тихо! – извика Джералд Смит. – Край Нил има някакво тържество, сигурно там присъствува и фараонът. Време е да слизаме.

Бреговете на свещената река бяха почернели от народ. В голяма позлатена ладия, под розов балдахин, седеше сам фараонът. Млади, мургави нубийки му вееха прохлада с огромни ветрило от щраусови пера. Жреците извършваха ритуалния обред по случай разливането на водите и дрезгаво пееха тържествения химн:

„О, Нил, ти, който даваш живот на Египет...”

Спускането на кораба, както се надяваше Джералд Смит, не предизвика паника. Хората повярваха, че боговете са дошли да почетат с присъствието си тържеството и паднаха ничком. Само жреците малко се посмутиха и прекъснаха химна, а фараонът гледаше слисано към неочакваните си небесни роднини, които в доста странно облекло се отправиха към него. Смит побърза тактично да му обясни, че те са само пратеници на боговете и помоли за гостоприемство. Друго обяснение на посещението им той не можеше да даде. Никой не би го разбрал. После Дрейк се върна на кораба, а историкът даде нареждане тържеството да продължи и

трескаво завъртя кинокамерата. Случаят бе дооре дошъл за него. Гледката бе великолепна – нилският разлив, пъстрото множество, зелените горички от палми и сикомори, украсените с барелефи пирамиди, чиито позлатени върхове проблясваха на слънцето. Хората биеха барабани, свиреха на арфи и лютни, хвърляха във водата цветя. Въздухът бе свеж и прозрачен, носеха се странни благоухания.

Хари отвори една бутилка с уиски и почерпи фараона и приближените му. Фараонът хареса напитката, а Хари – египтянките и особено височайшата съпруга – чудно красивата Нефер. Неговите златисти коси бяха направили гръмотевична впечатление на жените и те гледаха като омагьосани божествения пратеник. А колкото се отнася до Нефер, аметистовите ѝ очи бяха пълни с обещания. Само отначало сред дивните аромати Хари не можеше да разбере откъде се прокрадва някакво отвратително зловоние. После разбра – то идеше от устата на фараона. Всичките зъби на царствения му събеседник бяха развалени и му причиняваха нетърпимо страдание. Уискито някак го бе облекчило и той постоянно протягаше ръка към бутилката.

След церемониите слязоха на брега и потеглиха към близкия Мемфис. Пътят им водеше между два реда бронзови ибиси, котки и крокодили и гигантски алабастрови статуи на богове и фараони. По пясъчната алея край тях пробягваха ихневмони, лазеха свещени скараabei. Пристигнал веднъж в двореца, Джералд бързо се сприятели с жреците, подари им някои дреболии, като електрическо фенерче, бинокъл и компас и така ги спечели за каузата на своята мисия. А фараонът не искаше да се отдели от Хари и при втората

бутилка усилено го разпитваше за страната на боговете. Имат ли там лек за зъбите му, има ли жени с такива сини очи и златни коси като неговите. Всички жени тук, включително и съпругата му Нефер, му бяха вече омръзнали. Хари му разказа, че боговете си живеят весело и си имат интересни увеселителни заведения, при тях винаги има в изобилие уиски, а жени още повече. Стига човек да разполага с повече злато и скъпоценности. За илюстрация му пусна малко джазова музика от джобния си магнетофон. Научи го да пуши пури. И ето, фараонът закопня за далечната страна на боговете, а Хари – за фараонската неограничена власт, за египтянките и за Нефер с чудните аметистови очи. Все по-често той и фараонът започнаха да се усамотяват, водеха тайни разговори.

* * *

Председателят на комисията по изпращането на тримата космонавти в древния Египет, професор Уолтър Кленси, тъкмо приключваше съвещанието. Тръгването бе определено за следващия ден и той нареди да извикат Джералд Смит и двамата пилоти, за да им даде последни инструкции. Не след много при него въведоха Смит и Томас Дрейк. Като ги видя Уолтър възкликна.

– Но вие чудесно сте се татуирали, имате истински египетски тен. Идеята ви е добра. Е, как, готови ли сте за път?

Джералд Смит изглеждаше смутен.

– Тук има някаква грешка – смутолеви той – Ние вече се завърнахме.

– Как така сте се завърнали! Шегобиецо! Та ние не сме дори написали заповедта за тръгването.

– Зная – каза историкът, – видях календара и разбрах. Звучи наистина парадоксално, но вие ни изпратихте на космодрума, а ние прекарахме един месец в Египет и на отиване и връщане общо около една година в космоса. Навсякъде тук срещаме само учудени муцуни. Изглежда мистър Дрейк нещо е объркал по време на престоите ни в колапсарите и антиколапсарите.

– А къде е Хари Дайсън? – запита професор Кленси, като стрелна с очи смутено пристъпващия от крак на крак Дрейк.

– Изчезна – каза командирът на кораба. – След като кацнахме, той се измъкна нанякъде и досега не съм го видял. През целия ни обратен път той бе болен и лежа в кабината си.

– Объркал е някаква каша и е избягал, за да откачи наказанието – промърмори Кленси. – Това негово проклето уиски! И така, вие твърдите, че наистина сте били в Египет?

– За доказателство носим много снимки и филми – каза историкът.

– Добре, ще ги прегледаме. Ами ако се бяхте завърнали, преди още корабът ви да бъде построен? Хубава каша щяхме да забъркаме. Трябваше да ви връщаме обратно, за да дойдете в по-подходящ срок. Сега някак ще я оправим. Но... горя от любопитство. Да пием по едно кафе, а? Докато им поднасяха ароматичната напитка Смит използва да попита професора по един въпрос, който го вълнуваше.

– Разбира се, професоре, че можем да проникваме в миналото. А как стои въпросът с бъдещето? Може и има някакъв таван и... от там нашата грешка?

– Аз бих предпочел такова пътуване – додаде Дрейк – веднага бих изтърчал в най-близката библиотека и бих видял бъдещите печеливши билети от всички лотарии.

Кленси се засмя.

– Това няма да може да стане, драги приятели. Оказва се, че положението не е както в книгата на Айзък Азимов – „Краят на вечността“. Бъдещето въобще не съществува. Поне в нашата метагалактика, откакто се е създала преди 10 милиарда години и в нея е потекло времето. Нашето поколение се намира по гребена на най-предната вълна. Ако все пак времето се е разляло малко и преди нас, то ще е до някакви си дни или седмици, и може би това обяснява някои случаи на телепатия и ясновидство. А може би потокът на времето още не е надминал нашето поколение. Това тепърва ще доизясним. А сега, разказвайте!

* * *

След няколко дни Джералд Смит и Уолтър Кленси водеха поверителен разговор. Въпреки най-щателните търсения Хари Дайсън не бе открит. А във вестниците нашумя случаят със скандала в един от нюйоркските барове. Някакъв мургав непознат мъж бе раздавал на танцуващите древноегипетски статуетки с неогценима стойност. Самият той имал изкуствени златни челюсти. При опита на полицията да установи самоличността му, той избягал и се укрил в неизвестна посока. Шокиран от случая и измъчван от съмнения, Смит бе направил справка и се оказа, че един зъболекар бе правил такива челюсти на богат чужденец, с отвратителен дъх на устата.

– А вие мислите, че това е фараонът? – попита Кленси учуден. – А какви други факти можете да добавите?

– На първо място характерът на Хари – каза историкът. – Научих че е страдал от манията за величие. А в живота си винаги е бил наказван и унижаван, главно за разни женски истории. Никога не е могъл да прогресира повече от помощник-щурман. Представям си как го е замаяла възможността да стане фараон. Не случайно ми се стори, че с оня царствен пуяк нещо съзаклятничеха.

– А Дрейк? Нима го е прикривал? И защо?

– Хъм! Какъвто си е сребролюбец, сигурно са му подхвърлили някоя торбичка злато. Вече дори си купи вила във Флорида. Затова и са измислили уловката с болестта на Хари. Но по първия въпрос. Ще ви моля да направите справка за мумията на нашия фараон. Интересуват ме неговите челюсти.

– Как! И вие питате за това? Моят най-добър ученик! – възкликна професорът. – Но нали именно този фараон е най-яркото доказателство, че в Древния Египет отлично са владеели изкуството за пломбиране на зъби.

– Искате да кажете, че зъбите му са на място?

– Идеално запазени.

– Но, професоре, вие сами ми четохте лекцията за беззъбия фараон, т.е. нашият – тихо каза историкът.

– Нищо подобно. Забравили сте. Обратно, аз имам дисертация за зъболекарското изкуство в древния Египет.

– Ясно – каза Смит. – Сега аз съм единственият човек на земното кълбо, който знае истината. Но и вие сте единственият, който може да ме разбере и да ми повярва. В гробницата, скъпи ми професора,

е не друг, а нашият Хари. Ето и други доказателства за това. Научих, че археолозите са изкопали в Египет фигури на гълъби, които могат да летят с помощта на топъл въздух. Открил са и идеални гръмоотводи, и дори отлично запазена конструкция на безмоторен самолет...

– Вие ме плашите, Джералд!

– Трябва да се действа бързо, професоре. Трябва да търсим и намерим незабавно фараона и да върнем тук Хари. Преди в някоя пирамида да се открие и цял моторен самолет. Той е майсторът на такива неща и кой знае какво още е направил само и само да блесне в очите на прекрасната Нефер.

Скъпо струващ опит

Фантастичен разказ

Михаил Грешнов

– И така, вие сте съгласен. Хари! – Професор Батли говореше някак тържествено, като на научен съвет, макар че в стаята бяха само трима души. – Предоставяте се на наше разположение и получавате след завършването на опита петдесет хиляди долара. Вие се съгласихте на този експеримент доброволно.

Хари, който по време на разговора не вдигна очи от стиснатите си ръце, сега направи опит да погледне професора.

– Доброволно – потвърди той.

– Но... разбирате ли?

– Разбирам, сър. Това е опасно.

– Затова ние заплащаме риска с доста кръгличка сума.

– Да – кимна Хари.

– И изискваме да изпълните нашата програма докрай.

– Ще я изпълня, сър...

Третият участник в беседата, Глен Емин, мълчеше. По неговото бледно лице беше трудно да се отсъди дали одобрява разговора или не. Само пръстите, барабанящи по канцеларската папка, издаваха вълнението му. Именно той заведе Хари Полман, бившия си приятел от колежа, в кабинета на професор Батли, където започна този разговор на не съвсем обичайна тема. Също той направи предложение на Хари от името на професора. Хари се

съгласи веднага, когато чу за сумата от петдесет хиляди долара. Сега се водеше разговор за контракта.

– Бих искал... да получа аванс – каза Хари, – и по-бързо да свърши това.

– Утре ще получите аванс. Веднага след като бъде подписан договорот.

– Мистър Батли... Трябват ми сега – почти с отчаяние каза Хари.
– Поне малко в брой.

Глен улови в гласа на Хари нотка на страх. И разбра причината за това. Хари се боеше, че няма да получи нито цент. Лицето на професора изрази погнуса: молбата на Хари не беше джентълменска. Но и Хари не беше джентълмен. Когато професорът извади от джоба си две петдоларови банкноти. Глен забеляза как нетърпеливо се размърдаха пръстите на Хари.

– До утре... – каза Батли, давайки да се разбере, че разговорът е свършен.

След като Хари си отиде, професорът и Глен излязоха на терасата на главното здание. Батли промърмори:

– Да рискуваш заради пачка долари. Бр-р! Но – обърна той към Глен пълното си породисто лице – опитът струва скъпо, Глен, забележете!

Батли презираше парите, и това Глен не разбираше. Може би поради това, че шефът му лесно ги печелеше? А може би не така лесно – институтът не хвърляше асигнациите си на вятъра. Батли беше просто късметлия: той пръв успя да присади човешки мозък, пръв синтезира кръвна плазма. Глен Емин познаваше добре професора от тази страна – той беше смел, неуморим

експериментатор. Когато беше на верен път, той приличаше на хрътка, душеща следа. За Батли не съществуваше нищо друго освен целта. Но той презираше парите и хората, които се стремяха към тях, като че ли не знаеше. че понякога те са необходими като въздуха.

Опитът се провеждаше тайно. Ни една от научните асоциации не би дала разрешение за него. А идеята бе примамлива: да се прехвърли мост между животните и човека. Естествено, за тази цел избраха делфина. Не затова, че делфинът беше най-съобразителното от животните, най-доброжелателното към човека и въобще най, най... – сега вестниците пишеха за това. А това, че с изобретението на биометилтонала – съкратено БМТ – кръвта на топлокръвните животни можеше да се приближи по състав до човешката кръв. И тук това „най“ прилягаше на делфина.

Глен беше изобретил БНТ, а Батли го бе привлякъл при себе си в лабораторията с висока заплата. Ето защо, сега когато те ходеха по терасата, Глен ненавиждаше шефа си и съчувствуваше на Хари Полман. Купил Глен за пари, Батли го презираше не по-малко от Хари. Само че не показваше това открито – Глен му бе нужен за успеха. От всички неща, които биха могли да погъделичат самолюбието, Батли предпочиташе успеха. Така беше и с изобретението БМТ: в устата на целия научен свят се носеха легенди за лабораториите на Батли и естествено се споменаваха само неговото име. Но апетитът идва с яденето. Батли искаше повече и беше замислил експеримента „Меркурий“.

У един от руските фантасти е описана тайнствената градина на доктор Салватор, зад чиито каменни стени се провеждали

невъобразими опити с животни: присаждане на глави и други части на организма от едно на друго. Нещо подобно ставаше и в комплекса от лаборатории на Калифорнийския изследователски институт. Но тук имаше нещичко, забулено в голяма тайна. И преди всичко – експериментът „Меркурий”, в който залогът беше по-голям отколкото при другите опити: човешкия живот. Рискът и опасността на експеримента бяха отлично известни на професора.

– Какво ще кажете за това, Глен, – попита той като се спря в края на терасата.

– Жал ми е за това момче – каза откровено Глен, като знаеше, че тази реплика ще бъде различна от мислите на шефа му. Но можеше да си позволи тази волност, тъй като в експеримента „Меркурий” Глен Емин беше незаменим.

– Намекват за риска, на който се подлага Полман?

– Отчасти...

– Частта – това още не е цялото. Какво мислите за цялото, Глен?

За цялото Глен мислеше, че заедно с професора отива към престъпление, еднакво наказуемо от кодексите на всяка страна: експериментът навярно щеше да завърши с гибелта на Хари. Батли прекрасно знаеше това. Той разбираше, че прави Глен съучастник в престъплението и че той е съгласен на това съучастие. Но това, разбира се, Глен не би казал, не защото шефът постави въпроса пряко и рязко – това често се случваше – а затова, че ако Глен се откажеше от експеримента, това щеше да бъде край на неговата кариера и благополучие. Освен това Глен имаше Джеси – неговата жена и Айк, четиригодишния му син. Ето го цялото, към което се стремеше Батли. Затова Глен отговори уклончиво:

– Мисля, че подготовката за експеримента може да започне още утре.

* * *

Договорът бе подписан на другата сутрин в десет часа. След два часа – в дванадесет по местно време – на делфина Иглу беше вкаран препаратът БМТ. Едновременно с това, във вените на Хари също вляха първите кубичи биометилтонал.

Целта на експеримента се заключаваше в това, да се присади на делфина кора от главния мозък на човек. Прецизната операция можеше да се сравни само с работата на шлифовчик на скъпоценни камъни... По-просто би било да се присади целия мозък, но така нямаше да бъдат постигнати необходимите резултати: мозъкът щеше да стане напълно човешки. Задачата се свеждаше до това да се остави делфина както си е, като му се превключи човешко съзнание. Батли се готвеше да направи операцията по присаждането. Глен трябваше с помощта на БМТ да изравнява химическия състав на кръвта на подложения на опит, а после да превключи човешкия мозък към новото кръвообращение – на делфина.

Процедурата по предварителната подготовка се проточи шест дни. На седмия ден Батли направи присаждането.

– Как се чувствувате Хари? – беше първият въпрос към оперирания.

Батли не очакваше отговор. Мозъкът на делфина и на Хари беше под наркоза, но човекът трябваше да се пробуди по-рано от животното. Сега Батли предаваше информация – колкото може повече информация, така че човекът да свикне постепенно с новото

си състояние. Освен това трябваше да се разбере, дали хирургическата операция е протекла успешно.

– Как се чувствувате? – повтори той.

Въпросите се предаваха по радио. В кората на присадения на Иглу мозък беше вживен миниатюрен приемник. Предавателят за разговори с хората бе монтиран още по-просто: два зъба от горната челюст бяха облечени с метални коронки, които допирайки се, включваха веригата на микропредавателя, поставен също между зъбите.

Хари чу въпроса. Как се чувствава? Засега само чува гласа на професора.

– Бъдете мъжествен – продължаваше Батли. – Главното започва, когато снемем наркозата...

Хари искаше да попита, какво е станало с него и с неговото тяло.

– Вие сте жив, Хари, запомнете, вие сте жив и ще живеете – говореше Батли. – Веднага след като завърши опита, ще направя обратната операция, ще върнем кората на вашия мозък на мястото си.

„А сега какво да правя” – питаше се Хари.

– Станете делфин. Станете напълно делфин. – безспирно говореше Батли.

Хари се послушваше, но освен гласа на Батли, не усещаше и не чуваше нищо.

– Глен – обърна се Батли към помощника си, – ще започнем общо пробуждане. Постепенно, малко по малко.

Първото, което Хари усети, беше чувството за безкрайност. Струваше му се, че е на малък остров, на педя земя сред ужасен

мрак. С него беше само неговото „аз“ – нищожна искра, неспособна да освети и разкъса мрака. Това го изплаши: искаше да извика, но нямаше глас, да се помръдне – нямаше ръце и крака.

– Хари, Хари... – чуваше той някъде наблизко гласа на професора. Сам той нямаше глас за да отговори.

– Хари, вие се пробуждате в нов свят, вие сте делфин. Хари. Ние предвидихме, че ще ви бъде трудно. Вие сега сте Иглу... Трябва да знаем как се чувствувате! Чувате ли ни? Говорят ви доктор Батли и Глен.

Хари се бореше със страха и безкрайната тъмнина.

– Хари, вие претърпяхте операция...

И изведнъж мракът изчезна. Хари видя лабораторията и навелите се над него Батли и Глен. Отначало не разбра къде е изчезнал мракът, а после сам се сети: беше си отворил очите. Но очите не отвори той, Хари Полман, отвори ги делфинът Иглу. Това го учуди: нима отсега нататък ще зависи от животното?

– Какво можете да направите. Хари ? – попита Батли.

Какво може да направи? Може ли да си затвори очите? Хари си заповяда: затвори очи. И успя – клепките се затвориха. Вероятно Батли разбра, че това е неговото първо обмислено действие.

– Още веднъж отворете и затворете очите си – каза той.

Хари ги отвори и затвори.

– Добре – каза Батли с облекчение, – преминете към разговор като използвате преподавателя.

Хари размърда челюстите си – Иглу плесна с плавници. Тялото му се люшна във водата. Стори му се, че се накланя на една страна и мислено разпери ръце, като човек подхлъзнал се на пътечка –

плавниците бързо хвъркнаха във водата, тялото едва не изскочи от ваната. Плисна вода.

– По-внимателно. Хари – Батли изтърсваше от халата си пръските.

– Нищо не съм направил – предаде по морзовата азбука Хари – много ми е леко...

– Трябва да се научите да координирате движенията си. Мръднете опашния плавник.

За своя радост, Хари сполучи. И пак едва не изскочи от ваната.

– Така... – каза Батли. – За начало не е лошо. Дори ако само плувате, експериментът ще завърши успешно.

* * *

Излизайки от лабораторията, Глен мислеше за последната реплика на шефа: не си ли поставя Батли твърде тясна цел, ако смята, че умението да плува ще удовлетвори задачата на експеримента. Впрочем това не го засягаше. Неговата работа беше биологичната основа, действието на препарата БНТ. Целите и задачите определяше дирекцията на института.

После започна да мисли за Хари Полман. Бяха приятели от колежа Енвър, но Хари не успя да завърши учението си. Нещо се бе случило с баща му. Три месеца преди да завърши курса, Хари изчезна от колежа. Срегнаха се след седемнадесет години в Сан Франциско. Глен бе вече учен с име, а Хари работеше като препарат в някаква западна лаборатория. По външността му може да се съди, работите му не вървяха добре. „Ще те наредя на хубаво място“ – обеща му Глен. После се сети, че не знае нищо за Хари освен неговата скромна професия. Но обещанието беше

дадено и Глен трябваше да лъже Батли като хвалеше приятеля си от детинство, за да го назначи на работа. Батли беше човек на момента, решаваше веднага. Вероятно Глен отиде при него в добра минута и въпросът за приемането на Хари за препарат се реши.

Когато стана въпрос за експеримента с делфина и започнаха да търсят доброволци, Хари отново се изпречи пред очите на Глен. Глен му предложи от името на шефа петдесет хиляди долара и Хари побърза да се съгласи. Сега Глен не можеше да се помири с мисълта, че Хари се реши на този риск заради пари.

След четиридневни изпитания в клетката изведоха Хари в морето. Операцията и приспособяването на мозъка минаха успешно. Батли се радваше на сполуката: центровете на нервната система функционираха нормално.

– Хари – шегуваше се той, – сега вие сте истински Нептун. Подводното царство е ваше. Плувайте.

Но клетката не беше море. От тихата вода Хари попадна в бушуващ ураган, който го оглуши и събори.

– Нищо не чувам – разтреперан отговаряше той.

Безшумна електролодка го съпровождаше при първото излизане. На борда не разбраха защо Хари не чува. От там заповядваха:

– Дръжте предишния курс!

Океанът се нахвърляше към Хари като разярен звяр.

– Защо мълчите, Хари – извикаха от електролодката.

– Нима не чувате?

– Какво има? При нас е пълна тишина!

– А на мен постоянно ми пречи шума.

– Спуснете се на дълбоко!

Хари се спусна надолу. С всеки метър всичко наоколо се изменяше. Мяркаха се огнени щрихи, зигзази, като че ли летяха ракети, по-дълбоко ракетите се превръщаха в светлинки – сини, зелени – висящи като луната. А после вместо очакваната тъмнина се появи пурпурно зарево с жълти приливи – светеше придънната тиня... Тук-там се полюшваха сините или рижи гриви на водораслите, в негаснещи поляни аленееха холотурии, камъните светеха червено. Между тях се мяркаха морски таралежи, скариди. Това беше удивително, смайващо зрелище, достъпно само за обитателите на морето. Но това бе свят на напълно открита жестокост, където силните изяждаха слабите. Зъбите и широките гърла господствуваха над слабите и беззащитните. Хари беше потресен. Почувствува желание да въздъхне и се втурна към повърхността. Когато от борда го попитаха какво е видял там, той отговори:

– Ужас...

* * *

Може би Хари Полман се показва неспособен да понесе новия свят. Стълкновението с неизвестното му се удаде трудно. Два пъти му се случи да се спасява от акули, сродниците-делфини почувствуваха в него нещо несвойствено и го отблъскваха. Заплашваха го със зъби.

– Мистър Батли – молеше той, когато го връщаха в спокойната клетка, – не мога да понеса това. Искam да прекратите опитите. Не е по силите ни.

– Търпение. Хари, напред е най-главното.

– Какво именно, мистър Батли?

– Ще дойде време, ще разберете!

– Но аз не мога!

– Контракта Хари, вие се съгласихте... – напомни Батли.

Това смиряваше Хари Полман.

– Оставете ме да си почина – молеше-той.

– Не забравяйте, че разполагаме само с един месец.

Изпитанията са занапред.

– Какво занапред? – питаше със страх Хари.

Шефът свиваше рамене. Може би и той не знаеше какви изпитания ще има или чакаше някакви указания от ръководството на института.

– Не зная – призна той на Глен – какво ще стане по-нататък! Отгоре посрещнаха човека-делфин с аплодисменти! Сега трябва да очакваме изпитанията.

За характера на опитите Гален разбра случайно.

Беше при шефа сутринта. Настроението на Батли беше добро и той с увлечение фантазираше:

– В бъдеще БМТ ще играе голяма роля. Делфините са само начало, Глен. На трето място след делфините и маймуните са слоновете. Сега успяхме да погледнем в океана, а после в джунглата...

Лекият звън на зумера и светналият на таблото надпис „Неотложно” прекъснаха разговора.

– Един момент, Глен, това е от хирургическата лаборатория – каза той като стана. – ще се върна след минута. Помислете за нашия разговор...

Мина много време. Батли не се връщаше. Два пъти звъня телефонът. Глен не се осмели да вдигне слушалката. Раздаде се трети звън „Може би е шефът” – помисли той и вдигна слушалката.

– Генерал Бидмен – заговори, видимо продължавайки разговора с някого – предлага изпитанията да се проведат в сряда. За участие ще отделим два ескадрени миноносеца...

– Извинете – отговори Глен. – имате грешка.

– Това кабинетът на мистър Греви ли е? Кой говори?

– Телефонът на директора е 22-72-17 – отговори Глен и затвори.

Професорът се забави. Трябваше да си отива. В тази минута Глен не свърза с нищо разговора за миноносците и генерала, пък и нямаше време: в кабинета стремително влезе Батли.

– Нещастие, Глен – каза той. – Умря Хари.

– Хари... – не разбира Глен – делфинът?

– Полман! – Батли барабанеше с пръсти по масата. – Неговото тяло е безмозъчен калъф... – Шефът извиси глас като ругаеше асистентите. – Как са посмели да не догледат. Институт ли е това, или ресторантска миячна? Не са стерилизирани добре конците. Шевовите са загnojали. Нали той не може нищо да каже, да се оплаче...

Трагедията започна да стига до съзнанието на Глен.

– Скотове. За една седмица са довели възпалението до гангрена.

– Какво ще правим?

– Хари ще си остане делфин! Завинаги!

– А семейството? Хари има жена и дете!

– Какво мога да направя? – Батли вдигна глава с разстроено лице. – Какво мога да направя, Глен?

За това, че в изпитанията ще участвуват военни кораби. Глен си спомни по-късно, когато се справи от труса във връзка със смъртта на Хари. Сега като си спомни за разговора по телефона – тонът прозвучал в думите за генерала и миноносците беше сърдечен, с какъвто през уикенда си говорят уважаващи се един друг партньори – Глен се разтревожи. Изглеждаше, че институтът. Батли и самият той служат не на тези цели, които се рекламират: развитието на медицината, победа над бариерата на несъвместимостта...

Подозренията на Глен се потвърдиха. Той бе призован за участието в изпитанията като помощник на шефа. Тук той окончателно се убеди, че институтът работи в контакт с военните.

Заставяха Хари да плува с различна скорост, присадиха му в кожата датчици, правеха му електрограми, динамограми, пускаха го да се състезава с торпедо. Винаги побеждаваше Хари. Но при него нещо не вървеше.

– Как работят мускулите, кожата? Разбирате ли – кожата? – питаше професорът – Как добивате скорост? Чувствувате ли завихряне?

Хари отговаряше, че да плува за него е така естествено, както за човека да ходи – нима той чувствуваше свиването на мускулите.

– Разберете, Хари, нас ни интересува кожата, тайната на нейната приспособимост към движението – вмесваше се в разговора генерал Бидмен. – Искаме да разберем тайната на бързото плуване на делфина. Вие ни съобщавате по-малко от това, което ние знаем. Разделете всяко движение на съставните му действия и ни предайте елементите, анализа...

Но Хари не можеше. Накрая съвсем престана да отговаря; опитите завършиха без резултат.

– Да – нервно хапеше цигарата си генерал Бидмен, – или той не осъзнава получената сила, или е толкова глупав, че не иска да я разбере.

– И това ви озлобява? – питаше Батли.

В дъното на душата си той беше на страната на Хари. Професорът се интересуваше от физиологичната, дори от философската страна на експеримента. Но определени кръгове се интересуваха от загадката на движението на делфина във водата. Това би дало неограничени възможности да се увеличи скоростта на подводниците. И още, в дъното на душата си Батли чувствуваше вина пред подложения на опит човек.

Повторни изпитания не се състояха. Хари се отказа от опитите и пожела да му върнат човешкия облик. Уговорките и напомнянията за контракта не помогнаха. Хари настояваше.

– Вразумете го, Глен. Поставете го пред свършен факт. Вие сте му приятел и ще ви бъде по-лесно да направите това.

– Но, мистър Батли – Глен тази сутрин не беше настроен миролюбиво и предложението на шефа му се стори безсрамно. Той веднага реши да се възползува от съвета на професора – да оперира с факти. – Хари ни смята за престъпници, за убийци.

– Глен, много рисковано избирате думите си.

– Е и какво? И за какво? За да се възползват от експеримента военните? Тези състезания с торпедо...

– Не бъдете наивен, Глен – опита се да го успокои професорът. – Наложиха ни тази програма. Разберете: аз и вие сме слуги. За

долари, Глен. И Хари загина за пари. Чиста наука няма, Глен. запомнете.

За първи път професорът говореше за пари. Значи и Батли не презираше толкова парите и правеше всичко каквото искат от него за пари. Професорът беше толкова жалък колкото Глен и Хари.

– Отивайте – настоя Батли.

Глен мълчаливо тръгна към клетката. Главата му бе празна. Какво щеше да каже на Хари. какво?

– Старче... – започна фамилиарно той, като се наведе над делфина – трябва да продължим опитите.

– Не – предаде Хари – Достатъчно! Стига съм плувал пред торпедо. Повече не искам. Върнете ми тялото.

– Хари... – Глен почувствува, че му е трудно да лъже.

– Не съм казал всичко, Глен. – Прекъсна го Хари. – Бих се съгласил да плувам още. Причината е друга, разбери ме, боя се. Изпитвам ужас. Аз изчезвам, Глен. Не мога да ти обясня това, но аз изчезвам, разтварям се в делфина. Моето човешко съзнание гасне. Вчера ухапах Лиси. Нищо не ми беше направил и не трябваше да го хапя. Сега мисля за това и ме хваща страх. Ставам животно. Върнете ми тялото, Глен. Аз загивам...

– Хари – ужас скова гласа на Глен, така че той едва размърда езика си. – Ти нямаш тяло, Хари. То загина. Асистентите бяха направили лошо шевовете. Гангрената направи останалото. Хари, ти нямаш тяло, нямаш тяло – повтаряше Глен, замаян от празнотата и ужаса на гледащите в него очи.

* * *

Глен спря колата си на улица „Възнесение”. Той дойде тук по поръчение на директора на института. В джоба си носеше чек за двадесет хиляди долара – част от неизпълнения контракт, на името на Ана Полман, вдовицата на загиналия. Глен трябваше да връчи чека и да изрази съболезнованията си по повод смъртта на нейния мъж, починал от кръвоизлив в мозъка. Такива бяха инструкциите.

Намери сто и пети номер в дъното на двора. Изкачи се на шестия етаж и като намери седемдесет и втори апартамент, дълго стоя пред вратата, стараейки се да успокои разтуптяното си сърце. Като избърса потта от челото си, той почука.

Висок детски глас отговори:

– Влезте!

Глен отвори вратата и видя стая с две легла, маса по средата, стар бюфет и параван, обградил мивката. На едно от леглата седеше момиченце на около единадесет-дванадесет години. Краката ѝ бяха увити в одеало. В очите ѝ нямаше страх пред непознатия, нито удивление.

– Не ви ли попречих? – попита той, смутил се пред спокойните очи на момичето.

– Казвам се Еджери – каза то. – Вие от татко ли?

– М-м... – не намери отговор Глен. – Може да се каже... от татко.

– Не сме го виждали вече три седмици.

– А къде е майка ви?

– Седнете – Еджери показа стола. – Мама замина при леля Мили.

По време на разговора Еджери не промени позата си.

– Извинете, че не ви поднесох чай. Не мога да стана. Саката съм.

Глен потръпна – така просто, обикновено беше казана тази дума.

– Това е от Джим Лесли – продължи Еджери. – Ние живеехме във Фриско на шестия етаж, както тук. Джим беше пиян и ме бутна по стълбата. Гръбначният ми стълб е счупен на две места.

– Трябва да се лекувате – машинално каза Глен.

– Трябва – отговори Еджери. – Когато татко спечели, ще ме лекува. Той вече е говорил с доктор Уилки. Но трябва много пари.

– Колко иска този доктор? – отново попита Глен, ругаейки се мислено, че не може да намери друга тема на разговор.

– Петдесет хиляди долара – отговори Еджери. – Татко казваше, че ще спечели тези пари. след като подпише контракт.

Думите на Еджери прозвучаха в душата на Глен като погребален звън. Не само по загиналия Хари, но и по нейните погинали мечти да бъде здрава. Сега щеше да попита за баща си, а той в отговор щеше да протегне банковия чек. Но нали парите нямаше да стигнат за лечението на Еджери.

– Къде е татко? – чу той въпроса на момичето.

– Еджери... – каза той – Случи се нещастие...

– С татко ли? – попита тя, гледайки Глен в лицето с празни прозрачни като вода очи.

Той не можа да издържи този поглед, стана от стола и избяга от стаята без да затвори вратата. Лутайки се по коридорите, той излезе на стълбището и намери на една от площадките телефон. Сне слушалката и набра номера на полицейското управление. На въпроса кой звъни, той каза сякаш бълнуваше:

– Ние убихме човек: аз Глен Емин и Донел Батли. Убихме Хари Полман, като му обещахме петдесет хиляди долара...

И докато на другия край на жицата записваха адреса и показанията. Глен не преставаше да повтаря:

– Убихме го за петдесет хиляди долара...

* * *

Хари плуваше, работейки с цялото си тяло: – с плавници, с кожа, с опашка. Струваше му се, че започва да разбира какво искаха да узнаят от него при опитите – защо делфинът плува така бързо. Сега той се запита, защо не разбра това по-рано, а сега? Страшно беше да се отговори на този въпрос. Вече няколко дни той откриваше у себе си нещо ново, непонятно и губеше предишното, човешкото. От сутринта той не можеше да си спомни името на улицата, на която живееше. Сега беше забравил името на дъщеря си. Как ли се наричаше. Питаше се с тревога дали е още Хари или вече го няма и няма да го има?

Океанът отново лежеше пред него с незнайния си свят, пак го чакаше и Хари се носеше към него. Брегът изчезна. Останаха слънцето и океанът. И дълбините. Всичко друго бе мъртво: името на дъщерята, на улицата, номера на къщата... Скоро ще умре съзнанието. Ще остане делфинът – морската зъбна твар. Ще дъвчи риба, ще гони самки... Батли и Глен убиха Хари Полман, за да узнаят тайната на плуването на делфина. Тайната остана, а него няма да го има. Колко ли още щеше да бъде човек? Час. минута? Как го зовяха? Ха...

С тежко пляскане на опашката Хари се обърна надолу към дълбините. Щеше да му стигне една минута. Тъмнината бавно се съгъстяваше. Налягането притискаше тялото му като преса. Той не се страхуваше. Надолу, още надолу...

Когато налягането стана непоносимо, Хари силно вдиша в себе си водна струя. Той дори не почувствува болка – само рязък удар в сърцето. И увисна в дълбочината с разкъсани дробове.

Човекът, който промени света

Фантастичен разказ

Юрий Никитин

Явно той не бе тукашен. Неуверено въртеше тънката си шия, старателно четеше по ръждивите табели имената на улиците и ги сверяваше с някакво листче.

После се запъти към къщата на Николски. Нямаше съмнение, че идва при него. Човекът се приближи и почука на градинската портичка. Още едно доказателство, че бе дошъл истински гражданин. Всеки абориген просто щеше да дръпне веднъж-дваж бравата, а кучето би възвестило – Ето, навират се всякакви нахалници, ала аз не пускам, старая се, значи. Ако няма куче – влизай в двора смело. По то време стопанинът обикновено е в овощната градинка, унищожава гъсениците, полива, окопава, кастри, привързва – с една дума, занимава се с всекидневната работа на пенсионираните фелдмаршали. А на прозореца и да чукаш, и да не чукаш, все едно. От двора не се чува.

Николски отвори широко прозореца.

– С какво мога да ви бъда полезен? – попита той любезно.

Човекът от изненада трепна. Беше дребно старче с жълто сбръчкано лице и щръкнали уши. Явно, че е очаквал обикновената реакция: някой някъде да чуе потропването, но да реши, че му се е сторило. След третото потропване да почне да търси чехлите си. Най-после да се домъкне до прозореца, но не до този. В края на

краищата да изясни кой на кого и защо е нужен и едва тогава да тръгне да търси Николски.

– Та с какво мога да ви бъда полезен? – каза Николски още веднъж, без да остави госта да се опомни.

– Вие ли сте Николски? – попита старецът.

– Аз съм – отговори Николски.

– Писателят-фантаст? – уточни старецът.

– На вашите услуги – каза Николски. – Заповядайте. Да, направо в двора. Вляво е портичката. Впрочем вие току-що чукахте ви нея. Нямам куче. Наистина нямам. Ако искате, да ви се закълна?

Все пак излезе да посрещне и да въведе в стаята нечакания посетител. Чудно, защо живеещите в централната част на града се убедени, че тук във всеки двор има вързан на верига най-зъл пес, голям колкото теле.

– Седнете – каза Николски на стареца, като посочи единствения свободен стол. – Свалете си шлифера. Може да го закачите ето тук. Или тук. Фантастът в мое лице, както и неговият жанр ви предоставят големи възможности.

При постоянната неразбория в стаята шлиферът можеше да бъде закачен където и да е. От това интериорът едва ли щеше да се промени в отрицателна насока. Обаче въпреки гостоприемното посрещане, лицето на посетителя оставаше сковано, дори уплашено, като на обидения заек от детските приказки. Сякаш ей сега щеше да каже: „Може вече да съм ви отегчил? Ако трябва, да си тръгвам?“ Очите му просто блестяха от преклонение.

– Казвам се Леонид Семьонович Черняк – представи се най-сетне старецът, като се поклони официално, после плахо поседна

на стола, но не се стърпя – обгърна стаята с любопитен поглед, после плахо се понагласи на крайчеца на стола, почтително се прокашля и каза: – Аз съм страстен любител на фантастика. Колекционер...

„Е слава богу – помисли си Николски. – Почитателят винаги е приятно нещо. Отдавна чакам някой почитател. Омръзна ми всеки, който почука, да пита за пътя към близката пивница или да моли разрешение да използва тоалета. Друг път тъкмо се каниш да обсъдиш с дошлия световните проблеми, а разбираш, че е домоуправителят, който иска да се махнат дивите кестени от неговия участък на улицата. Или пък кварталният ще се заяде да изскубеш буренака край оградата...”

– Кхм-кхм – измънка Черняк и хлътналите му очи се впиха в писателя. – още веднъж моля да ми простите, че ви откъснах от работа... хиляди извинения... Ако не е тайна, над какво работите сега?

Въпреки съвсем делничния тон, а може би именно поради него, Николски застана нащрек. Обикновено хората, които задават този тривиален въпрос, предполагат, че по такъв начин се приобщават към тайните на творчеството и после при случай се хвалят, че знаят творческите планове на дадена знаменитост. Но изразът върху лицето на стареца беше друго.

– Имам една-две идеи, нищо особено – отговори той небрежно. – Над тях работя.

– Нищо особено?

Старецът кой знае защо се разтревожи. Какво се беше случило? Може да е от ония графомани, дето дебнат за чужди идеи?

Горкичките, те сериозно мислят, че е напълно достатъчно да поизменят една стара идея, за да напишат нов разказ. А всъщност идеята е само ингредиент. Главното са образите, мотивировката, характерите, злободневността...

Николски бодро направи няколко крачки из стаята, за да се разкърши и да даде възможност на посетителя да види и заслужено да оцени плакатите по стените. Особено два от тях. На лавиците с колекционирани книги се белееше разкрито написан лозунг: „Книги за в къщи не се дават“, а на противоположната страна веднага се хвърляше в очи лозунгът: „Съавтори не се търсят“.

– За мен това е много важно – каза старецът и Николски с учудване забеляза упоритата нотка в гласа на досега плахия си посетител.

– Много е важно – повтори старецът. – Длъжен съм да зная върху какво работите в настоящия момент. И не само за мен е важно. За цялото човечество!

„Ох боже! – помисли си Николски. – А защо не за цялата галактика?“

– Така че, ако не е тайна – каза старецът очаквателно.

– Темата на разказа е най-обикновена – каза Николски бавно – съвсем обикновена. Над нашата грешна Земя надвисва страшна опасност. Предизвикали са я хората. При тази нова ситуация всеки се държи различно. Разкриват се характери, изявяват се истинските отношения... Това собствено е и цялата сол на разказа...

– В наше време ли става действието? – попита старецът бързо.

– Да.

И старецът започна да бледнее. Отначало кръвта му се отдръпна от повехналите бузи, после от челото, очертаха се торбичките под очите му. Веднага пролича, че е много стар. Бръчките по лицето му станаха пределно резки, също като върху бронзова маска на ацтек.

„Защо ли пък толкова се вълнува?“ – помисли си Николски с неволна досада.

– Вие сте един зъл гений! – каза изведнъж старецът. – Унищожете разказа, докато не е направил куп беди!

– Аха, благодаря. Собствено, това е дори комплимент. Все пак не бездарник, а гений. Макар и зъл.

– Вие още нищо не разбирате! – каза старецът почти яростно. – Идеите на вашите разкази са осъществими!

– Наистина ли? – каза Николски съвсем вежливо. Самият той беше уверен в обратното. – Знаете, за мене главното е психологизмът, философията, вътрешният свят на човека...

Черняк го прекъсна:

– Помните ли разказа „Сега аз зная всичко!“?

Николски кимна утвърдително. Как да не помни собствения си разказ, при това един от най-добрите. Някакъв чудак извършва не много сложен опит, който му дава възможност да вижда интелектуалната сила на мозъка. Той тръгва по улиците и вижда ореол около главата на всеки минавач. Веднага става ясно кой е глупак и кой гений. На времето си разказът вдигна голям шум. Каквото и да казваме, там в твърде рязка форма се говореше че има хора, които не са на мястото си.

– Това е осъществимо! – каза старецът много разпалено.

– Наистина ли? – отново попита Николски съвсем вежливо. А дали гостът му е запознат с поджанровете на фантастиката? Научната основа е задължителна само за „научната фантастика“. Останалите използват научноподобен антураж. Или дори леко минават и без него. Например приключенската, хумористичната, психологическата, алегоричната. Самият той работеше предимно в жанра на алегорията. За всеки е ясно, че задължителното изискване на научна основа просто би зачерквало повечето от разказите. Така и в разказа „Сега аз зная всичко!“ описанието на научния опит беше само една вежлива отстъпка за най-правоверните редактори. А самата идея бе пределно проста: в този свят не всички са на мястото си. Ето един академик – раздуто величие, а до него будкаджия с енциклопедични знания. Минава девойка, която много умело се преструва на горещо влюбена, а отдалече гледа кротка Пепеляшка... Всичко това героят му вижда благодарение на ореола около главите на хората, а пък те нищо не забелязват... Николски използваше ореол, а Лесаж – куция дявол. Все за една и съща цел: да покажат онова, което се изплъзва от човешките очи, да разкрият истинската стойност на човешките отношения.

– Вие не ми вярвате – каза старецът тихо. – В гласа му се долавяше горчивина. – Да, не ми вярвате. Виждам го. По вашия ореол.

Николски се сепна. Старецът го гледаше с тъжна насмешка.

– Да – каза той спокойно. – Аз повторих експеримента, който така ярко е описан във вашия разказ. И получих същия резултат...

– К-к-к-какъв резултат?

– Ореол. Вие пак не ми вярвате... Впрочем и аз на ваше място... Но не е трудно да се убедите. Хайде да излезем на улицата.

Той стана пръв и търпеливо чакаше, докато Николски съвсем объркан взимаше ту шлифера си, ту шапката.

– Но това е невъзможно! – най-сетне Николски се опомни. – При мен фантастиката е съвсем условна! Символична!

– Не споря – отговори старецът малко печално. – И Уелс е писал условна фантастика. За разлика от Жул Верн.

Би могъл да добави, че предсказанията на Уелс често са се сбъждали с най-голяма и потресаваща точност, но Николски знаеше това не по-зле от него.

Нещо му подсказваше, че старецът говори истината. В края на краищата, щом писателят е инженер на човешките души, писателят-фантаст трябва да бъде главен инженер на човечеството.

Като сомнамбул излезе подир стареца, заключи вратата, спусна резето на портичката и тръгна редом с госта си, без дори да попита къде отиват.

Черняк иронично поглеждаше забързаните минувачи. Николски смутен подреждаше хаотичните си мисли и се мъчеше да си представи какво ли все пак наблюдава спътникът му ясновидец. И никой нищо не подозира!

– Навсякъде тези нимби – каза старецът с ехидна насмешка. – Мога да съдя за интелектуалната мощ на характера... За мъжеството, страхливостта, упорството... Всичко е отразено в спектъра... Но защо ли ви говоря всичко това? – Той кратко се засмя. – Вие го знаете много по-добре от мен. Нали разказът е ваш! А ето и един нагледен пример за несъответствие. Вижте онова

невзрачно човече! Колосален интелект, огромни потенциални възможности, а до него върви чисто и просто един питекантроп с глупашка връзка на точки.

Николски нищо не каза. Край тях минаваха известен специалист по ядрена енергия и постоянният му партньор в риболова – горският надзирател Никифорович. Понеже отиваха за риба докторът на науките беше с брезентови панталони и вехто кожухче. Нормално облеченият горски редом със светилото на науката изглеждаше като принц от някоя приказка.

– Или погледнете тук – продължаваше старецът. – Виждате ли онази двойка пред павилиончето? Младежът с женска прическа и девойката подстригана като момче? Да можехте да видите само каква небесносиня нимба на невинност и платонична любов блести над това момче и какъв пурпурен облак на чувствена страст се кондензира около неговата избраница! Ох, жалко!

– Защо пък да е жалко за нея? – реши се най-после да каже нещо Николски. – Ние слава богу не живеем в манастир... А в съвременно общество...

От време на време той правеше характеристика на най-интересните според него минавачи, които сновяха нагоре-надолу. Макар че беше потресен, Николски, без да иска, се смайваше от вярно доловените портрети. Безценно нещо е веднага да разбереш какъв е човекът.

– Както виждате – каза старецът, – аз не чаках сто години, за да започна да осъществявам вашите идеи.

– И много ли от тях сте осъществили? – попита Николски. Въпреки старанията си да се владее гласът му трепна.

– Само две. Другите не са по силите ми, пък и нямам средства. Така че не съм опитвал. Е, разните там полети в изкривено пространство, роботи, контакти с извънземни цивилизации... но не мога да гарантирам, че като им дойде времето няма да бъдат осъществени и други ваши идеи.

– А коя е втората? Нали сте осъществили две?

– Имате един разказ „Пълноценният” – припомни му старецът.

– За какво ставаше дума в него? А-а! Един от най-ранните ми разкази. При това на много банална тема. Избавен от съня, човек получава на разположение двадесет и четири часа в денонощието, за да се занимава с любимата си работа: всички са щастливи и пеят от щастие...

– До известна степен е така – съгласи се старецът, – аз чисто и просто повторих цялата методика, описана от вас. И представете си – получи се! И което е най-показателното – никак не се учудих. Всичко значи е правилно: така е написано, точно така е постъпил и доктор Хендловей. Аз не съм първият. Не можех изведнъж да си вътълпя мисълта, че не е имало никакъв доктор Хендловей, че разказът е измислица, че аз съм първият, който е осъществил това в действителност.

– От наивност ли? – измънка Николски.

– Не! – Старецът бързо се обърна към него и дори изтича напред, за да види лицето му. – Не! Наивността тук няма нищо общо, въпреки че, признавам си, понякога аз съм непрактичен по отношение на някои житейски въпроси. Цялата работа е в необикновената жизненост на разказа. Там е главното. Признайте си, съдбата на измислените Ромео и Жулиета не ни ли вълнува

повече от случилото се неотдавна бедствие в Бурбонския остров. Спомняте ли си, пишеше във вестниците! Изригнал вулкан, жертви... А ако го беше описал Шекспир?

– Лондон, Бекер стрийт, 109, за мистър Шерлок Холмс – неволно каза Николски. – И досега пристигат писма на този адрес...

– Да, да, това е същото! Цялата работа е в достоверността. Едни пишат писма до знаменития детектив, други искат да дадат под съд Синята брада, а аз повторих опитите от вашите разкази.

– Но те противоречат на съвременната наука!

– На съвременната, да...

Известно време вървяха, без да продумат. После старецът леко докосна ръкава на Николски:

– Работата е там, че вие не сте само писател...

Като видя с какво негодувание се дръпна Николски, старецът здраво сграбчи ръкава му и умолително го погледна в лицето:

– Моля ви, изслушайте ме, оставете възмущението си за после! Иначе ще се объркам. И слушайте ме внимателно. Вие сте талантлив футуролог, макар и сам да не подозирате. Да, преди всичко футуролог, въпреки че имате предостатъчно талант и за литературната страна на въпроса...

– От малък не мога да понасям математиката – призна си Николски, – а футурологията, доколкото съм чувал, е непроходима гора от социологически изследвания, графици, уравнения, изчисления...

– Стоп! – каза старецът. Сега вече го прекъсваше най-безцеремонно, а Николски безволно се подчиняваше на бурния натиск. – Футурологията владее не един метод да надниква в

бъдещето. Вие навярно сте чували само за най-разпространените. Сега има много машини, нали? В бъдеще ще има още повече. Сега са големи, нали? В бъдеще ще бъдат още по-големи. Това е методът на екстраполацията, най-простият и следователно най-разпространеният метод. Между нас казано, глупав метод. Годен само за най-близкото бъдеще. Има и друг – методът за построяване на модели. А вие използвате най-трудния и най-малко изследвания метод – интуитивния. Какво става сега във вашия мозък вие самият не сте в състояние да проследите. А резултатът е великолепен!

Стигнаха пред малка невзрачна къщурка. Старецът спря, потупа се по увисналите джобове, после късогледо се наведе, мъчейки се да улучи ключалката.

– И сте започнали да пишете фантастика – мърмореше той под носа си, като мушкаше ключа. – Естествена подсъзнателна реакция. Да го докажете чрез изчисления не можете, а трябва да се съобщи на света. Как да постъпите? Но ето, че за щастие съществува и такъв клон от литературата като фантастиката...

С гостоприемен жест старецът отвори широко вратата, която ужасно изскърца – заповядайте, чувствувайте се като у дома си, после изведнъж се сети нещо и бързо се вмъкна пръв. Николски чу как мести по пода нещо тежко.

– Само фантастика... – каза Черняк нежно, доловил погледа на Николски. – Моята сила и моята слабост... Нито една библиотека в града няма толкова заглавия... От материална гледна точка да купиш толкова книги съвсем не е трудно. Но да събереш всичко...

На сухите му устни блуждаеше слаба усмивка, дори за миг притвори очи от удоволствие. Навярно си спомняше някоя изгодна размяна или провала на своя съперник колекционер.

Ала Николски жадуваше да изпие чашата до дъно. Той попита:

– А сега вие как сте, като... не спите?

– Не се оплаквам – отговори старецът кратко. – Дължа го на вас. Но понякога в безсънните нощи ми минава през ум, че би било по-полезно, ако съчинявахте обикновени космически романчета в стила на панаирджийските представления. Е, разни там мутанти похищават в звездолета си блондинки, разни железни диктатори, галактически вампири, кибернетика и какво ли още не... Зашеметяващо, смело! Читателят е в див възторг, макар да знае, че всичко това са измислици и нищо подобно няма да има. Разбирате ли ме? Много вероятно е да се натъкнете на опасна идея. И тогава все някой, аз не мисля, че вашите разкази действуват така само на мен, тогава някой може да се опита да я осъществи...

Николски усети, че го полазват тръпки. Всичко, което старецът говореше, беше чудовищно, но и напълно реално.

– Върху какво работите сега? – изведнъж отново го попита старецът.

Николски наведе глава. Ами ако наистина ?...

– Проблемът за все по-голямото нарастване на мощта – отговори той послушно като ученик в кабинета на директора. – Занимавам се с проблема за все по-голямото нарастване на мощта на отделния човек. За сравнение например можем да си представим, че някой дребен грък се е разгневил на целия свят и е решил да си отмъсти. Какво би могъл да направи той най-много? Да съсече с меча или с

брадвата си няколко души, преди гражданите да се опомнят и да съсекат него самия. А виж един картечар в началото на века вече би могъл да изпрати в рая или в ада двадесет-тридесет от царете на природата. Сега обърнете внимание на самолета с атомна бомба на борда. Разгневеният пилот е способен да запокити в небитието цял град. Ами тристепенната термоядрена ракета от порядъка на три-четири беватона? Тя ще заличи от Земята цял континент. Неотдавна в печата се промъкнаха някакви сведения за волфрамова бомба. Една единствена бомба можела да превърне земното кълбо в овъглена главничка. И тъй нататък. Това са етапите на злото, което може да причини един човек.

Върху лицето на стареца застина ужас Той искаше да каже нещо. но се възпря и кимна на Николски да продължава.

– Тези хора – казваше писателят – ще стават все повече и повече. Имам предвид изобщо хората, които се разпореждат с големи мощности. Не е задължително да бъдат военни. Броят на хората, които държат в ръцете си колосални мощности, непрестанно се увеличава. Отначало между тях бяха само физиците, после започнаха да предявяват претенции геолозите и химиците, биолозите и дори метеоролозите. В моя разказ всичко това вече е настъпило. Действието става в наше време. Практически всеки вече има възможността да взриви земното кълбо чрез едно съвсем просто изобретение...

– Нещастнико! – извика старецът. – И вие сте го описали?

– Да – каза Николски отчаян. – Не съм предполагал, че мога да предричам. А редакторът иска научна основа. „Няма защо – казва ми – да съчинявате разни там мистики...”

– Незабавно унищожете разказа. Изгорете ръкописа! Кой ви дава гаранция, че от четирите милиарда хора няма да се намери един маниак, способен да взриви нашата Земя?

Николски захлупи глава върху дланите на скръстените си ръце. Беше пребледнял.

– Късно е – каза той. – Аз мога да изгоря ръкописа, но какво ще спечелим с това? Има и друг вариант – за списанието, той е много по-слаб в художествено отношение, но изобретението там е описано твърде подробно. А броят вече излезе. Кой ден чакам хонорара.

Старецът скочи от мястото си. Като се вълнуваше и кършеше дългите си възлести пръсти, той заснова из стаята. Устните му потрепваха.

– Вие сте успели да пуснете джина на свобода – каза той с отчаян глас – сега го вкарайте обратно в бутилката!

– Как – попита Николски без никаква надежда.

– Това вече е ваша работа! – сопна му се старецът. – Във всеки случай аз не бих могъл и да го пусна на свобода! Вие сте успели да счупите Соломоновия печат, сега се постарайте да ни избавите от заплахата!

– Да ви избавя! Ех, ако можех... Но има закони на човешкото развитие... Направеното веднъж откритие не може да бъде заличено от никого... И с нищо... И никога...

– Но какво да правим тогава?

Николски намери сили безнадеждно да свие рамене:

– Против меча е бил изобретен щитът... – каза той без желание, – срещу куршума – бронята... За самолета – зенитното оръдие...

– Срещу отровата – противоотровата, нали? – досети се старецът. – Клин клин избива, нали?

Николски кимна, нямаше сила да продума. Но не можеше да гледа измъчените очи на стареца, в които блесна надежда.

– Тогава действайте! – викна старецът. – Незабавно!

– Това не е така просто – каза Николски тихо. – Хубавите идеи идват рядко. А по поръчка... Дори не зная дали изобщо е възможно...

– Но сега обстоятелствата в изключителни. Вие сте длъжен!

– Зная...

Той добре разбираше цялата безнадеждност на взетото решение. Само профаните си представят, че да фантазираш е от просто по-просто. Сядай пред пишещата машина и чукай каквото ти дойде на ум. Раз.. два – и готово! А всъщност има толкова закони и нито един не може да се пренебрегне. Дори ако са спазени всички възможни изисквания, остават законите на човешката психология. Колкото и да убеждаваме човека, че е по-полезно да ходи пешком, той пак предпочита да се вози. Колкото и да го убеждавахме, че е опасно да скача в движение, пак скачаше, докато изобретиха автоматичните врати...

– Тогава направете ги тези автоматични врати! – каза старецът разпалено.

Николски се сепна от неочакваното вмешателство в хода на мислите му. Не беше забелязал, че е започнал да разсъждава гласно.

– Хрумна ли ви някаква идея? – попита старецът нервно. – Само не пращайте човечеството назад в пещерите! И помнете: в

неговото спасяване трябва да се вземат всички възможни мерки! Какво измислихте?...

– А не – вдигна рамене фантастът. – Нищо интересно. Може би телепатията.

– Телепатията? – каза старецът, недоумявайки. – Какво общо има тук телепатията? Въпреки че... Ако хората знаят мислите си един на друг. То едва ли някой ще намисли нещо лошо... Гениална идея!

– Измишльотини... – каза Николски тъжно. – Вие представяте ли си. какъв ще бъде светът, в който всички ще четат взаимно мислите си.

Старецът потрепери, но каза твърдо, дори прекалено твърдо:

– Ала човечеството ще живее!

– Да, но дали изобщо ще поиска да живее? Гордите нарти в подобен случай са предпочели смъртта... Човекът естествено може да има един милион подли мислички, но все пак е достатъчно благороден, за да се срамува от тях. В нашето общество етиката, слава богу, е достатъчно развита, за да пресече пътя на всяко изобретение, щом то заплашва моралните основи. Така че телепатията няма да влезе в работа...

– Разбирам – каза старецът, като помисли малко, – разбирам, да... Но лично аз бих позволил... неприятно е, разбира се, да се разкриеш като пред лекар с всичките си язви, но трябва да се лекуваш, нали?

– На вашата възраст малцина крият недостатъците си. Всеки ще разбере – всеки ще прости... Може именно в това да се крие житейската мъдрост. А младежите по-скоро ще отложат лекуването

дори на най-тежката болест, отколкото да споделят грижата си с околните.

– С околните няма, но с лекарите ще я споделят! – възрази старецът и млъкна, като видя лицето на писателя. Николски бе замрял – мъчеше се да съсредоточи мислите си върху една плаха идея, мярнала се нейде дълбоко в пламналия му мозък. Околните и лекарите... Медицинската комисия, когато получи повиквателна за армията...

Старецът се отдалечи на пръсти. Той видя как се озари лицето на писателя. Това беше достатъчно, за да застане неподвижно и да не помръдва.

– В края на краищата – каза Николски, – може да се премахне и последният нюанс от неудобство. Психолозите или психиатрите могат по принцип да бъдат заменени от диагностична машина... Тогава хората по-малко ще се стесняват... И няма нужда тя да се рови във всичките им мисли.

– Защо – попита старецът, недочакъл обяснението.

– Ами защо? Само глобалните разрушения са страшни за Земята. Големите мощности. Нека в това направление да търси машината. Да оставим на човека дребните прегрешения. Иначе той няма да иска да живее в такъв стерилен свят...

– Ще иска – каза старецът не много уверено.

– Работата не е само в това. Като се стесни търсенето, опасността ще се открива по-бързо. Пък и по-евтино...

Той се огледа наоколо.

– О, вие имате пишеща машина? „Мерцедес”? Нищо, само да не е повредена. Трябва да опитам, нещо май се оформя някъде там, надълбоко.

Преди той пишеше така, сякаш от разказите му зависи съществуването на цялото човечество.

А сега трябваше да пише още по-добре.

